

Rada
Evropské unie

Brusel 13. září 2022
(OR. en)

12276/22
ADD 14

ENV 860
CLIMA 438
AGRI 421
PECHE 308
ECOFIN 855
COMPET 692

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	8. září 2022
Příjemce:	Generální sekretariát Rady
Č. dok. Komise:	SWD(2022) 264 final
Předmět:	PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2022 Zpráva o ČESKU Průvodní dokument ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2022 <i>Dodržování environmentálních předpisů – potřeba pozitivní změny v dosavadním trendu</i>

Delegace naleznou v příloze dokument SWD(2022) 264 final.

Příloha: SWD(2022) 264 final

V Bruselu dne 8.9.2022
SWD(2022) 264 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2022

Zpráva o ČESKU

Průvodní dokument ke

**sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému
a sociálnímu výboru a Výboru regionů**

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2022
Dodržování environmentálních předpisů – potřeba pozitivní změny v dosavadním trendu

{COM(2022) 438 final} - {SWD(2022) 252 final} - {SWD(2022) 253 final} -
{SWD(2022) 254 final} - {SWD(2022) 255 final} - {SWD(2022) 256 final} -
{SWD(2022) 257 final} - {SWD(2022) 258 final} - {SWD(2022) 259 final} -
{SWD(2022) 260 final} - {SWD(2022) 261 final} - {SWD(2022) 262 final} -
{SWD(2022) 263 final} - {SWD(2022) 265 final} - {SWD(2022) 266 final} -
{SWD(2022) 267 final} - {SWD(2022) 268 final} - {SWD(2022) 269 final} -
{SWD(2022) 270 final} - {SWD(2022) 271 final} - {SWD(2022) 272 final} -
{SWD(2022) 273 final} - {SWD(2022) 274 final} - {SWD(2022) 275 final} -
{SWD(2022) 276 final} - {SWD(2022) 277 final} - {SWD(2022) 278 final}

Tuto zprávu vypracovali zaměstnanci Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise. Připomínky jsou vítány. Zašlete je na adresu: ENV-EIR@ec.europa.eu

Další informace o Evropské unii jsou k dispozici na adrese <http://europa.eu>.

Fotografie:

Pro reprodukci nebo použití těchto fotografií je nutné si vyžádat souhlas přímo od vlastníka autorských práv.

©Evropská unie, 2022

Reprodukce povolena s uvedením zdroje.

Obsah

SHRNUTÍ	3
ČÁST I: TEMATICKÉ OBLASTI	5
1. OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ A NAKLÁDÁNÍ S ODPADY	5
Opatření směřující k oběhovému hospodářství	5
Nakládání s odpady	7
2. BIOLOGICKÁ ROZMANITOST A PŘÍRODNÍ KAPITÁL	11
Ochrana a obnova přírody	11
Hodnocení ekosystémů a ekosystémové účty	17
3. NULOVÉ ZNEČIŠTĚNÍ	19
Čisté ovzduší	19
Průmyslové emise	21
Prevence závažných průmyslových havárií – SEVESO	23
Hluk	24
Jakost vody a hospodaření s vodou	25
Chemické látky	29
4. OPATŘENÍ V OBLASTI KLIMATU	31
Klíčové vnitrostátní politiky a strategie v oblasti klimatu	31
Cíl sdílení úsilí	31
Klíčový vývoj odvětví	32
Využití příjmů z dražeb povolenek EU ETS	33
ČÁST II: PODPŮRNÝ RÁMEC: PROVÁDĚCÍ NÁSTROJE.....	34
5. FINANCOVÁNÍ	34
Potřeby investic v oblasti životního prostředí v Evropské unii	34
Financování EU v oblasti životního prostředí, období 2014–2020	36
Financování EU v oblasti životního prostředí, období 2021–2027	38
Vnitrostátní výdaje na ochranu životního prostředí	40
Zelené rozpočtové nástroje	41
Celkové financování v porovnání s potřebami	43
6. SPRÁVA ZÁLEŽITOSTÍ TÝKAJÍCÍCH SE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	44
Informovanost, účast veřejnosti a přístup k právní ochraně	44
Zajištění dodržování právních předpisů	46
Účinnost správy životního prostředí	48
Reformy prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu Komise	49
Projekt technické pomoci a výměny informací při přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí (TAIEX EIR) typu peer-to-peer	49

Shrnutí

V předchozích přezkumech provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí byly pro Českou republiku identifikovány tyto hlavní úkoly z hlediska provádění politiky a práva EU v oblasti životního prostředí:

- zintenzivnit úsilí o zavedení nezbytné infrastruktury a podmínek pro přechod k oběhovému hospodářství,
- zlepšit kvalitu ovzduší v kritických oblastech země, zejména v městských oblastech, a snížit tlak na vodní a přírodní ekosystémy,
- vytvořit transparentní a efektivní povolovací řízení a zároveň zajistit soulad s právními předpisy EU, zejména v oblasti účasti veřejnosti a přístupu k právní ochraně.

Ačkoli se čeká na úplné vyhodnocení, na základě metodiky zvolené úřady se zdá, že Česko je na dobré cestě ke splnění recyklačního cíle EU pro rok 2020. Stále je však třeba vyvinout větší úsilí, aby byly splněny cíle recyklace po roce 2020 stanovené v revidované rámcové směrnici o odpadech, protože hlavní možností zpracování **odpadu** je i nadále skládkování a cíle týkající se odklonu od skládkování v případě biologicky rozložitelného odpadu nejsou dosud splněny. Ačkoli se Česko v některých ukazatelích **oběhového hospodářství** postupně zlepšuje, je třeba ještě provést ambiciózní opatření stanovená v akčním plánu EU pro oběhové hospodářství.

Kvalita ovzduší zůstává významným problémem. Přestože Česko plánuje splnit své závazky ke snížení emisí u všech látek znečišťujících ovzduší, na které se vztahuje směrnice o národních závazcích ke snížení emisí, přetrvávající porušování požadavků směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší – zejména překračování mezních hodnot pro suspendované částice, oxid dusičitý, ozon a benzo(a)pyren – nadále představuje pro obyvatele Česka zdravotní rizika.

Přestože je proces vymezení lokalit **sítě Natura 2000** téměř dokončen, dosažení cílů strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti zůstává pro Česko stejně jako pro ostatní členské státy obtížným úkolem. Podíl stanovišť a druhů, u nichž je stav z hlediska ochrany příznivý, se mezi dvěma vykazovanými obdobími podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť (2007–2012 a 2013–2018) mírně zvýšil. Zvýšil se také podíl stanovišť se špatným stavem z hlediska ochrany, zatímco podíl druhů, jejichž stav z hlediska ochrany byl rovněž špatný, se snížil. **Biologická rozmanitost** v České republice je spolu s lesnictvím a zemědělstvím vystavena rizikům souvisejícím s klimatem. Změna ve využití půdy je jedním z důležitých tlaků, které se dotýkají i lidí žijících v městských oblastech.

Přestože bylo dosaženo pokroku při plnění cílů rámcové směrnice o vodě, není jisté, zda je tento pokrok dostatečný pro splnění závazků do roku 2027 a dosažení dobrého stavu všech **vodních** útvarů. Podle indexu spotřeby vody má Česko čtvrté nejnižší skóre v EU, které se blíží hodnotám indikujícím nedostatek vody.

Financování z EU nadále poskytuje významnou podporu pro řešení nedostatků v provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí. V letech 2021–2026 má Česko v rámci svého národního plánu pro oživení a odolnost obdržet 7,1 miliardy EUR ve formě grantů a v letech 2021–2027 19,8 miliardy EUR z politiky soudržnosti. Financování investic do životního prostředí v České republice se v období 2014–2020 odhaduje na 1,1 % HDP ročně. Více než dvě třetiny těchto investic jsou závislé na vnitrostátním financování. Odhaduje se, že v letech 2021–2027 dosáhnou potřeby země v oblasti investic do životního prostředí více než 1,43 % jejího HDP, což naznačuje potenciální deficit financování v oblasti životního prostředí ve výši nejméně 0,32 % HDP. To lze řešit pouze pokračujícím pevným závazkem v oblasti životního prostředí, včetně mobilizace dodatečných finančních prostředků na zbývající prováděcí priority země.

Česko pokračuje ve zlepšování environmentální infrastruktury. Má-li však překonat zbývající problémy a splnit cíle Zelené dohody pro Evropu, musí zvýšit úroveň svých ambicí.

Česko potřebuje využít potenciál fondů soudržnosti a vnitrostátního financování k rozšíření opatření uvedených v jeho plánu pro oživení a odolnost k provedení reforem v těchto oblastech: i) zvládání sucha a systémové zvyšování zadržování vody v krajině; ii) vytváření lesů odolných vůči změně klimatu a iii) nový rámec oběhového hospodářství. Musí pokračovat ve svých úspěšných projektech, jako je vnitrostátní program výměny kotlů a zvyšování energetické účinnosti v obytných a veřejných budovách. Současně je třeba se vyhnout investicím do potenciálně uvízlých aktiv, jako je mechanicko-biologická úprava nebo zařízení na energetické využití odpadu, přičemž podpora obnovitelných zdrojů energie musí respektovat zásadu „významně nepoškozovat“. Maximální využití ekonomických nástrojů k zajištění toho, aby **znečišťovatelé platili**, je důležité i pro některá odvětví životního prostředí.

Správa záležitostí týkajících se životního prostředí se zdá být v rozhodovacích procesech v oblasti životního prostředí ohrožena, stejně tak jako přístup k právní ochraně v kontextu českého legislativního rámce pro udělování povolení. Očekává se další zefektivnění. Neměla by se tím snížit úroveň ochrany životního

prostředí, ale spíše využít flexibilita, kterou umožňují právní předpisy EU v oblasti životního prostředí.

Část I: Tematické oblasti

1. Oběhové hospodářství a nakládání s odpady

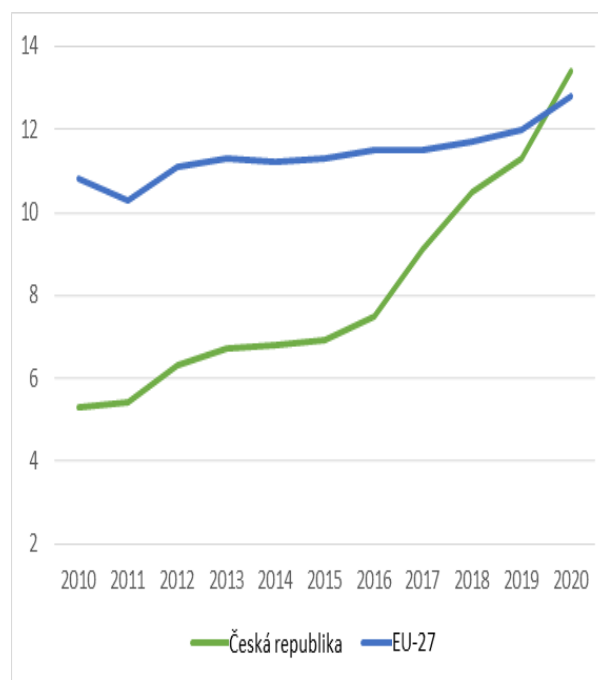
Opatření směřující k oběhovému hospodářství

Nový akční plán pro oběhové hospodářství přijatý v březnu 2020 je jedním z hlavních stavebních kamenů Zelené dohody pro Evropu. Přechod EU na oběhové hospodářství sníží tlak na přírodní zdroje a vytvoří udržitelný růst a pracovní místa. Je také nezbytným předpokladem pro dosažení cíle klimatické neutrality EU do roku 2050 a pro zastavení úbytku biologické rozmanitosti. Akční plán oznamuje iniciativy v rámci celého životního cyklu výrobků, jejichž cílem je snížit dopad spotřeby EU a do roku 2030 zdvojnásobit míru oběhového využívání materiálů v EU. Zaměřuje se na způsob navrhování výrobků, podporuje procesy oběhového hospodářství, podporuje udržitelnou spotřebu a snaží se zajistit, aby se předcházelo vzniku odpadu a aby se používané zdroje udržely v hospodářství EU co nejdéle.

Míra oběhového využívání materiálů je dobrým ukazatelem oběhovosti hospodářství, protože zahrnuje všechny materiály, které se vracejí zpět do naší ekonomiky. Mezi jednotlivými zeměmi existují velké rozdíly v míře oběhovosti. Aby bylo možné dosáhnout cíle akčního plánu EU pro oběhové hospodářství, kterým je zdvojnásobení míry oběhového využívání materiálů v EU do roku 2030, je třeba na úrovni členských států přijmout ambiciózní opatření zaměřená na celý životní cyklus výrobku. Tato opatření sahají od udržitelného navrhování výrobků, které umožní zvýšit jejich trvanlivost, opravitelnost, modernizovatelnost a recyklovatelnost, až po další opatření, jako jsou: i) „reparování“¹; ii) zvyšování oběhovosti ve výrobních procesech; iii) recyklace; iv) podpora ekologických inovací a v) zvýšení uplatňování zelených veřejných zakázek.

Oběhové (druhotné) využití materiálu v Česku v roce 2016 dosahovalo 7,6 % a v roce 2020 vzrostlo na 13,4 %, což je více než průměr EU ve výši 12,8 % a je dokladem trvalého růstu využívání druhotného materiálu v zemi v posledních letech.

Graf 1: Míra oběhového využívání materiálů (%), 2010–2020²

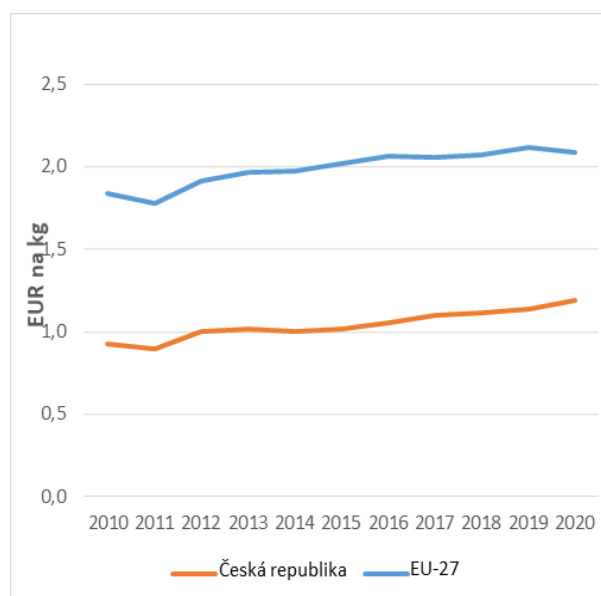

Produktivita zdrojů vyjadřuje, jak účinně hospodářství využívá materiální zdroje k produkci bohatství. Zlepšení produktivity zdrojů může pomoci minimalizovat negativní dopady na životní prostředí a snížit závislost na rychle se měnících trzích se surovinami.

Jak je vidět v grafu 2, produktivita zdrojů v Česku s částkou 1,19 EUR vygenerovanou na jeden kg spotřebovaného materiálu v roce 2020 zůstala hluboko pod průměrem EU, který činí 2,09 EUR na kg.

¹ Standardizovaný průmyslový proces, který probíhá v průmyslovém nebo továrním prostředí a při kterém je základním částem výrobku navrácen původní stav a výkonnost, které měly jako nové, nebo jsou tyto části uvedeny do lepšího stavu.

² Eurostat, [Rámec pro monitorování oběhového hospodářství](#).

Graf 2: Produktivita zdrojů 2010–2020³

Strategie pro oběhové hospodářství

Komise vybízí členské státy, aby přijaly a prováděly vnitrostátní/regionální strategie pro oběhové hospodářství, které zahrnují celý životní cyklus výrobků. Tyto strategie jsou totiž jedním z neúčinnějších způsobů, jak dosáhnout pokroku směrem k oběhovému hospodářství. Od spuštění internetové Evropské platformy zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství v roce 2017⁴ využívají tuto platformu vnitrostátní, regionální nebo místní orgány ke sdílení svých strategií a plánů.

Strategický rámec přechodu Česka na oběhové hospodářství do roku 2040 (nazývaný také „Cirkulární Česko 2040“) přijala česká vláda v prosinci 2021. Prováděcí akční plán na období 2022–2027, který se v současné době připravuje, stanoví konkrétní cíle a opatření na příštích šest let. Očekává se, že bude přijat ve čtvrtém čtvrtletí roku 2022, přičemž bude provedeno strategické posouzení vlivů této strategie na životní prostředí s cílem vyhodnotit výsledky v oblasti životního prostředí.

Dokončení a zavedení strategie Cirkulární Česko 2040 byly zahrnuty do plánu pro oživení a odolnost jako součást reformy s termínem dokončení do konce čtvrtého čtvrtletí roku 2025.

Strategie Cirkulární Česko 2040 určuje deset prioritních oblastí týkajících se oběhového hospodářství: produkty

a design; průmysl, suroviny, stavebnictví, energetika; bioekonomika a potraviny; spotřeba a spotřebitelé; nakládání s odpady; voda; výzkum, vývoj a inovace; vzdělávání a znalosti; ekonomické nástroje; cirkulární města a infrastruktura.

Konkrétní cíle, úkoly a opatření pro plasty, textil, stavební a demoliční odpady jsou stanoveny v Plánu odpadového hospodářství ČR, Programu předcházení vzniku odpadů ČR a také v nové strategii Cirkulární Česko 2040.

Ekologické inovace

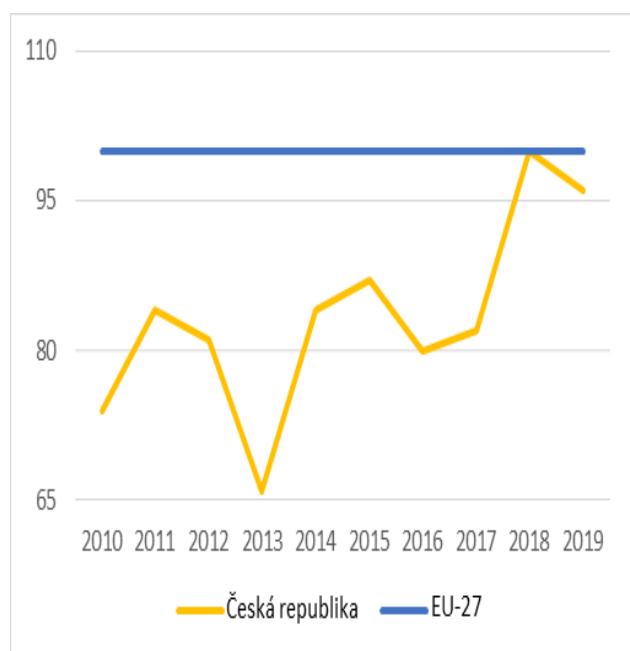
Úspěšný přechod na oběhové hospodářství vyžaduje sociální a technologické inovace. Je to proto, že plného potenciálu oběhového hospodářství lze dosáhnout pouze tehdy, když je uplatněno ve všech hodnotových řetězcích. Ekologické inovace jsou důležitým faktorem, který umožňuje oběhové hospodářství. Nové přístupy k navrhování výrobků a nové podnikatelské modely mohou pomoci vytvářet inovace v oblasti oběhového hospodářství a poskytovat tak nové podnikatelské příležitosti.

V roce 2021 se Česko umístilo na 14. místě v indexu ekologických inovací pro rok 2021 s celkovým skóre 111 bodů, což zemi klasifikuje jako „průměrnou v oblasti ekologických inovací“. Ve třech z pěti složek (vstupy ekologických inovací, výstupy ekologických inovací a výsledky účinného využívání zdrojů) indexu 2021 Česko nedosahuje průměru EU, zatímco v případě ekologických inovačních aktivit a socioekonomických výsledků průměr EU překračuje.

³ Eurostat, [Produktivita zdrojů](#).

⁴ [Platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství](#).

Graf 3: Výkonnost v oblasti ekologických inovací 2010–2019⁵

Zelené veřejné zakázky

Veřejné zakázky tvoří velkou část evropské spotřeby, přičemž kupní síla veřejných orgánů představuje přibližně 14 % HDP EU. Veřejné zakázky mohou pomoci zvýšit poptávku po udržitelných výrobcích, které splňují normy opravitelnosti a recyklovatelnosti.

V roce 2017 Česko přijalo pravidla, která mají zajistit odpovědný přístup k zadávání veřejných zakázek a nákupům ze strany státu a místních samospráv. Podle zákona o zadávání veřejných zakázek musí veřejní zadavatelé od 1. ledna 2021 při nákupu zboží a služeb dodržovat sociální, environmentální a inovativní požadavky.

Ekoznačka EU a systém pro environmentální řízení podniků a audit (EMAS)

Počet výrobků s ekoznačkou EU a organizací s licencí EMAS⁶ v dané zemi do jisté míry naznačuje, do jaké míry se soukromý sektor a vnitrostátní zúčastněné strany v této zemi aktivně zapojují do přechodu na oběhové hospodářství. Ukazuje také, jak jsou veřejné orgány

⁵ Evropská komise – Generální ředitelství pro životní prostředí, Středisko pro sledování ekologických inovací, Srovnávací přehled ekologických inovací a index ekologických inovací.

⁶ EMAS je systém Evropské komise pro environmentální řízení podniků a audit, který má motivovat organizace k ekologicky udržitelnějšímu chování.

odhodlány podporovat nástroje určené k podpoře oběhového hospodářství.

V září 2021 bylo v Česku v systému ekoznačky EU registrováno 5 187 z 83 590 výrobků a 22 z 2 057 licencí⁷, což ukazuje na přiměřený podíl těchto výrobků a licencí⁷. Kromě toho je v současné době v systému Evropské komise pro environmentální řízení podniků a audit EMAS registrováno 18 organizací ve 44 místech⁸. Od zprávy za rok 2019 bylo do systému ekoznačky EU zaregistrováno 5 093 nových výrobků a 11 nových licencí. Počet organizací zaregistrovaných v systému EMAS se však o šest snížil.

Prioritní opatření v roce 2022

- Urychlit přechod k oběhovému hospodářství ve všech hospodářských odvětvích, mimo jiné zavedením strategie Cirkulární Česko 2040.

Nakládání s odpady

Přeměnu odpadu na zdroj podporuje:

- úplné provedení právních předpisů EU o odpadech, které zahrnují hierarchii způsobů nakládání s odpady; potřebu zajistit tříděný sběr odpadu; cíle týkající se odklonu od skládkování apod.;
- omezování vzniku odpadů a produkce odpadů na obyvatele v absolutním vyjádření;
- omezování energetického využití na nerecyklovatelné materiály a postupné ukončování skládkování recyklovatelných a využitelných odpadů.

Tato část se zaměřuje na nakládání s komunálním odpadem⁹, pro který stanovují právní předpisy EU povinné cíle recyklace.

Nejúčinnějším způsobem, jak zlepšit účinnost zdrojů a snížit dopad odpadů na životní prostředí, je co nejdříve předcházet tomu, aby se výrobky a materiály staly odpadem. Předcházení vzniku odpadů a opětovné použití jsou nejvíce preferovanými možnostmi, a proto jsou na vrcholu hierarchie nakládání s odpady. Množství vyprodukovaného komunálního odpadu je dobrým

⁷ Evropská komise, [Ecolabel Facts and Figures](#) (Ekoznačky – fakta a čísla).

⁸ Stav v květnu 2018. Evropská komise, [Systém ekologického řízení a auditu](#).

⁹ Komunální odpad se skládá ze: a) směsného odpadu a tříděného odpadu z domácností včetně papíru a lepenky, skla, kovů, plastů, biologického odpadu, dřeva, textilu, obalů, odpadních elektrických a elektronických zařízení, odpadních baterií a akumulátorů, a objemného odpadu včetně matrací a nábytku; b) směsného odpadu a tříděného odpadu z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností. (směrnice (ES) č. 98/2008, čl. 3 odst. 2 písm. b))

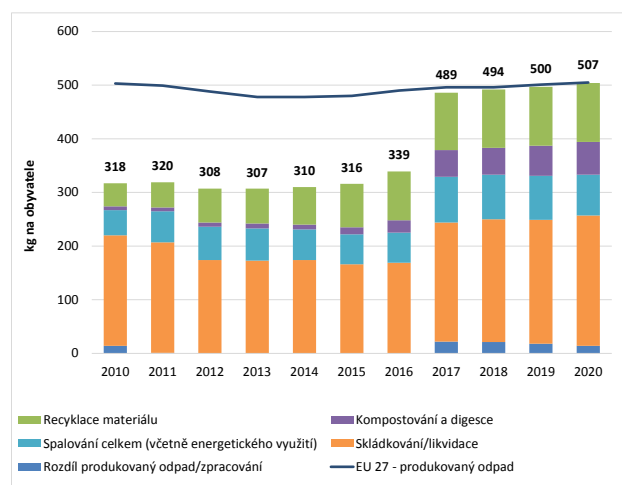
ukazatelem účinnosti opatření k předcházení vzniku odpadů.

Produkce komunálního odpadu v České republice se v posledních letech začala zvyšovat. V roce 2020 se zvýšila na 507 kg/rok/obyvatele a nyní je mírně nad průměrem EU (505 kg/rok/obyvatele), jak je vidět v grafu 4. Prudký nárůst v roce 2017 je však podle Eurostatu důsledkem přerušení časové řady. Byl přijat první program předcházení vzniku odpadů¹⁰ na období 2014–2020, který je nyní začleněn do plánu odpadového hospodářství na období 2015–2024, jenž je v současné době revidován.

Podle hodnocení Evropské agentury pro životní prostředí v rámci programu předcházení vzniku odpadů¹¹ došlo od roku 2014 k určitému oddělení produkce odpadů od hospodářského růstu, i když není dostatečně významné a k potvrzení tohoto trendu je zapotřebí delší časové období¹². Naznačuje to, že hospodářský růst České republiky ještě není zcela oddělen od produkce odpadů. Strategie Cirkulární Česko 2040 také stanovuje cíle a opatření, která by měla pomoci dosáhnout tohoto oddělení.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 poukázal na nesrovnalosti mezi informačními systémy o komunálních odpadech Ministerstva životního prostředí a Českého statistického úřadu, které vedly k významným rozdílům v souborech údajů použitých ve vnitrostátních a regionálních plánech odpadového hospodářství pro prognózy ve srovnání s údaji vykázanými Eurostatu. Podle českých orgánů byly nesrovnalosti mezi informačními systémy ve sledovaném období téměř odstraněny a v roce 2021 obě instituce podepsaly nové memorandum o spolupráci. Komise v tomto ohledu neprovedla žádná posouzení¹³.

Graf 4: Komunální odpad podle způsobu zpracování v Česku, 2010–2020¹⁴

Graf 4 rovněž znázorňuje množství komunálního odpadu podle způsobu zpracování v České republice v kg na obyvatele. Hlavním způsobem zpracování odpadů zůstává skládkování, které výrazně převyšuje průměr EU (23 % v roce 2020), což pro Česko představuje hlavní problém. Ačkoli míra skládkování v posledním desetiletí mírně klesala, zdá se, že se tento trend v posledním sledovaném období obrátil, neboť v roce 2020 tvořilo skládkování 49,2 % ve srovnání se 48,5 % v roce 2018 (přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019). Naznačuje to souvislost s rostoucím množstvím celkového odpadu vyprodukovaného v Česku.

Jak bylo uvedeno v přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019, Česko se potýká s problémy při plnění cílů EU v oblasti odklonu od skládkování biologicky rozložitelného odpadu, i když legislativní změny měly pomoci tento nedostatek v plnění překlenout. Od roku 2015 mají obce povinnost zavést tříděný sběr rostlinného bioodpadu, avšak pouze sezónně do roku 2021, kdy tato povinnost začala platit i pro rostlinné oleje a tuky. Neexistuje však povinnost tříděného sběru živočišných kuchyňských odpadů. Biologický odpad tvořil i v roce 2020 více než 30 % směsného komunálního odpadu¹⁵ a byl skládkován nebo spalován. Zákaz skládkování recyklovatelného, využitelného a směsného komunálního odpadu, který byl původně ohlášen na rok 2024, byl zároveň zákonem o odpadech z roku 2021 odložen na rok 2030.

Česko navíc ve svých vnitrostátních právních předpisech správně neprovedlo povinnost předúpravy odpadu před skládkováním. Komise proto v dubnu 2022 zaslala Česku

¹⁰ [Program předcházení vzniku odpadů ČR \(2014\) | Databáze strategií - portál pro strategické řízení \(databaze-strategie.cz\)](#)

¹¹ Opatření v rámci programu předcházení vzniku odpadů jsou zaměřena zejména na předcházení vzniku odpadů, zatímco oddělení produkce odpadů od hospodářského růstu je sekundárním výsledkem.

¹² [Czechia waste prevention country fact sheet 2019 — European Environment Agency \(europa.eu\)](#) (Informační přehled o předcházení vzniku odpadů v České republice 2019 – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu)).

¹³ Údaje Eurostatu vykazují přerušení datových řad mezi roky 2016 a 2017.

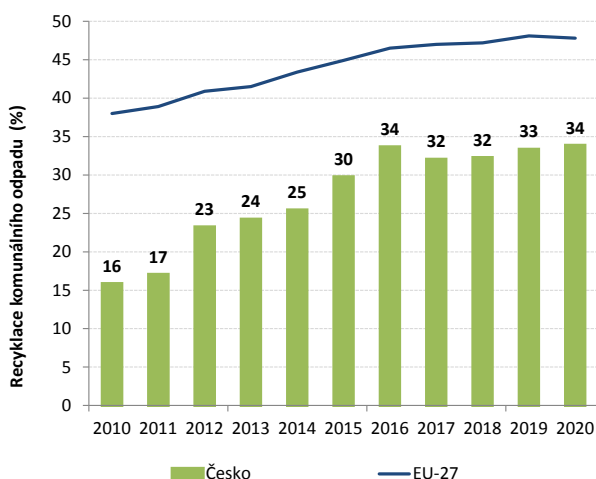
¹⁴ Eurostat, [Komunální odpad podle operací s odpadem](#), duben 2022.

¹⁵ [Rozbory skladby směsného komunálního odpadu z obcí v roce 2020 – EKO-KOM \(ekokom.cz\)](#)

výzvu¹⁶. Podle studie Komise, která zkoumá skládkování neupraveného komunálního odpadu v členských státech, není na žádné z pěti navštívených skládek zajištěna selekce různých frakcí odpadu a stabilizace organického odpadu.

Spalování a energetické využití odpadu v roce 2020 představovalo 15 %, což je stále pod průměrem EU, avšak účinné nakládání s odpady zůstává pro Česko významným problémem vzhledem k obavám ohledně plánované kapacity pro zpracování zbytkového odpadu, konkrétně energetického využití odpadu, stanovené ve vnitrostátních a regionálních plánech odpadového hospodářství v rámci revize.

Graf 5: Míra recyklace komunálního odpadu 2010–2020¹⁷

34 % komunálního odpadu je recyklováno, což je stále pod průměrem EU (46 %). Zpráva včasného varování Komise z roku 2018¹⁸ nezařadila Česko mezi země, u nichž hrozí, že nesplní cíl EU 2020, tedy recyklovat 50 % komunálního odpadu. Komise v současné době dokončuje analýzu pokroku dosaženého při plnění doporučení uvedených ve zprávách včasného varování z roku 2018 a také analýzu pokroku při plnění cílů recyklace odpadů do roku 2025 stanovených v rámcové směrnici o odpadech¹⁹. Tato zpráva bude předložena na konci roku 2022. Graf 5 ukazuje, že Česko musí zvýšit investice do recyklace, aby splnilo recyklační cíle pro rok 2025, jak již

bylo uvedeno v přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019.

Provádění legislativního balíčku předpisů o odpadech z roku 2018

Česko oznámilo Komisi provedení balíčku předpisů o odpadech z roku 2018²⁰. Nyní probíhá posuzování shody.

Provádění směrnice o plastech na jedno použití

Do 3. července 2021 musely členské státy uvést své vnitrostátní právní předpisy do souladu se směrnicí o plastech pro jedno použití. Vzhledem k tomu, že Česko neoznámilo všechna prováděcí opatření do ledna 2022, zahájila Komise řízení o nesplnění povinnosti.

Plány odpadového hospodářství a programy předcházení vzniku odpadů

Plány odpadového hospodářství a programy předcházení vzniku odpadů mají zásadní význam pro řádné provádění právních předpisů EU o odpadech. Stanovují klíčová ustanovení a investice k zajištění souladu se stávajícími a novými právními požadavky (např. prevence vzniku odpadů, tříděný sběr pro řadu konkrétních toků odpadů, cíle recyklace a skládkování). Revidované plány a programy měly být předloženy dne 5. července 2020.

Česko revidovalo svůj vnitrostátní plán odpadového hospodářství na období 2015–2024, ale dosud jej neoznámilo Komisi. Revidovaný plán odpadového hospodářství by měl provést balíček předpisů EU o odpadech z roku 2018 a akční plán pro oběhové hospodářství 2020 a byl s mírným zpožděním přijat vládou v první polovině roku 2022²¹. Regionální plány by měly být připraveny v příštích osmnácti měsících. Komise posoudí, zda je plán odpadového hospodářství v souladu s článkem 28 revidované rámcové směrnice o vodě.

Prioritní opatření v roce 2022

Vzhledem k omezenému pokroku od přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 a s ohledem na zprávu o včasném varování, která má být vydána v roce 2022, se prodlužuje několik prioritních opatření stanovených v přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019:

- Vyhnout se budování nadměrné infrastruktury pro zpracování zbytkového odpadu, jako jsou zařízení pro mechanicko-biologickou úpravu

¹⁶ Odpady: Komise vyzývá ČESKO, aby zlepšilo nakládání s odpady na skládkách. [Dubnové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí \(europa.eu\)](#).

¹⁷ Eurostat, [Míra recyklace komunálního odpadu](#), duben 2022.

¹⁸ Evropská komise, Zpráva o provádění právních předpisů EU v oblasti odpadů, včetně zprávy včasného varování pro členské státy, kterým hrozí, že nesplní cíl zvýšit do roku 2020 úroveň přípravy k opětovnému použití / recyklace komunálního odpadu [COM\(2018\) 656 final](#).

¹⁹ [Směrnice 1999/31/ES](#).

²⁰ [Směrnice \(EU\) 2018/851](#), [směrnice \(EU\) 2018/852](#), [směrnice \(EU\) 2018/850](#) a [směrnice \(EU\) 2018/849](#) mění předchozí právní předpisy o odpadech a stanovují ambicióznější recyklační cíle pro období do roku 2035.

²¹ [Materiál – Portál Aplikace ODok](#).

nebo spalovny.

- Odklonit se od spalování opakovaně použitelného a recyklovatelného odpadu zavedením daní ze spalování.
- Zlepšit a rozšířit tříděný sběr odpadu, včetně bioodpadu. Stanovit minimální normy služeb pro tříděný sběr.
- Využívat dostupné ekonomické nástroje, jako

například platby podle množství odpadu.

- Zlepšit fungování systémů rozšířené odpovědnosti výrobce v souladu s obecnými minimálními požadavky na rozšířenou odpovědnost výrobce.
- Kromě toho zajistit, aby regionální plány odpadového hospodářství byly v souladu s revidovanou rámcovou směrnicí o odpadech.

2. Biologická rozmanitost a přírodní kapitál

Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030, která byla přijata v květnu 2020, si klade za cíl nasměrovat biologickou rozmanitost EU na cestu k obnově a stanoví nové cíle a mechanismy řízení k dosažení zdravých a odolných ekosystémů.

Strategie zejména stanoví ambiciózní cíle, a to:

i) chránit nejméně 30 % půdy EU a 30 % mořských oblastí EU a integrovat ekologické koridory jako součást skutečné transevropské přírodní sítě;

ii) přísně chránit alespoň jednu třetinu chráněných území EU, včetně všech zbývajících původních lesů a pralesů v EU;

iii) účinně spravovat všechna chráněná území, definovat jasné cíle a opatření v oblasti ochrany a přiměřeně je sledovat.

Strategie rovněž stanoví plán EU na obnovu přírody – řadu konkrétních závazků a opatření, jejichž cílem je do roku 2030 obnovit poškozené ekosystémy v celé EU, udržitelně je spravovat a řešit hlavní příčiny úbytku biologické rozmanitosti.

Směrnice EU o ochraně přírodních stanovišť a směrnice EU o ochraně volně žijících ptáků jsou základem právních předpisů EU zaměřených na ochranu volně žijících živočichů, přírodních stanovišť a ekosystémů v EU. Jako takové jsou klíčovými legislativními nástroji pro dosažení cílů strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030²².

Nejnovější česká strategie ochrany biologické rozmanitosti (2016–2025) byla přijata v roce 2016. Stanovuje čtyři priority pro ochranu a udržitelné využívání biologické rozmanitosti²³.

Ochrana a obnova přírody

Natura 2000²⁴, největší koordinovaná soustava chráněných území na světě, je klíčovým nástrojem k dosažení cílů směrnice o ochraně volně žijících ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť. Jedná se o tyto cíle: i) zajistit dlouhodobou ochranu, zachování a přežití

nejcennějších a nejohroženějších evropských druhů a stanovišť a ii) zachovat nebo obnovit stav druhů a stanovišť, který je příznivý z hlediska jejich ochrany. Klíčovými milníky při plnění cílů směrnice o ochraně volně žijících ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť jsou: i) vytvoření soudržné sítě Natura 2000; ii) vymezení lokalit významných pro Společenství jako zvláštní oblasti ochrany a iii) stanovení cílů ochrany specifických pro jednotlivé lokality a opatření pro ochranu všech lokalit soustavy Natura 2000. Síť Natura 2000 může přispět k dosažení cíle strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 – chránit minimálně 30 % rozlohy EU na souši a 30 % rozlohy EU na moři a integrovat ekologické koridory jako součást skutečné transevropské přírodní sítě, nicméně pro dosažení tohoto cíle jsou klíčové vnitrostátní systémy vymezení.

Vytvoření soudržné sítě lokalit Natura 2000

V České republice se nachází 60 typů přírodních stanovišť²⁵ a 173 druhů²⁶, na které se vztahuje směrnice o stanovištích. V zemi žijí také populace 85 ptačích taxonů uvedených v příloze I směrnice o ochraně volně žijících ptáků²⁷.

Do roku 2021 bylo soustavou Natura 2000 pokryto 14,1 % území České republiky (průměr EU 18,5 %). Zvláště chráněné oblasti (ZCHO) klasifikované podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků pokrývaly 8,9 % (průměr EU 12,8 %) a lokality významné pro Společenství vymezené podle směrnice o stanovištích pokrývaly 10,1 % (průměr EU: 14,2 %) území České republiky.

Vezmeme-li v úvahu jak soustavu Natura 2000, tak další chráněná území vyhlášená na vnitrostátní úrovni, Česko ze zákona chrání 21,9 % svého území (průměr EU-27 je 26,4 %) ²⁸.

Z posledního hodnocení části lokalit významných pro Společenství české sítě Natura 2000 vyplývá, že zde přetrvává několik nedostatků, které se Česko zavázalo

²² Podle nové strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti by je měly posílit právní předpisy týkající se obnovy přírody.

²³ [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/\\$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf)

²⁴ Natura 2000 zahrnuje „lokality významné pro Společenství“ vymezené podle směrnice o stanovištích a „zvláště chráněné oblasti“ (ZCHO) klasifikované podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků. Údaje o pokrytí rozlohy se neshodují, protože některé lokality významné pro Společenství a ZCHO se překrývají. „Zvláštními oblastmi ochrany“ se rozumí lokality významné pro Společenství určené členskými státy.

²⁵ EEA, [přehled podle článku 17](#), příloha I celkem, 2019.

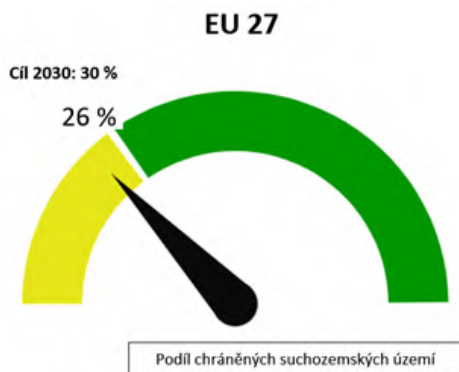
²⁶ EEA, [přehled podle článku 17](#), příloha II a příloha IV s výjimkou těch, které jsou uvedeny v příloze II, a příloha V s výjimkou těch, které jsou uvedeny v příloze II, 2019. Tento počet zohledňuje pouze druhy a stanoviště, u nichž bylo požadováno posouzení stavu z hlediska ochrany.

²⁷ EEA, [přehled podle článku 12](#), příloha I, 2020. Tento počet bere v úvahu pouze taxony ptáků, k nimž byly požadovány informace.

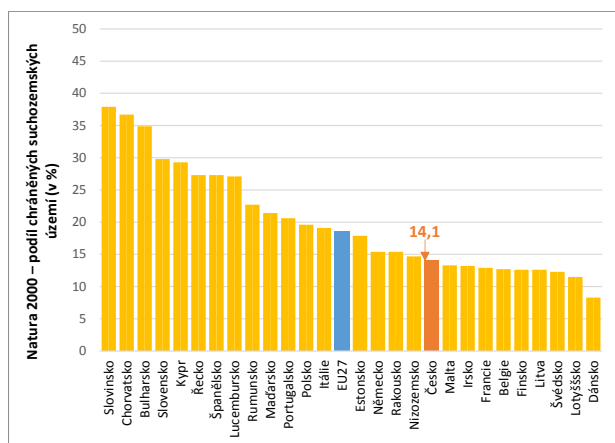
²⁸ Evropská agentura pro životní prostředí (EEA), [Chráněné oblasti](#), procento suchozemských chráněných území (2021), březen 2022.

vyřešit do roku 2023. V souvislosti s těmito nedostatky probíhá proti Česku řízení o protiprávním jednání²⁹.

Graf 6: Podíl chráněných suchozemských území, rok 2021³⁰

Graf 7: Podíl chráněných suchozemských území soustavy Natura 2000, rok 2021³¹

Vymezení zvláštních oblastí ochrany a stanovení cílů a opatření pro ochranu přírody

Šestiletá lhůta stanovená směrnicí o stanovištích pro vyhlášení lokalit významných pro Společenství jako zvláštních oblastí ochrany a stanovení cílů a opatření ochrany specifických pro jednotlivé lokality již v České republice uplynula u 1 061 lokalit. Z těchto lokalit 989 získalo status zvláštní oblasti ochrany (k únoru 2021) a Česko se zavázalo pokračovat v procesu vyhlásování zvláštních oblastí ochrany pro všechny lokality.

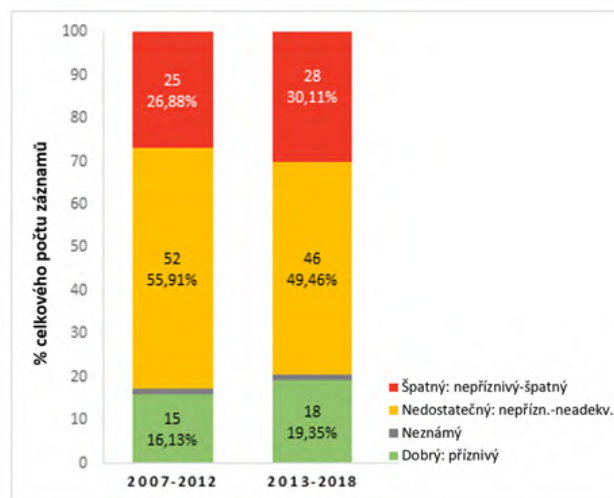
Pokrok v oblasti udržování nebo obnovy příznivého stavu z hlediska ochrany druhů a stanovišť

Pro měření výkonnosti členských států vyžaduje článek 17 směrnice o přírodních stanovištích a článek 12 směrnice o ochraně volně žijících ptáků podávání zpráv o pokroku dosaženém při udržování nebo obnově stavu ochrany druhů a stanovišť, který je příznivý z hlediska ochrany³².

Podle zprávy České republiky o stavu přírodních stanovišť a druhů z hlediska ochrany za období 2013–2018 vypracované podle článku 17 směrnice o ochraně přírodních stanovišť se podíl přírodních stanovišť hodnocených jako stanoviště v dobrém stavu z hlediska ochrany od předchozího sledovaného období (2007–2012) mírně zvýšil a dosáhl více než 19 %. Podobně se mezi dvěma sledovanými obdobími zvýšil i podíl druhů, u nichž byl zjištěn dobrý stav z hlediska ochrany, a to na více než 30 %. Pokud jde o ptáky, přibližně 44 % hnízdících druhů vykazovalo krátkodobě rostoucí nebo stabilní populační trendy, zatímco u zimujících druhů to bylo 51 %.

Mezi dvěma sledovanými obdobími se mírně zvýšil podíl stanovišť, která byla vyhodnocena jako stanoviště ve špatném stavu z hlediska ochrany, a to na 30 %, zatímco u druhů se tento podíl snížil na 26 %.

Graf 8: Hodnocení stavu stanovišť z hlediska ochrany za období 2007–2012 a 2013–2018³³

²⁹ Biodiverzita: Komise vyzývá ČESKO k dokončení sítě Natura 2000. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/inf_19_6304

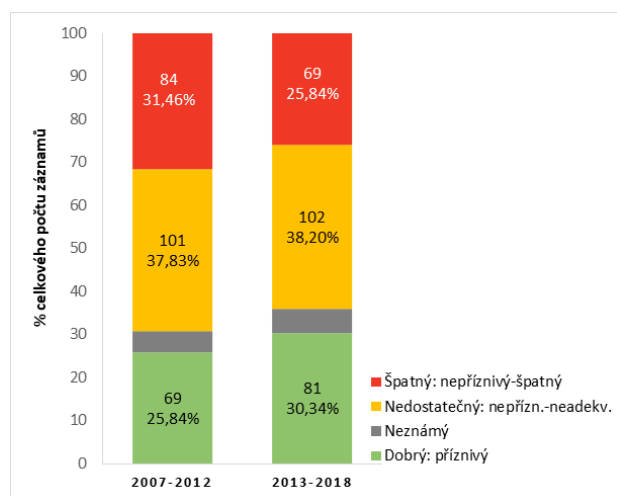
³⁰ Přehled strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti, ukazatele A1.1.1 a A1.2.1, únor 2022.

³¹ Evropská agentura pro životní prostředí, Barometr soustavy Natura 2000, únor 2022.

³² Stav a trendy ochrany stanovišť a druhů z hlediska ochrany – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu).

³³ Evropská agentura pro životní prostředí, Stav stanovišť a druhů z hlediska ochrany a jejich trendy, prosinec 2021. Upozorňujeme, že při porovnávání údajů za období 2007–2012 a 2013–2018 mohou být tyto údaje ovlivněny také změnami metod nebo lepší dostupností údajů.

Graf 9: Hodnocení stavu druhů z hlediska jejich ochrany za období 2007–2012 a 2013–2018³⁴

Jak bylo uvedeno výše, podíl stanovišť a druhů v dobrém stavu z hlediska ochrany se mezi dvěma sledovanými obdobími mírně zvýšil, zatímco podíl stanovišť ve špatném stavu z hlediska ochrany vzrostl a podíl druhů ve stejném stavu se snížil. Přírodní procesy byly zdaleka nejvýznamnějším tlakem, pokud jde o stanoviště, zatímco u druhů představovaly hlavní tlaky zemědělství, přírodní procesy a lesnictví. V oblasti lesnictví byly zaznamenány případy masivní těžby dřeva v lokalitách Natura 2000, jako je Východní Krušnohoří nebo Soutok-Podluží, které ničí stanoviště chráněných saproxylických brouků a ptáků.

Návrat přírody na zemědělskou půdu a obnova půdních ekosystémů

Zemědělská půda

Strategie biologické rozmanitosti funguje společně s novou strategií „Od zemědělce ke spotřebiteli“ a novou společnou zemědělskou politikou (SZP) s cílem podpořit a dosáhnout přechodu k plně udržitelnému zemědělství. Strategie biologické rozmanitosti a strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ stanovily pro rok 2030 čtyři důležité cíle:

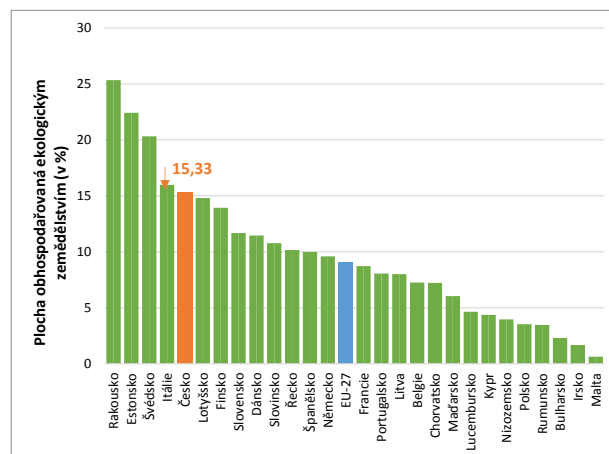
- 50% snížení celkového používání chemických pesticidů a snížení rizika plynoucího z tohoto používání,
- 50% snížení používání nebezpečnějších pesticidů,
- 50% snížení ztrát živin z hnojiv při současném zajištění toho, že nedojde ke zhoršení úrodnosti půdy (což povede ke snížení používání hnojiv o 20 %);
- obnovení nejméně 10 % zemědělské plochy s vysoce rozmanitými krajinnými prvky a zvýšení plochy obhospodařované ekologickým zemědělstvím na

³⁴ Tamtéž

nejméně 25 %.

Česko se s odhadovanou rozlohou plochy obhospodařované ekologickým zemědělstvím 15,33 % pohybuje nad průměrem EU, který činí 9,07 % (údaje za rok 2020, Eurostat)³⁵.

Graf 10: Podíl plochy obhospodařované ekologickým zemědělstvím na celkové obhospodařované zemědělské půdě v jednotlivých členských státech, rok 2020³⁶

Podle doporučení Komise pro strategický plán společné zemědělské politiky (SZP) České republiky³⁷ by české zemědělství mělo přijmout naléhavá opatření v oblasti hospodaření s přírodními zdroji a zmírňování změny klimatu, zejména prostřednictvím: i) urychlení přechodu z konvenčního zemědělství na ekologické; ii) snížení emisí skleníkových plynů podporou postupů pro zlepšení hospodaření s půdou a výrazným omezením emisí NH₃ a iii) zlepšení stavu zemědělských a lesních stanovišť z hlediska ochrany a uplatňování technik udržitelného obhospodařování lesů s cílem posílit odolnost lesních ekosystémů.

Odvětví zemědělství a lesnictví je v Česku stejně jako v jiných zemích EU vystaveno rizikům souvisejícím s klimatem, které jsou důsledkem podstatné změny povětrnostních podmínek v posledních několika letech, obvykle ve formě mírných suchých zim a horkých období léta se silnými dešti. Jedná se o faktory, které vedle jiných způsobují období sucha se závažným dopadem na odvětví lesnictví, kde aktuálně dochází ke

³⁵ Plocha obhospodařovaná ekologickým zemědělstvím [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/data/browser/view/sdg_02_40/default/table?lang=en).

³⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/data/browser/view/sdg_02_40/default/table?lang=en (Eurostat, Plocha obhospodařovaná ekologickým zemědělstvím, únor 2022).

³⁷ [Strategické plány SZP | Evropská komise \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/data/browser/view/sdg_02_40/default/table?lang=en).

kácení velkých ploch smrkových lesů kvůli přítomnosti kůrovce.

Zemědělství představuje jednu z největších zátěží s dopadem na povrchové vody a je největší zátěží pro vody podzemní, přičemž Česko má jeden z nejvyšších podílů útvarů podzemních vod v EU, které nedosahují dobrého chemického stavu, zejména kvůli znečištění dusičnany.

Stav zemědělských stanovišť z hlediska ochrany je obecně hodnocen jako nepříznivý. Přírodní stanoviště jsou obvykle poměrně malá a roztroušená na velkých zemědělských plochách, zabírají většinou okrajové oblasti, kde dochází k pokračující degradaci a ztrátám. Podstatná část produktivní zemědělské půdy je obhospodařována intenzivním způsobem zaměřeným na zisk.

Česko má nejvyšší průměrnou velikost zemědělských podniků v EU. Velkoplošné zemědělství je hlavní příčinou úbytku přírodních stanovišť a nízké míry zadržování vody. Důvodem je extrémní nedostatek krajinných prvků, jako jsou travnaté meze, křovinaté meze, remízky s osamělými stromy, aleje stromů, živé ploty a strouhy.

Půdní ekosystém

Půda je omezený a velmi křehký zdroj. V EU stále více degraduje.

Nová strategie EU pro půdu, přijatá dne 17. listopadu 2021, zdůrazňuje význam ochrany půdy, udržitelného hospodaření s půdou a obnovy degradované půdy pro dosažení cílů Zelené dohody, jakož i neutrality z hlediska degradace půdy do roku 2030.

To zahrnuje:

- i) zabránit další degradaci půdy;
- ii) učinit z udržitelného hospodaření s půdou novou normou;
- iii) přijímat opatření k obnově ekosystémů.

Jedním z faktorů degradace půdních ekosystémů je plocha půdy, která je uzavřená nebo uměle vytvořená³⁸. V Česku (obrázek 11) lze zábor půdy za rok v období 2012–2018 považovat za měřítko jednoho významného tlaku na přírodu a biodiverzitu – změny ve využívání půdy. Změna ve využívání půdy zároveň představuje tlak na životní prostředí lidí žijících v městských oblastech.

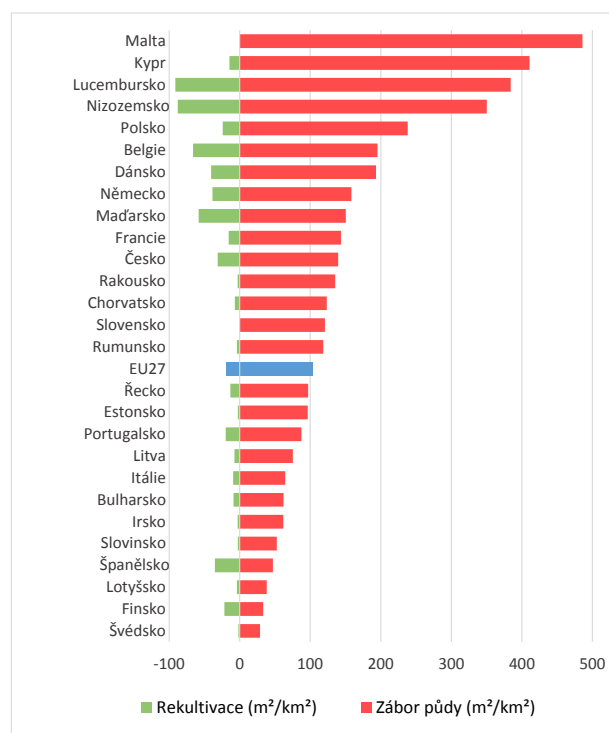
³⁸ Umělý krajinný pokryv je definován jako součet zastřešených zastavěných ploch (včetně budov a skleníků), umělých nezastavěných ploch (včetně prvků uzavřených prostor, jako jsou dvory, hospodářské dvory, hřbitovy, parkoviště atd., a lineárních prvků, jako jsou ulice, silnice, železnice, dráhy, mosty) a dalších umělých ploch (včetně mostů a viaduktů, mobilních domů, solárních panelů, elektráren, elektrických rozvodů, potrubí, čistíren odpadních vod a otevřených skládek).

Přestože v posledním desetiletí došlo ke snížení (v letech 2000–2006 činil zábor půdy více než 1 000 km²/rok), v letech 2012–2018 zábor půdy v EU-28 stále dosahoval 539 km²/rok. Pojem „čistý zábor půdy“ slučuje zábor půdy s navrácením půdy do jiných než umělých kategorií (rekultivace). Přestože v letech 2000–2018 byla v EU-28 určitá část půdy rekultivována, bylo jedenáctkrát více půdy zabráno než navráceno.

Česko se řadí výrazně nad³⁹ průměr EU s čistým zábořem půdy 161,7m²/km² (průměr EU-27: 83,8 m²/km²).

V roce 2018 Česko aktualizovalo své zprávy o degradaci půdy podle platformy pro podávání zpráv PRAIS3⁴⁰ o opatření určená k dosažení identifikované degradace.

Graf 11: Zábor a rekultivace půdy v EU-27 (m²/km²), období 2012–2018⁴¹

V roce 2015 dosáhla Úmluva OSN o boji proti desertifikaci (UNCCD) dohody⁴² o podpoře vize neutrality z hlediska degradace půdy a o propojení této vize s plněním cílů udržitelného rozvoje OSN obecně, a

³⁹ [Land take in Europe — European Environment Agency](#) (Zábor půdy v Evropě – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu)), graf 6.

⁴⁰ [Všechny zprávy | Prais3 \(unccd.int\)](#).

⁴¹ Evropská agentura pro životní prostředí, [Land take in Europe](#) (Zábor půdy v Evropě).

⁴² Program stanovení cílů pro dosažení neutrality z hlediska degradace půdy | UNCCD.

zejména s cílem udržitelného rozvoje 15.3⁴³. Česko se zatím nezavázalo stanovit cíle pro dosažení neutrality z hlediska degradace půdy podle úmluvy UNCCD⁴⁴.

Lesy a dřevo

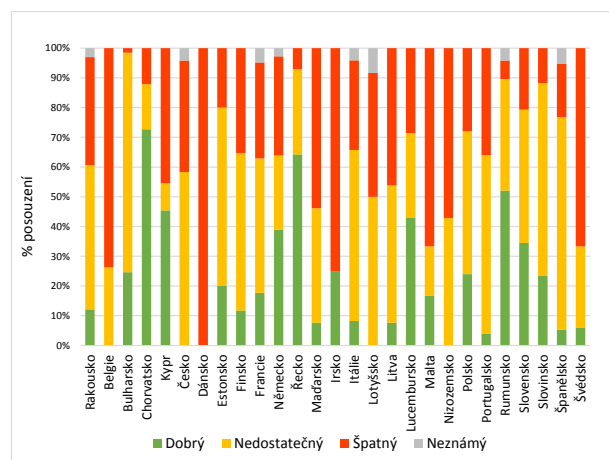
Lesní strategie EU do roku 2030, přijatá v červenci 2021, je součástí balíčku „Fit for 55“. Strategie podporuje řadu služeb, které lesy poskytují. Jejím hlavním cílem je zajistit v EU zdravé, rozmanité a odolné lesy, které významně přispívají k posílení biologické rozmanitosti a klimatických ambicí.

Lesy jsou důležitou jímku uhlíku a jejich zachování je nezbytné, pokud chce EU do roku 2050 dosáhnout klimatické neutrality.

Z 27 % lesní plochy EU chráněné podle směrnice o stanovištích je méně než 15 % hodnoceno tak, že je v příznivém stavu z hlediska ochrany⁴⁵. Podíl lesních ploch v EU se špatným stavem z hlediska ochrany se zvýšil z 27 % v roce 2015 na 31 % v roce 2018⁴⁶.

V České republice pokrývají lesy 35,6 % území⁴⁷, přičemž více než 90 % hodnocení odhaluje špatný nebo nedostatečný stav. V Česku pokrývají původní lesy 10 000 ha^{48,49}.

Graf 12: Stav lesů chráněných podle směrnice o stanovištích z hlediska ochrany v členských státech EU, 2013–2018 (hodnocení v %)⁵⁰

Nařízení Evropské unie o dřevu⁵¹ zakazuje uvádět na trh EU nezákonně vytěžené dřevo. V souladu s nařízením Evropské unie o dřevu musí příslušné orgány členských států provádět pravidelné kontroly provozovatelů a obchodníků a uplatňovat sankce za nedodržování předpisů. Se změnou článku 20 nařízení Evropské unie o dřevu se podávání zpráv každé dva roky změnilo na podávání zpráv jednou ročně, přičemž od roku 2019 se zprávy podávají za kalendářní rok.

Od března 2017 do února 2019⁵² provedlo Česko 116 kontrol u tuzemských hospodářských subjektů v oblasti dřeva. Provedlo také 83 kontrol hospodářských subjektů dovážejících dřevo. Odhaduje se, že ve sledovaném období bylo v České republice 300 000 hospodářských subjektů, které uváděly na vnitřní trh tuzemské dřevo, a 2 500 hospodářských subjektů, které uváděly na vnitřní trh dřevo z dovozu.

Nové nařízení o odlesňování zruší a nahradí nařízením Evropské unie o dřevu, neboť s sebou v podstatě ponese integraci a zdokonalení stávajícího systému kontroly zákonnosti původu dřeva.

Invazní nepůvodní druhy

Invazní nepůvodní druhy jsou hlavní příčinou úbytku biologické rozmanitosti v EU (vedle změn ve využívání půdy a moří, nadměrného využívání, změny klimatu a znečištění).

Kromě toho, že mnohé invazní nepůvodní druhy

⁴³ „Do roku 2030 bojovat proti rozšiřování pouští, obnovovat znehodnocenou půdu, včetně pozemků postižených rozšiřováním pouští, suchem či záplavami, usilovat o dosažení světa, ve kterém již nedochází k degradaci půdy.“

⁴⁴ [Program stanovení cílů pro dosažení neutrality z hlediska degradace půdy | UNCCD](#).

⁴⁵ EEA, [Stav přírody v EU](#).

⁴⁶ Stav přírody v Evropské unii Zpráva o stavu a trendech u druhů a typů stanovišť chráněných podle směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť za období 2013–2018. [COM\(2020\) 636 final](#).

⁴⁷ EEA, [Forest information system for Europe](#) (Informační systém o lesích pro Evropu).

⁴⁸ JCR, [Mapping and assessment of primary and old-growth forests in Europe](#) (Mapování a hodnocení původních lesů a pralesů v Evropě), s. 13.

⁴⁹ Podle českých úřadů definují české právní předpisy nejvyšší stupeň přirozenosti jako „původní lesní porost“, který lze chápat jako „původní les“, nicméně je definován úzeji než ve studii střediska JRC.

⁵⁰ Evropská agentura pro životní prostředí, Stav z hlediska ochrany a trend podle skupiny přírodních stanovišť – lesy, leden 2022.

⁵¹ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 995/2010 ze dne 20. října 2010](#).

⁵² [COM\(2020\) 629 final](#).

způsobují velké škody na přírodě a hospodářství, usnadňují také vznik a šíření infekčních chorob, a představují tak hrozbu pro lidi i volně žijící zvířata.

Je třeba zintenzivnit provádění nařízení EU o invazních nepůvodních druzích a dalších příslušných právních předpisů.

Strategie biologické rozmanitosti do roku 2030 si klade za cíl řídit uznané invazní nepůvodní druhy a snížit počet druhů z červeného seznamu, které jsou jimi ohroženy, o 50 %.

Jádrem nařízení (EU) č. 1143/2014 o invazních nepůvodních druzích⁵³ (dále jen „nařízení o invazních nepůvodních druzích“) je seznam invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii.

Celkový počet invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii je v současné době 66, z nichž: 30 jsou živočišné druhy; 36 jsou rostlinné druhy; 41 jsou primárně suchozemské druhy; 23 jsou primárně sladkovodní druhy; 1 je druh žijící v brakických vodách a 1 je mořský druh.

Podle zprávy za rok 2021⁵⁴ se již začíná dařit plnit cíle nařízení o invazních nepůvodních druzích, například vytvoření soudržného rámce pro řešení problematiky invazních nepůvodních druhů na úrovni EU a zvýšení informovanosti o problému invazních nepůvodních druhů. Zpráva však také identifikovala problémy a oblasti, které je třeba zlepšit. Vzhledem k tomu, že lhůty pro jednotlivé povinnosti podle nařízení o invazních nepůvodních druzích se uplatňovaly postupně od července 2016 do července 2019, je předčasné vyvozovat závěry týkající se několika aspektů provádění nařízení o invazních nepůvodních druzích.

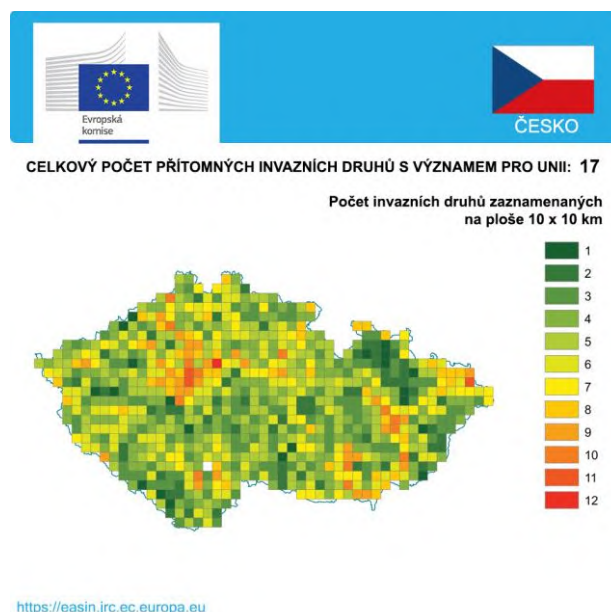
Ze zprávy z roku 2021⁵⁵ o základním rozšíření vyplývá, že z 66 druhů uvedených na unijním seznamu jich bylo v českém prostředí zjištěno 17. Šíření je znázorněno na obrázku 13.

⁵³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlečení či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů.

⁵⁴ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o přezkumu uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlečení či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů, [COM\(2021\) 628 final](#), 13.10.2021.

⁵⁵ Cardoso A.C., Tsiamis K., Deriu I., D' Amico F., Gervasini E., EU Regulation 1143/2014: assessment of invasive alien species of Union concern distribution, Member States reports vs JRC baselines“ (Nařízení (EU) č. 1143/2014: posouzení výskytu invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii, zprávy členských států vs. výchozí hodnoty střediska JRC), EUR 30689 CZ, Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2021, ISBN 978-92-76-37420-6, doi:10.2760/11150, [JRC123170](#).

Graf 13: Počet invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii na základě dostupných georeferenčních informací o Česku, rok 2021

Proti Česku bylo zahájeno řízení o nesplnění povinnosti, protože do 13. července 2019 nevypracovalo a neprovedlo samostatný akční plán nebo soubor akčních plánů, jak požaduje článek 13 nařízení o invazních nepůvodních druzích, a nepředložilo jej/je neprodleně Komisi⁵⁶.

Prioritní opatření v roce 2022

- Stanovit cíle a opatření ochrany specifické pro jednotlivé lokality pro všechny lokality, kde chybí plány péče. Poskytnout odpovídající zdroje na jejich realizaci. Zajistit, aby byly lesní hospodářské plány posuzovány podle právních předpisů EU s cílem zabránit zhoršování stavu lokalit Natura 2000.
- Dále začleňovat otázky biologické rozmanitosti do dalších politik (zejména zemědělství, lesnictví, chovu ryb a rozvoje infrastruktury a měst).
- Dokončit proces vyhlášení soustavy Natura 2000.
- Snížit tlak zemědělského sektoru na přírodní zdroje.
- Zlepšit pobídky pro lesníky a zemědělce k tomu, aby lépe chránili lesy a krajinu. Zajistit udržitelné obhospodařování lesů prostřednictvím účinného plánování s ohledem na ekosystémové služby, které lesy poskytují.

⁵⁶ Biodiverzita: Komise vyzývá osmnáct členských států k ochraně životního prostředí před nepůvodními druhy: [Červené případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí \(europa.eu\)](#).

- Přijmout nezbytná opatření k zajištění plného souladu s požadavky uvedenými v článku 13 nařízení o invazních nepůvodních druzích.

Hodnocení ekosystémů a ekosystémové účty

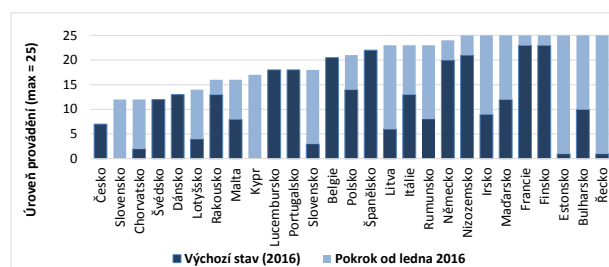
Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 vyzývá členské státy, aby lépe začleňovaly hlediska biologické rozmanitosti do veřejného a podnikatelského rozhodování na všech úrovních a aby rozvíjely účetnictví přírodního kapitálu. EU potřebuje lépe fungující síť pro pozorování biologické rozmanitosti a důslednější podávání zpráv o stavu ekosystémů.

Hodnocení ekosystémů znamená analýzu tlaků na suchozemské, sladkovodní a mořské ekosystémy a jejich stav a služby. Využívá prostorově explicitní data a porovnatelnou metodiku založenou na evropských údajích o funkcích ekosystémových aktiv a ekosystémových službách, které poskytují.

Ekosystémové účetnictví je založeno na pěti základních účtech (rozsah ekosystému, stav ekosystému, fyzické služby ekosystému, peněžní služby ekosystému a peněžní aktiva ekosystému). Tyto účty jsou sestaveny na základě ukazatelů ekosystémových aktiv a ekosystémových služeb, které poskytují.

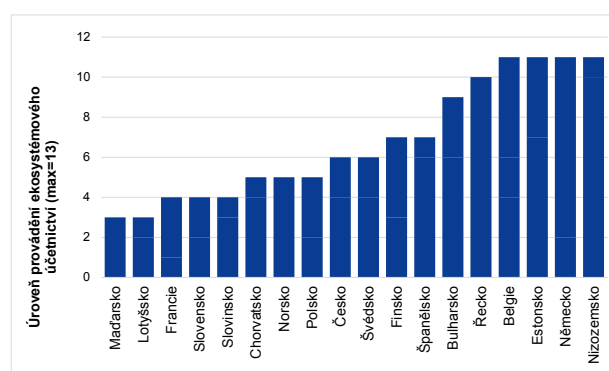
Česko využívá od roku 2001 průzkumy v terénu k mapování stanovišť. Data byla doplněna dálkovým průzkumem, čímž bylo mapování ekosystémů dokončeno. K odhadu stavu ekosystémů byly použity také informace o struktuře a funkcích polopřírodních stanovišť spolu s dalšími zdroji údajů (agroenvironmentální programy, rámcová směrnice o vodě atd.). V roce 2013 byla dokončena studie o ekosystémových službách. Pro sedmáct služeb byly odvozeny buď biofyzikální veličiny, nebo socioekonomické hodnoty na základě přenosu užítku/hodnoty. Výsledky stále čekají na realizaci a pro jednotlivá odvětví je třeba získat politickou podporu. Vzhledem k tomu, že Česko neposkytlo aktualizované informace, nebyl od ledna 2016 zaznamenán žádný pokrok (graf 14). Toto hodnocení je založeno na 27 otázkách týkajících se provádění a je aktualizováno každých 6 měsíců.

Graf 14: Barometr ESERALDA MAES (leden 2016 – březen 2021)⁵⁷

Pokrok v ekosystémových účtech se hodnotí na vnitrostátní úrovni na základě třinácti otázek (viz graf 15).

Graf 15: Barometr ekosystémových účtů⁵⁸

Zemědělství, vodní hospodářství a lesnictví jsou považovány za klíčová odvětví, pro která by se měly ekosystémové účty používat. Nedávná konzultace se zúčastněnými stranami rovněž poukázala na význam účtů měst, účtu rozsahu chráněné krajiny a tematických účtů pro uhlík a biologickou rozmanitost. Pro všechny ekosystémy v Česku byl zveřejněn účet rozsahu, stavu a peněžních aktiv ekosystémů. V současné době probíhá aktualizace účtu stavu. Připravují se ekosystémové účty pro sekvestraci uhlíku, filtraci vody a přírodní obnovy, a to jak z fyzického, tak z peněžního hlediska. Ekosystémový účet z fyzického hlediska se vypracovává rovněž pro zadržování vody. Prozatím neexistuje žádný výzkum týkající se tematických účtů.

Klíčovými překážkami pro rozvoj ekosystémového účetnictví v České republice jsou mezery v údajích a jejich zastaralost, nedostatek jasných pokynů k provádění rámce systému environmentálních

⁵⁷ Evropská komise, Společné výzkumné středisko, Úřad pro publikace, Hodnocení ekosystémů EU: shrnutí pro tvůrce politik, strana 80, květen 2021.

⁵⁸ Barometr ekosystémových účtů, září 2021: „MAIA používá jako metodický základ pro ekosystémové účty systém environmentálních hospodářských účtů – experimentální ekosystémové účty (SEEA-EEA). Systém environmentálních hospodářských účtů – experimentální ekosystémové účty jsou integrovány a komplexním statistickým rámcem, který je založen na pěti základních účtech: rozsah, stav, služby a peněžní aktiva ekosystému.“

hospodářských účtů a neexistující politická poptávka po ekosystémovém účetnictví.

Tyto potíže lze vysvětlit nedostatkem kapacit a s tím souvisejícím nedostatkem politického zájmu. Instituce by potřebovaly oficiální prosazování politiky, aby mohly začít na účtech pracovat.

Prioritní opatření v roce 2022

- Zintenzivnit školení, budovat kapacity a sdílet informace a zkušenosti získané členskými státy MAIA s cílem pomoci Česku vytvořit pilotní ekosystémový účet, který může prokázat svou užitečnost a vyvolat politický zájem.

3. Nulové znečištění

Čisté ovzduší

Politiky a právní předpisy EU týkající se čistoty ovzduší musí výrazně zlepšit kvalitu ovzduší v EU, aby se přiblížila kvalitě doporučené organizací WHO a omezily se emise hlavních látek znečišťujících ovzduší.

Znečištění ovzduší a jeho dopady na ekosystémy a biologickou rozmanitost by se měly dále snižovat s dlouhodobým cílem nepřekračovat kritické zátěže a úrovně. K tomu je třeba posílit úsilí o dosažení plného souladu s právními předpisy EU o čistotě ovzduší a stanovit strategické cíle a opatření pro rok 2030 a další období.

Cílem akčního plánu pro nulové znečištění do roku 2030 je snížit dopady znečištění ovzduší na zdraví o 55 % a snížit počet ekosystémů v EU ohrožených znečištěním ovzduší o 25 %.

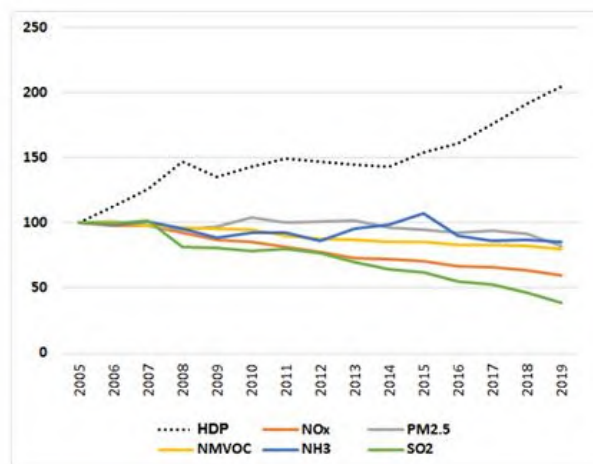
EU vypracovala komplexní soubor právních předpisů v oblasti kvality ovzduší, jenž stanoví normy kvality ovzduší založené na zdravotním stavu⁵⁹ a závazky ke snížení emisí⁶⁰ členských států u celé řady látek znečišťujících ovzduší.

Navzdory celkovému zlepšení kvality ovzduší a neustálému snižování jeho znečištění je kvalita ovzduší v Česku stále důvodem k obavám. Poslední dostupné roční odhady (pro rok 2019) Evropské agentury pro životní prostředí⁶¹ poukazují na přibližně 8 500 předčasných úmrtí (neboli 95 000 ztracených let života), které lze připsat koncentracím jemných suspendovaných částic⁶², 460 předčasných úmrtí (5 300 ztracených let života) koncentracím ozonu⁶³ a 190 předčasných úmrtí (2 100 ztracených let života) koncentracím oxidu dusičitého^{64,65}.

Emise klíčových látek znečišťujících ovzduší se v Česku v posledních letech výrazně snížily, zatímco HDP nadále rostl (viz graf). Podle nejnovějších prognóz předložených podle čl. 10 odst. 2 směrnice o národních emisních stropech⁶⁶ Česko plánuje splnit závazky ke snížení emisí pro všechny látky znečišťující ovzduší, na které se směrnice vztahuje, a to pro období 2020–2029 a pro období od roku 2030. Poslední inventurní údaje předložené Českem, které však Komise ještě neprezkoumala, naznačují, že Česko v roce 2020 plní závazky ke snížení emisí u všech znečišťujících látek.

Česko předložilo svůj národní program omezování znečištění ovzduší dne 20. prosince 2019.

Graf 16: Trendy emisí hlavních znečišťujících látek/HDP v Česku, 2005–2019⁶⁷

⁵⁹ Evropská komise, 2016. [Normy kvality ovzduší](#).

⁶⁰ Evropská komise, [Snížení vnitrostátních emisí](#).

⁶¹ [Evropská agentura pro životní prostředí, Kvalita ovzduší v Evropě – zpráva za rok 2021](#). Viz podrobnější údaje v této zprávě, pokud jde o podpůrnou metodiku, s. 106.

⁶² Suspendované částice (PM) jsou směs aerosolových částic (pevných a kapalných), které mají širokou škálu velikostí a chemického složení. PM10 (PM2,5) označuje částice o maximálním průměru 10 (2,5) mikrometrů. Emise PM pocházejí z celé řady lidských zdrojů, včetně spalování.

⁶³ Přízemní ozon vzniká fotochemickou přeměnou při znečištění.

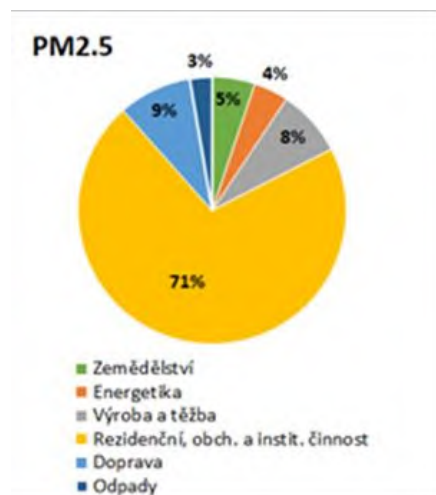
⁶⁴ Při spalování paliv dochází k emisím oxidů dusíku, například z průmyslových zařízení a z odvětví silniční dopravy. Oxidy dusíku představují skupinu plynů tvořených oxidem dusnatým (NO) a oxidem dusičitým (NO₂).

⁶⁵ Poznámka: tyto údaje se týkají dopadů jednotlivých znečišťujících látek, a aby se zabránilo dvojímu započítání, nelze je sečíst a získat tak celkovou hodnotu.

⁶⁶ Směrnice 2016/2284/EU.

⁶⁷ Evropská agentura pro životní prostředí.

Graf 17: Emise PM_{2,5} a oxidů dusíku dle odvětví v Česku (2019)⁶⁸

V roce 2020 bylo zaznamenáno překročení mezních hodnot stanovených směrnicí o kvalitě vnějšího ovzduší pro suspendované částice (PM₁₀) ve dvou zónách měření kvality ovzduší. Kromě toho nebyly v několika zónách měření kvality ovzduší splněny⁶⁹ cílové hodnoty koncentrace ozonu⁷⁰.

Přetrvávající porušování požadavků na kvalitu ovzduší, které má závažné negativní dopady na zdraví a životní prostředí, sleduje Evropská komise prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti (zejména v souvislosti s překročením limitů pro částice PM₁₀ a NO₂), která se týkají všech dotčených členských států včetně České

republiky, v případě překročení limitů pro částice PM₁₀⁷¹ a NO₂^{72,73} ve více zónách měření kvality ovzduší. Cílem je zavést vhodná opatření, aby všechny zóny měření kvality ovzduší byly v souladu s předpisy.

V přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 Komise navrhla, aby Česko v rámci svého národního programu omezování znečištění ovzduší přijalo opatření ke snížení emisí z hlavních zdrojů emisí, včetně například dalšího snižování emisí z výroby energie a tepla z pevných paliv nebo podpory účinného a čistého dálkového vytápění a/nebo daňových pobídek. Jedním z příkladů osvědčených postupů zdůrazněným ve zprávě z roku 2019 je, že Česko od roku 2015 realizuje vnitrostátní program⁷⁴, jehož cílem je vyměnit téměř 100 000 starých a nekvalitních kotlů ze 300 000 domácností využívajících pevná paliva a který je v letech 2014–2020 podporován také z fondů EU. Tento program byl spuštěn také s ohledem na budoucí zákaz kotlů, které nespĺňují určité ekologické normy již zavedené ve vnitrostátním zákoně o ovzduší v roce 2012. V květnu 2022 byla lhůta prodloužena o dva roky, a to do září 2024. Národní plán pro oživení a odolnost na období 2021–2026 a program Životní prostředí na období 2021–2027 budou tento program nadále podporovat.

Česku bylo rovněž doporučeno urychlit snižování emisí oxidů dusíku (NO_x) a koncentrací oxidu dusičitého (NO₂). Jak bylo uvedeno výše, Česko dosáhlo určitého pokroku ve snižování koncentrací některých znečišťujících látek. K zajištění plného souladu s právními předpisy EU v oblasti kvality ovzduší je však stále zapotřebí dalšího úsilí.

Prioritní opatření v roce 2022

- V rámci národního programu omezování znečištění ovzduší (NAPCP) provádět opatření ke snížení emisí z výše uvedených hlavních zdrojů.
- Zajistit plné dodržování norem EU v oblasti kvality ovzduší a udržet klesající trend emisí látek znečišťujících ovzduší, aby se snížily jejich nepříznivé účinky na zdraví a hospodářství, s cílem dosáhnout v budoucnu směrných hodnot organizace WHO.

⁷¹ Životní prostředí: Komise žádá ČESKOU REPUBLIKU, aby jednala v oblasti znečištění ovzduší: [Hlavní rozhodnutí z březnového souboru případů nesplnění povinnosti \(europa.eu\)](#).

⁷² Kvalita ovzduší: Komise vyzývá BELGII, ČESKO a POLSKO, aby chránily své obyvatele před znečištěním ovzduší: [Únorové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí \(europa.eu\)](#).

⁷³ Podle českých úřadů byla v roce 2020 ve všech zónách a aglomeracích v Česku splněna mezní hodnota pro NO₂. Komise tyto údaje dosud nevyhodnotila.

⁷⁴ [Kotlíkové dotace – SFŽP ČR \(sfzp.cz\)](#).

⁶⁸ Evropská agentura pro životní prostředí.

⁶⁹ Evropská agentura pro životní prostředí, [Centrální úložiště dat Eionet](#).

Průmyslové emise

Hlavními cíli politiky EU v oblasti průmyslových emisí jsou:

- i) ochrana vzduchu, vody a půdy;
- ii) předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi;
- iii) zlepšování energetické účinnosti a účinnosti zdrojů;
- iv) sanace kontaminovaných míst.

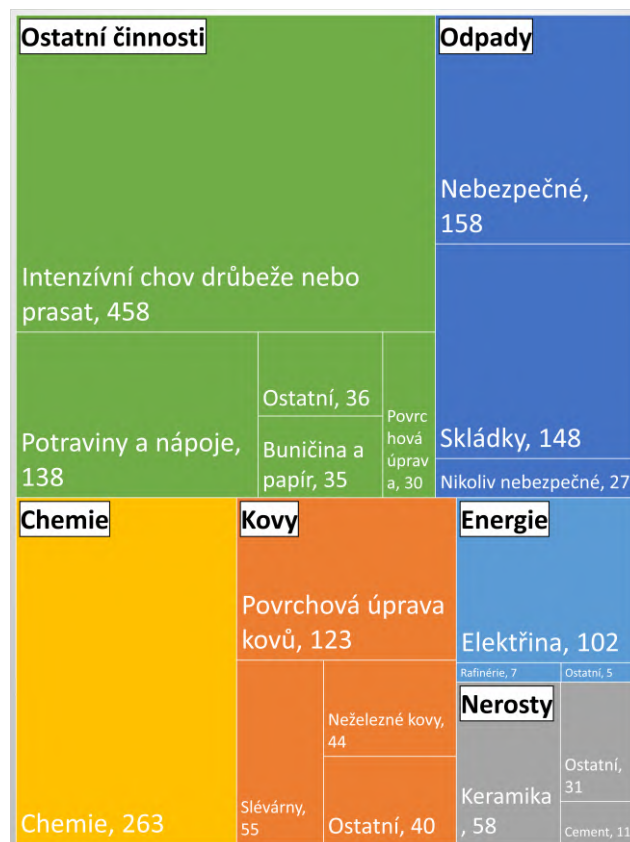
Za tímto účelem zaujímá EU integrovaný přístup k prevenci a omezování běžných a havarijních průmyslových emisí. Základem této politiky je směrnice o průmyslových emisích (IED)⁷⁵. Komise předložila návrh v dubnu 2022⁷⁶. Cílem revize je zlepšit příspěvek směrnice k cíli nulového znečištění a její soulad s politikami v oblasti klimatu, energetiky a oběhového hospodářství.

Přehled průmyslových činností regulovaných směrnicí IED vychází z údajů nahlášených do registru EU (2018)⁷⁷.

V České republice musí mít povolení na základě směrnice IED přibližně 1 770 průmyslových zařízení. Rozložení zařízení je znázorněno v grafu 18.

Průmyslovými odvětvími v Česku s největším počtem zařízení dle směrnice IED byl v roce 2018 intenzivní chov drůbeže a prasat (26 %), následovaný odvětvím nakládání s odpady (19 %), výrobou chemikálií (15 %), výrobou potravin a nápojů (8 %), povrchovou úpravou (7 %) a výrobou energie (6 %).

Graf 18: Počet průmyslových zařízení s povolením podle směrnice o průmyslových emisích v Česku, rok 2018⁷⁸

Průmyslovými odvětvími, u nichž bylo zjištěno největší zatížení životního prostředí emisemi do ovzduší, jsou odvětví energetiky, kde se jednalo o oxidy síry (SO_x), nikl (Ni), rtuť (Hg), chrom (Cr), arsen (As), oxidy dusíku (NO_x), zinek (Zn) a kadmium (Cd); „ostatní činnosti“ (většinou intenzivní chov drůbeže nebo prasat a povrchové úpravy), kde se jednalo o olovo (Pb), nemethanové těkavé organické sloučeniny (NMVOC), amoniak (NH₃), měď (Cu), kadmium (Cd) a nikl (Ni); výroba kovů (dioxiny, Zn, Pb, As, Cd, Cr a Hg); výroba chemických látek (Ni a NMVOC) a odvětví nakládání s odpady (dioxiny).

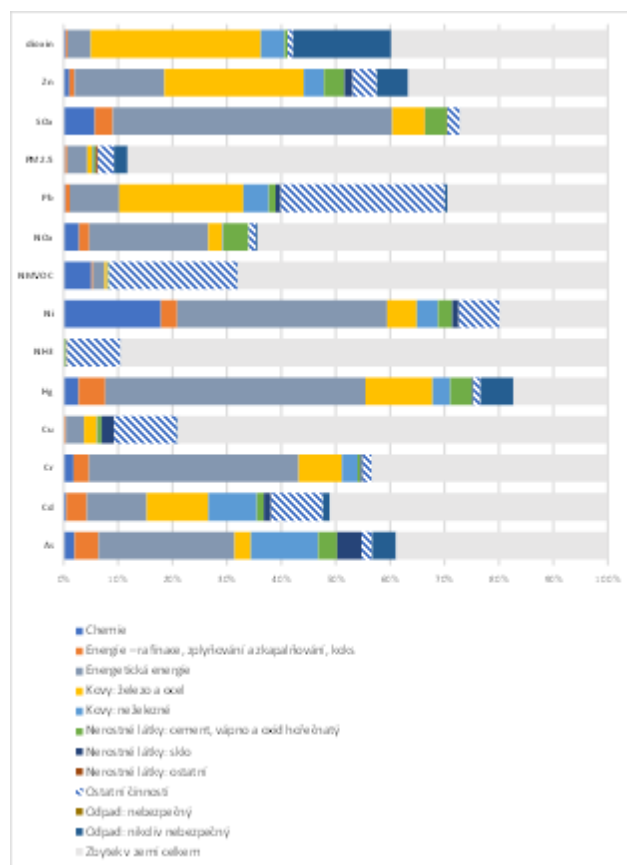
⁷⁵ Směrnice 2010/75/EU se vztahuje na průmyslové činnosti, při jejichž provádění dochází k překračování některých prahových hodnot. Zahrnuje energetiku, výrobu kovů, zpracování nerostů, chemický průmysl a nakládání s odpady, jakož i širokou škálu průmyslových a zemědělských odvětví (např. intenzivní chov prasat a drůbeže, výrobu buničiny a papíru, barvení a čištění).

⁷⁶ Evropská komise, [Návrh revize směrnice o průmyslových emisích](#), 4. dubna 2022. Revize směrnice IED probíhá souběžně s revizí nařízení (ES) č. 166/2006 o evropském registru úniků a přenosů znečišťujících látek (E-PRTR).

⁷⁷ Evropská agentura pro životní prostředí, [European Industrial Emissions Portal](#) (Evropský portál průmyslových emisí).

⁷⁸ Evropská agentura pro životní prostředí, registr EU, Evropský portál průmyslových emisí (data získána dne 3. listopadu 2021).

Graf 19: Emise do ovzduší z odvětví podle směrnice o průmyslových emisích a zbytek celkových národních emisí do ovzduší v Česku, rok 2018⁷⁹

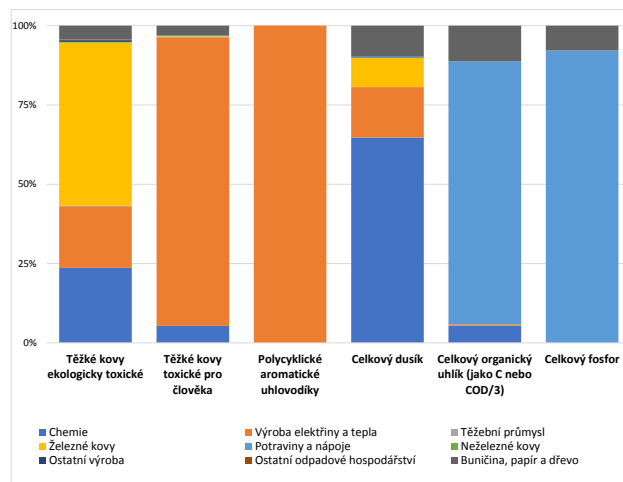
Pokud jde o emise do ovzduší, Česko bylo v roce 2017 členským státem s třetími nejvyššími náklady na škody sečtenými za všechny skupiny znečišťujících látek normalizovanými vůči HDP⁸⁰.

Environmentální zátěž u průmyslových emisí do vody vyplývá především z výroby potravin a nápojů, chemických látek, buničiny a papíru a z výroby energie, kde se jedná o dusík, fosfor a celkový organický uhlík; z výroby energie, kde jsou to polycyklické aromatické uhlovodíky, a z výroby energie a výroby kovů a chemikálií (těžké kovy). Rozdělení na základě údajů registru E-PRTR je uvedeno v grafu níže.

⁷⁹ Evropská agentura pro životní prostředí, LRTAP, Prohlížeč údajů o emisích látek znečišťujících ovzduší (Göteborgský protokol, Úmluva o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (LRTAP)) 1990–2019 (data získána dne 3. listopadu 2021).

⁸⁰ Zpráva ETC/ATNI 04/2020: Náklady na znečištění ovzduší z evropských průmyslových zařízení v letech 2008–2017.

Graf 20: Relativní úniky do vody z průmyslu v Česku⁸¹, rok 2018⁸²

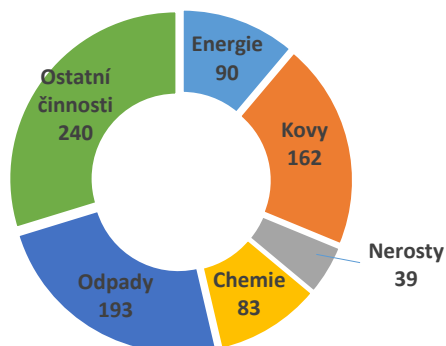
Přístup EU k prosazování práva podle směrnice IED dává veřejnosti silná práva na přístup k relevantním informacím a na účast v procesu povolování potenciálně znečišťujících zařízení. To veřejnosti a nevládním organizacím umožňuje zajistit, aby byla povolení řádně udělována a aby byly dodržovány podmínky těchto povolení. V rámci inspekce v oblasti životního prostředí příslušné orgány provádějí u zařízení povolených podle směrnice IED prohlídky na místě, aby odebraly vzorky a shromáždily potřebné informace. Podle čl. 23 odst. 4 směrnice IED se prohlídky na místě musí provádět jednou za rok až za tři roky v závislosti na rizicích, která zařízení představují pro životní prostředí.

V roce 2018 provedlo Česko 807 prohlídek na místě, z toho nejvíce v zařízeních v oblasti nakládání s odpady (23 %), v zařízeních pro intenzivní chov drůbeže nebo prasat (16 %) v rámci ostatních činností, dále ve výrobě chemických látek (10 %), ve výrobě elektrické energie (9 %), ve výrobě potravin, nápojů a mléka v rámci ostatních činností (8 %) a v oblasti povrchové úpravy kovů (8 %).

⁸¹ Těžké kovy jsou uvedeny jako vážený součet faktorů ekologické toxicity i toxicity pro člověka, aby byl znázorněn jak ekologický dopad, tak dopad na člověka (na základě modelu USEtox).

⁸² Evropská agentura pro životní prostředí, registr E-PRTR, Evropský portál průmyslových emisí (data získána dne 3. listopadu 2021).

Graf 21: Počet kontrol v zařízeních povolených podle směrnice IED v České republice v roce 2018⁸³

Vypracování referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách a závěrů o nejlepších dostupných technikách zajišťuje dobrou spolupráci se zúčastněnými stranami a umožňuje lepší provádění směrnice IED⁸⁴. Od přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 byly přijaty závěry o nejlepších dostupných technikách pro: i) spalování odpadu; ii) potravinářský, nápojový a mlékárenský průmysl a iii) povrchovou úpravu pomocí organických rozpouštědel včetně konzervace dřeva a dřevěných výrobků chemickými látkami.

Komise se spoléhá na úsilí příslušných vnitrostátních orgánů při provádění právně závazných závěrů o nejlepších dostupných technikách a úrovni emisí souvisejících s nejlepšími dostupnými technikami v povoleních v oblasti životního prostředí. To by mělo vést k výraznému a trvalému snižování znečištění.

V roce 2019 se stalo Česko příjemcem prioritních opatření k přezkumu povolení, aby se zajistilo, že jsou v souladu s nově přijatými závěry o nejlepších dostupných technikách, a aby se posílily kontroly a prosazování s cílem zajistit dodržování závěrů o nejlepších dostupných technikách. Komise tato opatření sledovala prostřednictvím hlášení Česka do registru EU, přičemž v roce 2018 nebyla hlášena žádná nepřijatelná povolení. Česko bylo rovněž příjemcem prioritního opatření s cílem v relevantních případech řešit znečištění ovzduší z elektráren a výroby oceli.

Proti Česku bylo zahájeno řízení o porušení právních předpisů kvůli nesprávnému provedení směrnice IED. Komise identifikovala dvanáct stížností, včetně stížností

⁸³ Registr EU.

⁸⁴ Evropská komise [BAT reference documents](#) (Referenční dokumenty o nejlepších dostupných technikách).

na vymezení, přístup jednotlivců k právní ochraně a přístup k informacím⁸⁵.

Prioritní opatření v roce 2022

- Pokračovat v řešení znečištění ovzduší, zejména v odvětví energetiky.

Prevence závažných průmyslových havárií – SEVESO

Hlavními cíli politiky EU v oblasti prevence závažných průmyslových havárií jsou:

- kontrolovat nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek, zejména chemických;
- omezit následky těchto havárií pro lidské zdraví a životní prostředí;
- neustále zlepšovat prevenci, připravenost a reakci na závažné havárie.

Základem této politiky je směrnice 2012/18/EU (směrnice Seveso-III)⁸⁶.

Níže uvedený přehled průmyslových podniků, na které se vztahuje směrnice Seveso-III („závody Seveso“), vychází z údajů nahlášených do databáze eSPIRS (2018)⁸⁷ a ze zprávy o provádění směrnice Seveso-III v České republice za období 2015–2018⁸⁸.

Z 212 českých závodů Seveso je 98 zařazeno do kategorie závodů s podlimitním množstvím a 114 do kategorie závodů s nadlimitním množstvím – podle množství nebezpečných látek, které se v nich mohou vyskytovat. Na závody s nadlimitním množstvím se vztahují přísnější požadavky. Vývoj počtu závodů Seveso je znázorněn v grafu 22.

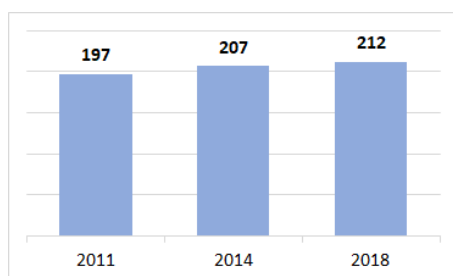
⁸⁵ Znečištění: Komise vyzývá ČESKO, aby zlepšilo své předpisy týkající se znečištění způsobeného průmyslovými činnostmi: [Červnové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí \(europa.eu\)](#).

⁸⁶ Směrnice 2012/18/EU o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek.

⁸⁷ Evropská komise, [Seveso Plants Information Retrieval System](#) (Systém vyhledávání informací o závodech Seveso).

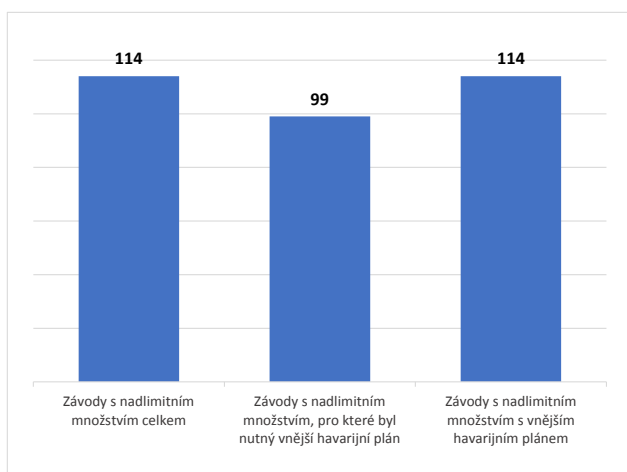
⁸⁸ Podle čl. 21 odst. 2 směrnice Seveso-III.

Graf 22: Počet závodů Seveso v Česku, rok 2011, 2014 a 2018⁸⁹

Česko vyžaduje vnější havarijní plán pro 99 závodů s nadlimitním množstvím. V roce 2018 mělo 114 závodů s nadlimitním množstvím vnější havarijní plán, jak je vidět v grafu 23. Tyto vnější havarijní plány jsou nezbytné pro řádnou přípravu a účinné provádění nezbytných opatření na ochranu životního prostředí a obyvatelstva v případě, že dojde k závažné průmyslové havárii.

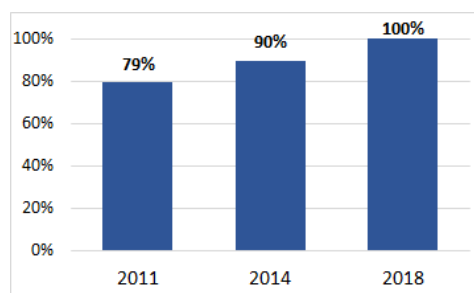
Graf 23: Situace v oblasti vnějších havarijních plánů v České republice (rok 2018)

Informace pro veřejnost podle přílohy V směrnice Seveso-III – zejména o tom, jak bude dotčená veřejnost varována v případě závažné havárie; o vhodném chování v případě závažné havárie a datu poslední prohlídky na místě – jsou trvale k dispozici pro 100 % závodů Seveso v České republice.

Podíl závodů s nadlimitním množstvím, u nichž byly informace o bezpečnostních opatřeních a požadovaném chování v posledních letech aktivně zpřístupněny veřejnosti, je uveden v grafu 24.

Graf 24: Podíl závodů s nadlimitním množstvím, u nichž byly veřejnosti aktivně zpřístupněny informace o bezpečnostních opatřeních a požadovaném chování v Česku v letech 2011, 2014 a 2018⁹⁰

Česko má problémy s prováděním směrnice Seveso III, které Komise v roce 2021 odhalila ve vnitrostátních právních předpisech⁹¹.

Prioritní opatření v roce 2022

- Posílit kontrolu a prosazování, aby bylo zajištěno dodržování směrnice Seveso-III, zejména ustanovení o vnějších havarijních plánech.

Hluk

Směrnice o hluku ve venkovním prostředí stanoví společný přístup k vyvarování se, prevenci a omezení škodlivých účinků expozice hluku ve venkovním prostředí, ačkoli nestanoví mezní hodnoty hluku jako takové. Jejimi hlavními nástroji jsou v tomto ohledu mapování hluku a akustické plánování. Klíčovým cílem akčního plánu nulového znečištění do roku 2030 je snížit podíl osob obtěžovaných hlukem z dopravy o 30 % ve srovnání s rokem 2017.

Nadměrný hluk z letadel, železnic a silnic je jednou z hlavních příčin zdravotních problémů v EU. Může způsobit ischemickou chorobu srdeční, mrtvici, přerušování spánku, kognitivní poruchy a stres⁹².

V České republice se na základě omezeného souboru údajů⁹³ odhaduje, že hluk v životním prostředí způsobuje nejméně 400 předčasných úmrtí a 1 100 případů ischemické choroby srdeční za rok⁹⁴. Způsobuje také, že

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Prevence závažných havárií s přítomností nebezpečných látek: Komise vyzývá ČESKO, POLSKO a SLOVINSKO, aby zlepšily svá vnitrostátní pravidla: [Červnové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí \(europa.eu\)](#).

⁹² WHO 2018, Pokyny pro hluk v životním prostředí pro evropský region.

⁹³ Další informace: Evropská agentura pro životní prostředí, [Noise Fact Sheets 2021](#) (Informační listy o hluku 2021).

⁹⁴ Tyto údaje jsou odhadem Evropské agentury pro životní prostředí na základě: i) údajů oznámených členskými státy o expozici hluku, na které

⁸⁹ Evropská komise, Posouzení a shrnutí zpráv členských států o provádění prováděcího rozhodnutí 2014/896/EU (kterým se provádí směrnice 2012/18/EU o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek), rok 2022.

přibližně 110 000 lidí trpí narušováním spánku. Podíl osob vystavených hluku se mezi lety 2012 a 2017 snížil o 6 %. Na základě posledního úplného souboru informací, které byly analyzovány, je dokončeno mapování hluku u aglomerací, silnic a železnic.

V rámci přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 bylo Česko příjemcem prioritních opatření na dokončení akčních plánů pro hluk. Vzhledem k tomu, že došlo k určitému pokroku, jak je podrobně uvedeno výše, nejsou pro rok 2022 navrhována žádná prioritní opatření.

Jakost vody a hospodaření s vodou

Právní předpisy a politika EU vyžadují výrazné omezení dopadu tlaků na brakické, pobřežní a sladké vody (včetně povrchových a podzemních vod). Dosažení, zachování nebo zlepšení dobrého stavu vodních útvarů, jak je uvedeno v rámcové směrnici o vodě, zajistí, aby občané v celé EU měli prospěch z kvalitní a bezpečné pitné vody a vody ke koupání. Dále zajistí, aby byl udržitelnějším a z hlediska zdrojů efektivnějším způsobem řízení koloběh živin (dusíku a fosforu).

Rámcová směrnice o vodě

Rámcová směrnice o vodě⁹⁵ je základním kamenem vodní politiky EU ve 21. století⁹⁶. Rámcová směrnice o vodě a další právní předpisy týkající se vody⁹⁷ stanovují rámec pro udržitelné a integrované vodní hospodářství, jehož cílem je vysoká úroveň ochrany vodních zdrojů, prevence dalšího zhoršování stavu a obnova dobrého stavu.

Do března 2022 musely členské státy předložit třetí generaci plánů povodí podle rámcové směrnice o vodě.

se vztahuje směrnice 2002/49/ES; (ii) ETC/ATNI, 2021, *Noise indicators under the Environmental Noise Directive 2021: Methodology for estimating missing data* (Hlukové ukazatele podle směrnice o hluku v životním prostředí v roce 2021: metodika odhadu chybějících údajů), zpráva ETC/ATNI č. 2021/06, Evropské tematické centrum pro znečištění ovzduší, dopravu, hluk a průmyslové znečištění; (iii) [metodiky výpočtu dopadu na zdraví](#), ETC/ACM, 2018, *Implications of environmental noise on health and wellbeing in Europe* (Dopady hluku v životním prostředí na zdraví a dobré životní podmínky v Evropě), zpráva Eionet ETC/ACM č. 2018/10, Evropské tematické centrum pro znečištění ovzduší a zmírňování změny klimatu.

⁹⁵ [Rámcová směrnice o vodě \(2000/60/ES\)](#).

⁹⁶ [Vodní politika EU](#).

⁹⁷ Patří sem [směrnice o ochraně podzemních vod \(2006/118/ES\)](#), [směrnice o normách environmentální kvality \(2008/105/ES\)](#), [směrnice o povodních \(2007/60/ES\)](#), [směrnice o vodách ke koupání \(2006/7/ES\)](#), [směrnice o čištění městských odpadních vod \(91/271/EHS\)](#), [nová směrnice o pitné vodě \(2020/2184/ES\)](#), [směrnice o dusičnanech \(91/676/EHS\)](#), [rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí \(2008/56/ES\)](#), [směrnice o průmyslových emisích \(2010/75/EU\)](#) a [nové nařízení o minimálních požadavcích na opětovné využívání vody \(2020/741\)](#).

Česko třetí generaci plánů povodí včas přijalo a oznámilo. Komise posoudí oznámený stav a pokrok a zkontroluje, jak byly řešeny⁹⁸ nedostatky uvedené v posouzení druhého plánu povodí⁹⁹.

V České republice byla veřejná konzultace pro třetí cyklus řízení zahájena rok před termínem pro přijetí, což umožnilo veřejnosti a všem zúčastněným stranám vyjádřit své názory v papírové nebo elektronické podobě.

Komise v prosinci 2021 zveřejnila šestou zprávu o provádění, která hodnotí provádění rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních¹⁰⁰. Tato zpráva obsahuje hodnocení: i) provádění programů opatření a ii) nových prioritních látek. Z hodnotící zprávy pro Česko¹⁰¹ vyplývá, že navzdory pokroku v dosahování cílů rámcové směrnice o vodě není jisté, zda tento pokrok stačí ke splnění závazků rámcové směrnice o vodě do roku 2021. Pro třetí kolo plánů povodí bude zapotřebí dalších investic, aby se zlepšil stav vody ve zbývajících vodních útvarech ve všech oblastech povodí v České republice.

Na základě druhé zprávy o stavu povodí a údajů zveřejněných v roce 2020¹⁰² dosáhlo 19,2 % všech útvarů povrchových vod¹⁰³ v ČR dobrého ekologického stavu (u 1,7 % není stav znám) a pouze 68,5 % dosáhlo dobrého chemického stavu (u 0,4 % není stav znám). U podzemních vod 73 % nedosáhlo dobrého chemického stavu a 9,8 % je ve špatném kvantitativním stavu (u 21,3 % není stav znám).

Graf 25 ukazuje podíl útvarů povrchových vod v České republice a v dalších evropských zemích, které nedosáhly dobrého ekologického stavu.

⁹⁸ Podle českých úřadů byl v rámci přípravy třetích plánů povodí na období 2021–2027 vyhodnocen stav útvarů povrchových a podzemních vod na základě údajů z monitorování státních podniků povodí a Českého hydrometeorologického ústavu. Toto hodnocení je důležité pro vypracování všech úrovní plánů povodí a navržení opatření k dosažení dobrého chemického/ekologického stavu/potenciálu. V důsledku uplatnění zásady „one out – all out“ (tzn. pokud nevyhovuje jeden parametr, je za nevyhovující považován celý vodní útvar) dosahuje dobrého chemického stavu pouze 32,5 % všech útvarů povrchových vod a dobrého ekologického stavu/potenciálu 5,9 %. V případě podzemních vod dosahuje 93,1 % všech útvarů podzemních vod dobrého kvantitativního stavu a pouze 26,4 % dobrého chemického stavu.

⁹⁹ Podrobné informace naleznete v [5. zprávě Komise o provádění rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních](#), jakož i v přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019.

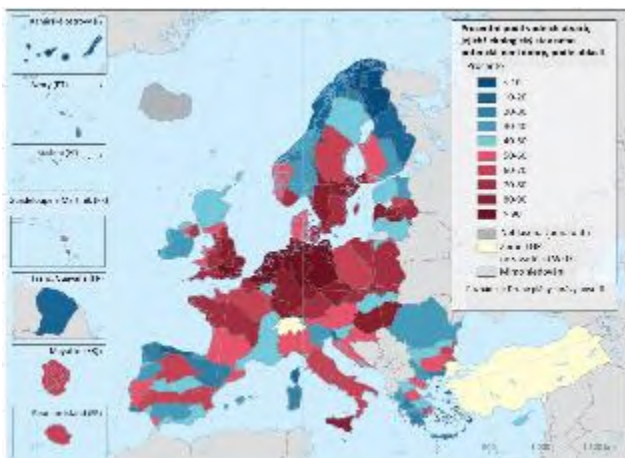
¹⁰⁰ Viz [6. zpráva o provádění rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních](#).

¹⁰¹ Evropská komise, Generální ředitelství pro životní prostředí, Hodnocení pokroku členských států v programech opatření během druhého plánovacího cyklu rámcové směrnice o vodě. Členský stát: [Česká republika](#), rok 2022.

¹⁰² [WISE Freshwater \(europa.eu\)](#).

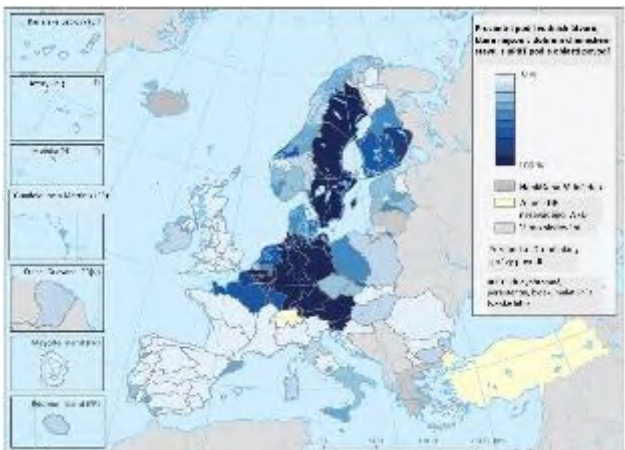
¹⁰³ Říční, jezerní, brakické, pobřežní, teritoriální.

Graf 25: Podíl útvarů povrchových vod (řek, jezer, brakických a pobřežních vod) v horším než dobrém ekologickém stavu v jednotlivých oblastech povodí¹⁰⁴

Graf 26 znázorňuje procento útvarů povrchových vod v Česku a dalších evropských zemích, které nedosáhly dobrého chemického stavu. U České republiky je to 31,1 %, pokud se započítají i vodní útvary, v nichž se vyskytují látky, které se chovají jako všudypřítomné látky PBT (perzistentní, bioakumulativní, toxické). Bez všudypřítomných látek PBT nedosahuje dobrého chemického stavu 28 % útvarů povrchových vod.

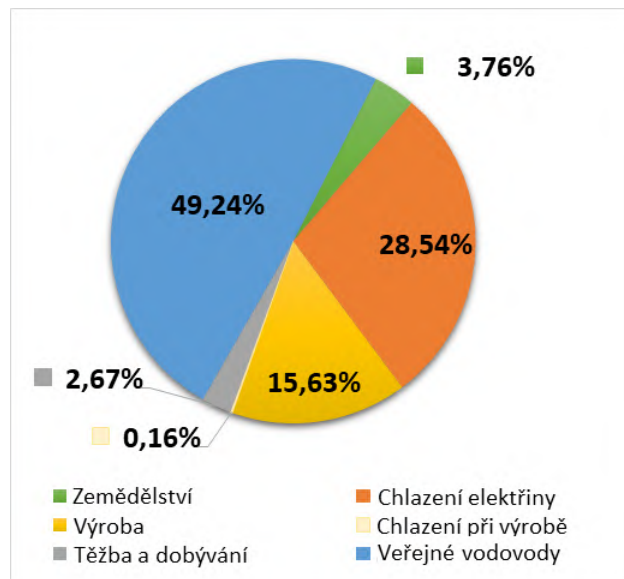
Graf 26: Procento útvarů povrchových vod, které nedosahují dobrého chemického stavu¹⁰⁵

V rámci směrnice IED je třeba zdůraznit, že Česko vykázalo v posledním desetiletí výrazný pokles (48,9 %) v oblasti průmyslových úniků těžkých kovů do vody, například Cd, Hg, Ni, Pb, a v případě celkového organického uhlíku (TOC) (10,4 %) ¹⁰⁶.

Celkový odběr vody v Česku činí 1 260,08 hm³ ročně (v souladu s výchozím stavem v roce 2019), jak ukazuje graf 27¹⁰⁷. Česko používá ke kontrole odběrů vody registr, který se aktualizuje každé čtvrtletí. Procento odběru vody v jednotlivých odvětvích činí 3,76 % pro zemědělství, 49,24 % pro veřejné vodovody, 28,54 % pro chlazení elektřiny, 15,63 % pro zpracovatelský průmysl, 0,16 % pro chlazení ve výrobě a 2,67 % pro těžbu a dobývání. Odběry osvobozené podle českých zákonů se neregistrují.

Graf 27: Odběr vody podle odvětví v České republice¹⁰⁸

Podle indexu spotřeby vody plus (WEI+)¹⁰⁹ je stav v Česku 19,53 %, to je jen o něco méně než 20 %, což se obecně považuje za ukazatel nedostatku vody¹¹⁰.

¹⁰⁴ Evropská agentura pro životní prostředí, rok 2021.

¹⁰⁵ Evropská agentura pro životní prostředí, prosinec 2019.

¹⁰⁶ Evropská agentura pro životní prostředí, červen 2021.

¹⁰⁷ Eurostat – Data Explorer (europa.eu).

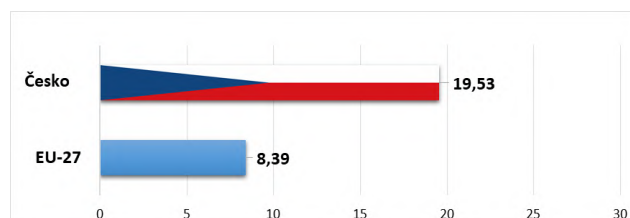
¹⁰⁸ Evropská agentura pro životní prostředí, [Water abstraction by source and economic sector in Europe](#) (Odběr vody podle zdrojů a hospodářských odvětví v Evropě), rok 2022.

¹⁰⁹ Index spotřeby vody plus (WEI+) je měřítkem celkové spotřeby sladké vody v procentech obnovitelných zdrojů sladké vody (podzemní a povrchové vody) v daném čase a místě. Vyčísluje, kolik vody se odebere a kolik se jí po použití vrátí do životního prostředí.

¹¹⁰ Do května 2022 vytvoří agentura EEA sezónní index WEI+ na úrovni povodí a klasifikaci NUTS2, které poskytnou úplnější obraz o zatížení vodních zdrojů a nedostatku vody pro každý členský stát.

Níže uvedený sloupec ukazuje skóre indexu WEI+ v Česku a v ostatních zemích EU-27. Česko je na 4. místě (od nejvyššího po nejnižší skóre) v EU.

Graf 28: Index spotřeby vody plus (WEI+) v EU, rok 2017¹¹¹

Směrnice o povodních

Jak již bylo zmíněno, Komise v prosinci 2021 zveřejnila 6. zprávu o provádění, která zahrnuje přezkum a aktualizaci předběžného vyhodnocení povodňových rizik během druhého cyklu (2016–2021).

Z hodnotící zprávy¹¹² vyplynulo, že Česko má vypracovanou spolehlivou metodiku analýzy historických povodní a jejich potenciálu k opakování. Zpráva však zjistila oblasti, které by mohly být v rámci plánu předběžného vyhodnocení povodňových rizik dále rozpracovány, zejména doporučila zahrnout posouzení minulých významných povodní, které by v případě opakování mohly způsobit významné škody. Navrhuje se také další práce na zohlednění změny klimatu.

Česko přijalo a oznámilo druhou generaci plánů pro zvládání povodňových rizik podle směrnice o povodních. Komise vyhodnotí pokrok, který byl učiněn od přijetí prvních plánů pro zvládání povodňových rizik, a zveřejní novou zprávu, jak tomu bylo v roce 2019.

Směrnice o pitné vodě

Pokud jde o směrnici o pitné vodě¹¹³, od přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 není k dispozici žádné nové posouzení kvality pitné vody. Kvalita pitné vody v České republice nebyla označena za problematickou oblast.

Přepracovaná směrnice¹¹⁴ vstoupila v platnost 12. ledna 2021 a členské státy ji musí do 12. ledna 2023 provést ve

vnitrostátním právu. Zpráva však určila oblasti, které by mohly být v plánu ochrany před povodněmi dále rozpracovány, zejména doporučila zahrnout posouzení minulých významných povodní, které by v případě opakování mohly způsobit významné škody. Česká republika bude muset tyto revidované normy kvality dodržovat.

Směrnice o vodách ke koupání

Pokud jde o směrnici o vodách ke koupání, z grafu 29 vyplývá, že v roce 2020 mělo 81,7 % ze 153 českých vod ke koupání vynikající jakost¹¹⁵. Podrobné informace o českých vodách ke koupání jsou k dispozici na vnitrostátním portálu¹¹⁶ a prostřednictvím interaktivního mapového prohlížeče Evropské agentury pro životní prostředí¹¹⁷.

¹¹¹ Evropská agentura pro životní prostředí (EEA), [Index spotřeby vody plus](#), rok 2022.

¹¹² Evropská komise, Generální ředitelství pro životní prostředí, Vyhodnocení druhého cyklu předběžného vyhodnocení povodňových rizik a určení oblastí s potenciálním významným povodňovým rizikem podle směrnice o povodních: Členský stát: [Česko](#), rok 2022.

¹¹³ Úř. věst. L 330, 5.12.1998, s. 32.

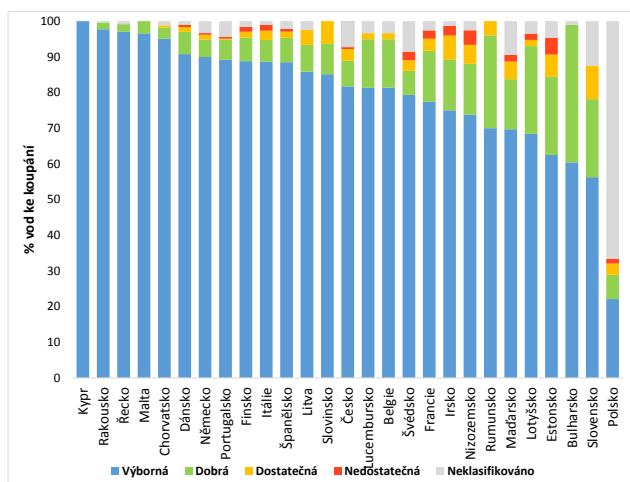
¹¹⁴ Úř. věst. L 435, 23.12.2020, s. 1.

¹¹⁵ Evropská agentura pro životní prostředí, rok 2021. [State of bathing water — European Environment Agency \(europa.eu\)](#) (Stav vod ke koupání – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu)), s. 17.

¹¹⁶ <http://www.apambiente.pt/index.php?ref=19&subref=906> a <http://snirh.apambiente.pt/index.php?idMain=1&idItem=2.1>

¹¹⁷ EEA, [State of bathing waters in 2020 — European Environment Agency \(europa.eu\)](#) (Stav vod ke koupání v roce 2020 – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu)).

Graf 29: Jakost vod ke koupání v Evropě v sezóně 2020¹¹⁸

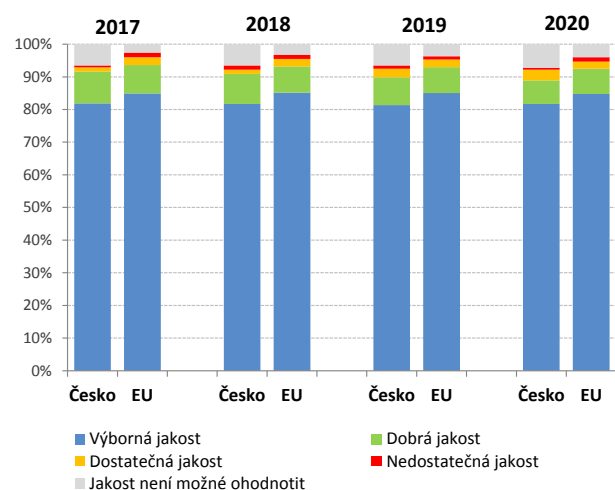
kyslíku a eutrofizaci. Pokud vnitrostátní orgány a zemědělci vody vyčistili, mělo to pozitivní dopad na zásobování pitnou vodou a na biologickou rozmanitost. Prospělo to také odvětvím, jako je rybolov a cestovní ruch, která jsou závislá na biologické rozmanitosti a dobrém zásobování pitnou vodou. V mnoha oblastech EU však zůstává problémem nadměrné hnojení.

Podle zprávy o provádění směrnice o dusičnanech se v letech 2012–2015 kvalita podzemních vod v porovnání s předchozím sledovaným obdobím mírně zlepšila, přičemž procento stanic, kde bylo dosaženo nebo překročeno 40 mg dusičnanů na litr, se snížilo z 23,91 % na 21,4 %, a u 50 mg dusičnanů na litr z 20,4 % na 17,9 %. Situace v oblasti koncentrace dusičnanů v povrchových vodách je poměrně dobrá a stabilní, přičemž bylo zaznamenáno určité zlepšení ve snižování eutrofizace povrchových vod¹²².

Směrnice o čištění městských odpadních vod

Česko se v průběhu let potýkalo s obtížemi při dodržování povinností vyplývajících ze směrnice o čištění městských odpadních vod. Celkově dosahuje v Česku míra dodržování povinností 75 %, což je méně než průměr EU v roce 2018.

Graf 30: Jakost vod ke koupání, období 2017–2020¹¹⁹

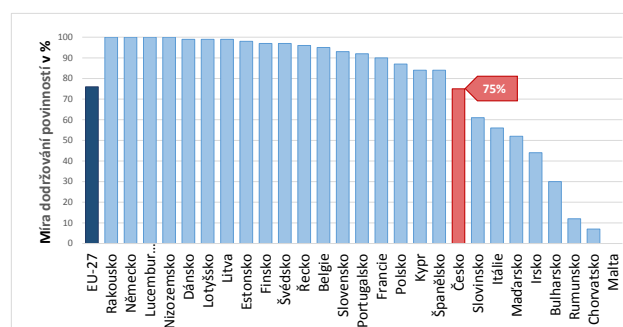

*Za roky 2017, 2018 a 2019 jsou údaje o vodách ke koupání ve Spojeném království zahrnuty do průměru EU.

Směrnice o dusičnanech

Poslední zpráva Komise o provádění směrnice o dusičnanech¹²⁰ se týká období 2016–2019¹²¹. Tato zpráva varuje, že dusičnany stále způsobují škodlivé znečištění vody v EU. Nadměrné množství dusičnanů ve vodě poškozuje lidské zdraví i ekosystémy a způsobuje úbytek

Graf 31: Podíl městských odpadních vod, které splňují všechny požadavky směrnice o čištění městských odpadních vod (shromažďování, biologické čištění, biologické čištění s odstraňováním dusíku a/nebo fosforu) v městských oblastech, které splňují požadavky směrnice o čištění městských odpadních vod („míra dodržování povinností“), rok 2018¹²³

¹²² Podle českých orgánů je rozsah zranitelných oblastí v období 2015–2019 téměř stejný jako v období 2012–2015. Ze seznamu zranitelných oblastí bylo vyřazeno šest původně zranitelných oblastí, kde koncentrace dusičnanů na jejich měřících stanicích byla nižší než 25 mg/l. Čtrnáct oblastí, kde byla koncentrace dusičnanů vysoká (více než 50 mg/l nebo kde byl zároveň zaznamenán rostoucí trend koncentrace (vliv eutrofizace)), bylo nově klasifikováno jako zranitelné. Šestnáct oblastí bylo nově klasifikováno jako potenciálně zranitelné oblasti, které budou sledovány při příští revizi oblastí (období 2020–2023).

¹²³ Evropská komise, WISE Freshwater, rok 2021.

¹¹⁸ Evropská agentura pro životní prostředí, Jakost vod ke koupání v roce 2020, 2022.

¹¹⁹ Evropská agentura pro životní prostředí, jakost vod ke koupání v Evropě v letech 2017, 2018, 2019, 2020.

¹²⁰ Provádění směrnice o dusičnanech v EU.

¹²¹ Poslední zpráva o provádění 2016–2019.

Přestože se dodržování povinností v průběhu let zlepšilo, k čemuž zásadně přispělo využití finančních prostředků EU, vedlo neúplné provedení směrnice o čištění městských odpadních vod k zahájení řízení o porušení předpisů proti České republice. Příklad je v současné době ve fázi vydání odůvodněného stanoviska. Podle Evropské komise 451 českých aglomerací stále neplní své povinnosti v oblasti shromažďování a/nebo čištění odpadních vod¹²⁴.

Prioritní opatření v roce 2022

- Posoudit nové fyzické změny vodních útvarů v souladu s čl. 4 odst. 7 rámcové směrnice o vodě. V těchto posouzeních zvážit alternativní možnosti a vhodná zmírňující opatření.
- Zvýšit investice do třetího kola plánů povodí s cílem zlepšit stav vody ve zbývajících vodních útvarech ve všech oblastech povodí.
- Zlepšit koordinaci mezi politikami v oblasti vody a přírody.
- Zajistit soulad se směrnicí o čištění městských odpadních vod ve všech aglomeracích, a to i vybudováním potřebné infrastruktury.

Chemické látky

EU usiluje o to, aby chemické látky byly vyráběny a používány způsobem, který minimalizuje jakékoli významné nepříznivé účinky na lidské zdraví a životní prostředí. V říjnu 2020 zveřejnila Komise svou Strategii pro udržitelnost v oblasti chemických látek – „K životnímu prostředí bez toxických látek“¹²⁵, která vedla k některým systémovým změnám v právních předpisech EU týkajících se chemických látek. Tato strategie je součástí ambice EU dosáhnout nulového znečištění, což je klíčový závazek Zelené dohody pro Evropu.

Právní předpisy EU týkající se chemických látek¹²⁶ poskytují základní ochranu lidského zdraví a životního prostředí. Zajišťují rovněž stabilitu a předvídatelnost pro podniky působící v rámci vnitřního trhu.

Od roku 2007 Komise shromažďuje informace o prosazování nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek („nařízení REACH“) a

nařízení o klasifikaci, označování a balení („nařízení CLP“). V prosinci 2020 Komise posoudila zprávy členských států o provádění a prosazování těchto nařízení¹²⁷ v souladu s čl. 117 odst. 1 nařízení REACH a čl. 46 odst. 2 nařízení CLP. Podle posledních dostupných údajů se vnitrostátní struktury prosazování práva v posledních letech příliš nezměnily. Z této zprávy je však zřejmé, že při provádění nařízení REACH a CLP stále existuje řada rozdílů, a to zejména v oblasti prosazování práva.

V srpnu 2021 Komise zveřejnila měřitelné posouzení prosazování¹²⁸ dvou hlavních nařízení EU o chemických látkách (nařízení REACH a nařízení CLP) pomocí souboru ukazatelů týkajících se různých aspektů prosazování.

Zdá se, že zaznamenané úrovně dodržování předpisů jsou v průběhu času poměrně stabilní, avšak mají zhoršující se trend, který je pravděpodobně způsoben: 1) účinnějšími odhalováními nevyhovujících výrobků/společností ze strany donucovacích orgánů a 2) větším množstvím nevyhovujících výrobků na trhu EU.

Odpovědnost za prosazování dodržování nařízení REACH i CLP v České republice nesou tyto orgány¹²⁹:

- Česká inspekce životního prostředí,
- Celní správa ČR,
- krajské hygienické stanice,
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský,
- Státní úřad inspekce práce.

Česko vypracovalo a plně zavedlo strategie prosazování nařízení REACH i CLP¹³⁰. Patří mezi ně:

- obecná metodika prosazování, která se každoročně aktualizuje s ohledem na projekty REF,
- hlavní zaměření donucovacích činností: registrace, bezpečnostní listy, povinnost sdělovat informace o látkách obsažených v předmětech, povinnosti a omezení následných uživatelů, jakož i klasifikace látek a směsí, povinnosti týkající se označování a balení, oznamování o klasifikaci a označení a elektronický obchod,
- volba opatření v oblasti prosazování je ponechána na inspektorech,
- činnosti v oblasti prosazování jsou monitorovány a každoročně vyhodnocovány,
- každoroční aktualizace metodiky prosazování na základě monitorování a hodnocení činností v

¹²⁴ [Květnové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí \(europa.eu\)](#).

¹²⁵ [COM\(2020\) 667 final](#)

¹²⁶ REACH: Úř. věst. L 396, 30.12.2006, s. 1. - CLP: Úř. věst. L 252, 31.12.2006, s. 1.

¹²⁷ Evropská komise, Závěrečná zpráva o uplatňování nařízení REACH a CLP, [Final report REACH-CLP MS reporting2020.pdf \(europa.eu\)](#).

¹²⁸ [Evropská komise, prosazování nařízení REACH a CLP: ukazatele prosazování na úrovni EU](#).

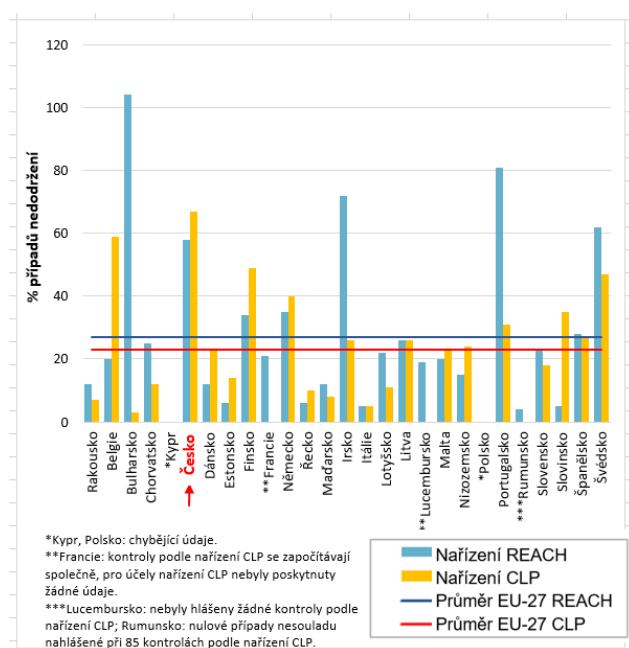
¹²⁹ [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), s. 68.

¹³⁰ [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), s. 76.

oblasti prosazování.

Česko vyčleňuje pouze 11 zaměstnanců na prosazování nařízení REACH a CLP¹³¹. Počet kontrol podle nařízení REACH, který je 300, zůstává výrazně pod průměrem EU (za vykazované období 2019). Při předkládání těchto údajů však české příslušné orgány nerozlišovaly mezi kontrolami, které byly proaktivní (inspekce), a kontrolami, které byly reaktivní/nerutinní (šetření jako reakce na stížnosti, nehody a hlášení). Skutečná úroveň odborných znalostí se od posledního vykazovaného období zvýšila. Česko patří mezi země s nejvyšším počtem podaných odvolání proti vnitrostátním rozhodnutím vydaným za účelem vymáhání práva v letech 2015–2019, přičemž žádné rozhodnutí vydané za účelem vymáhání práva nebylo zrušeno. Velký počet případů nedodržení předpisů z celkového počtu kontrol je vysoko nad průměrem¹³².

Graf 32: Procenuální podíl případů nedodržení předpisů z celkového počtu kontrol podle nařízení REACH a CLP během roku 2019 podle členských států a v porovnání s průměrem EU¹³³

Prioritní opatření v roce 2022

Posílit administrativní kapacity k prosazování přístupu nulové tolerance k nedodržování předpisů.

¹³¹ Evropská komise, Závěrečná zpráva o uplatňování nařízení REACH a CLP, [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), s. 75.

¹³² [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), s. 87.

¹³³ Evropská komise, Závěrečná zpráva o uplatňování nařízení REACH a CLP, s. 87, rok 2022.

4. Opatření v oblasti klimatu

V souladu s Pařížskou dohodou a jako součást Zelené dohody pro Evropu stanoví evropský právní rámec pro klima cíl EU dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality a snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů o 55 % ve srovnání s rokem 1990. Zákon rovněž omezuje příspěvek, který může pohlcování uhlíku představovat pro snížení emisí v roce 2030, aby se zajistilo dostatečné úsilí o zmírnění změny klimatu.

EU a její členské státy předložily v prosinci 2020 aktualizovaný vnitrostátně stanovený příspěvek k úmluvě UNFCCC.

EU pracuje ve všech odvětvích a politikách na snižování emisí skleníkových plynů, přechodu na klimaticky neutrální a udržitelné hospodářství a na řešení nevyhnutelných důsledků změny klimatu. Právní předpisy EU v oblasti klimatu motivují ke snižování emisí z výroby elektrické energie, průmyslu, dopravy, námořního sektoru a fluorovaných plynů (F-plynů) používaných ve výrobcích. V případě silniční dopravy současné právní předpisy EU vyžadují, aby se do roku 2020 snížila intenzita emisí skleníkových plynů z paliv pro vozidla o 6 % ve srovnání s rokem 2010¹³⁴ a stanovují závazné normy emisí skleníkových plynů pro různé kategorie vozidel¹³⁵. Podle nařízení o F-plynech se v EU do roku 2030 sníží emise F-plynů o dvě třetiny ve srovnání s rokem 2014. Od roku 2021 jsou emise a pohlcování skleníkových plynů z využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví zahrnuty do úsilí EU o snižování emisí. Politika EU v oblasti přizpůsobování se změně klimatu je nedílnou součástí Zelené dohody pro Evropu.

Od roku 2021 jsou členské státy povinny podávat zprávy o svých vnitrostátních politikách v oblasti přizpůsobování se změně klimatu¹³⁶, neboť právní rámec EU pro klima uznává přizpůsobování se změně klimatu jako klíčovou součást dlouhodobé globální reakce na změnu klimatu. Členské státy budou muset přijmout vnitrostátní strategie a EU bude pravidelně hodnotit pokrok v rámci celkové správy klimatických opatření. Aktualizovaná strategie EU pro přizpůsobování se změně klimatu, která byla zveřejněna v únoru 2021, stanoví, jak se EU může přizpůsobit nevyhnutelným dopadům změny klimatu a stát se do roku 2050 vůči změně klimatu odolnou.

Klíčové vnitrostátní politiky a strategie v oblasti klimatu

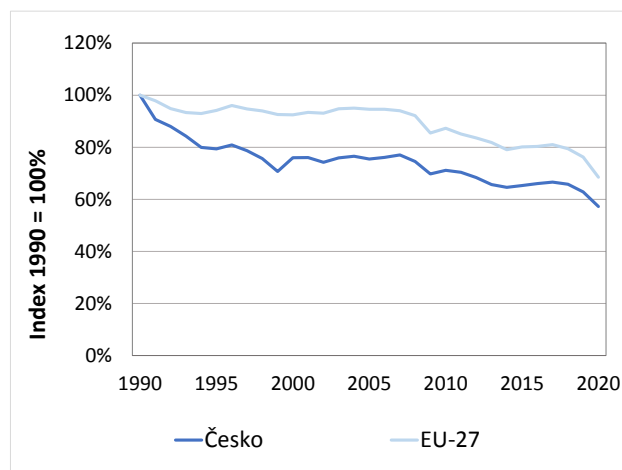
Česko má integrovaný vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu (NECP) na období 2021–2030, který je v souladu s dlouhodobou strategií v této oblasti. Vnitrostátním cílem pro rok 2030 je snížit emise skleníkových plynů o 30 % ve srovnání s rokem 2005.

Český plán pro oživení a odolnost vyčleňuje 42 % na cíle v oblasti klimatu a nastiňuje investice a některé reformy, které mají umožnit přechod na udržitelnější, nízkouhlíkové hospodářství odolné vůči změně klimatu.

V září 2021 přijala česká vláda aktualizovanou strategii Národní akční plán adaptace na změnu klimatu. Určuje hlavní dopady změny klimatu. Stanovuje integrovaný přístup k posouzení součinnosti adaptačních a zmírňujících opatření a vhodnosti navrhovaných opatření pro jednotlivé složky životního prostředí, hospodářství a sociální sféru.

Celkové emise skleníkových plynů v zemi se mezi lety 1990 a 2020 snížily o 43 % a předpokládá se, že v příštích letech budou nadále výrazně klesat. Nicméně odvětví výroby energie, dopravy a stavebnictví v České republice jsou i nadále velmi náročná na emise uhlíku.

Graf 33: Celkové emise skleníkových plynů (včetně mezinárodní letecké dopravy) v Česku, období 1990–2020

Cíl sdílení úsilí

Pro emise, na které se nevztahuje systém EU pro obchodování s emisemi (ETS), mají členské státy závazné vnitrostátní cíle podle právních předpisů o sdílení úsilí¹³⁷.

¹³⁴ Směrnice o kvalitě paliv (směrnice 98/70/ES) stanoví přísné požadavky na kvalitu paliv používaných v silniční dopravě v EU s cílem chránit lidské zdraví a životní prostředí a zvýšit bezpečnost silniční dopravy v EU.

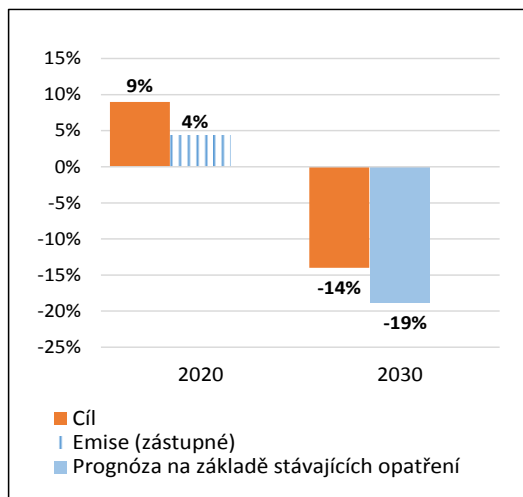
¹³⁵ Nařízení (EU) 2019/631.

¹³⁶ Článek 29 nařízení (EU) 2018/1999.

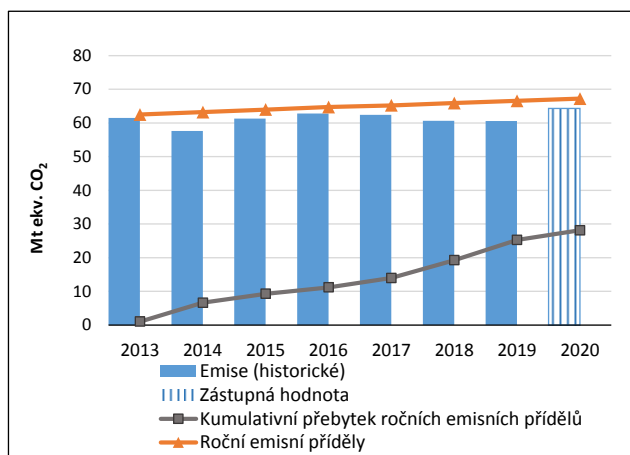
¹³⁷ Nařízení (EU) 2018/842.

Podle právních předpisů EU má Česko za cíl omezit nárůst o 9 % do roku 2020 a dosáhnout snížení o 14 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 2005. V roce 2019 byly emise země v rámci sdílení úsilí velmi blízko svému cíli pro rok 2020. Podle svého vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu hodlá Česko dosáhnout snížení emisí v souladu se svým současným cílem v oblasti sdílení úsilí do roku 2030.

Graf 34: Emise a cíle podle rozhodnutí o sdílení úsilí / nařízení o sdílení úsilí v Česku pro léta 2020 a 2030 jako procentní změna oproti roku 2005

Graf 35: Emise, roční emisní přiděly a kumulovaný přebytek/deficit ročních emisních přiděly podle rozhodnutí o sdílení úsilí v Česku, období 2013–2020

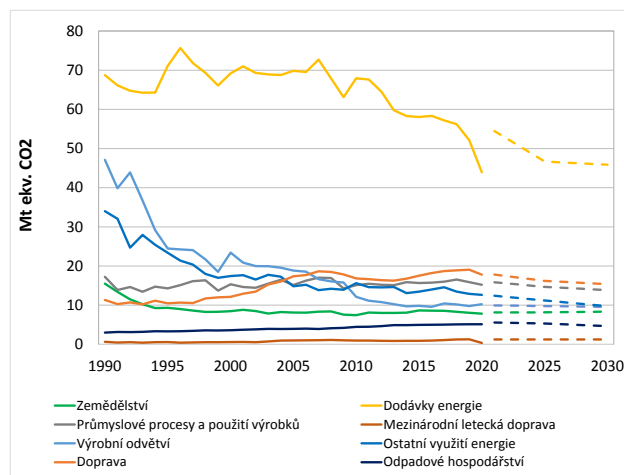

Klíčový vývoj odvětví

V silniční dopravě klesla intenzita emisí skleníkových plynů z pohonných hmot v České republice od roku 2010 do roku 2019 o 3,1 %. Země musí jednat rychle, aby splnila současný celoevropský cíl snížit do roku 2020 emise o 6 %. Členské státy mohou v tomto ohledu přijmout několik typů opatření, například: i) další rozšíření využívání elektřiny v silniční dopravě; ii) podpora využívání biopaliv, zejména pokročilých biopaliv; iii)

podpora vývoje a zavádění obnovitelných paliv nebiologického původu a iv) snížení emisí z těžby před rafinací. V roce 2019 představovaly emise ze silniční dopravy v Česku 13 % celkových emisí skleníkových plynů. Emise se oproti roku 2005 zvýšily o 10 %.

Graf 36: Emise skleníkových plynů podle odvětví¹³⁸ – historické emise v období 1990–2020, prognózy na období 2021–2030¹³⁹

U budov je zásadní využívání obnovitelných zdrojů energie a úspora energie. Český systém dálkového vytápění stále využívá 56 % černého a hnědého uhlí a 31 % plynu.

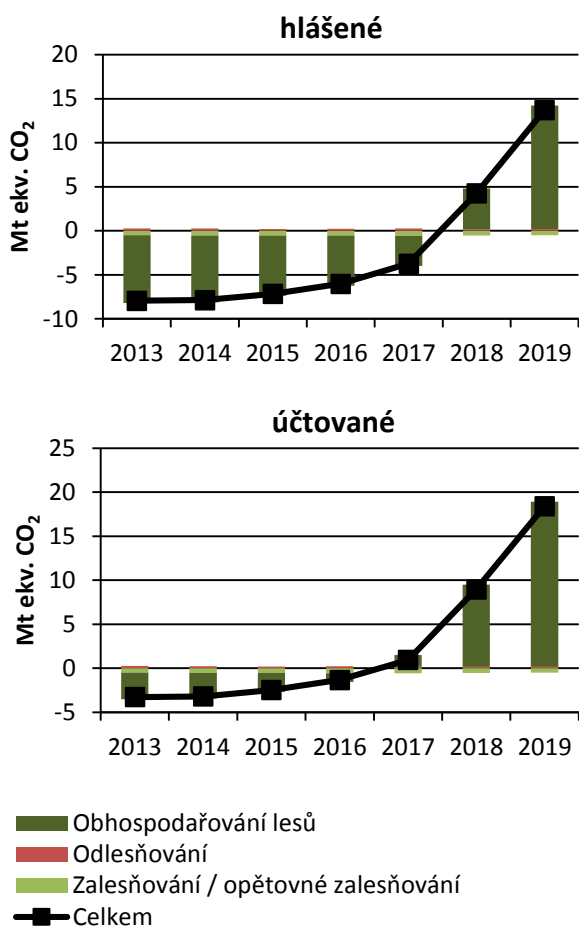
V oblasti zemědělství zůstaly emise stabilní.

U odvětví využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) Česko předpokládá do roku 2030 malý objem čistého pohlcování. Vykázaná množství podle Kjótského protokolu pro odvětví LULUCF v Česku udávají v letech 2013 až 2019 průměrné čisté roční pohlcování - 2,1 Mt ekv. CO₂. Česko se tak podílí 0,6 % na průměrném ročním propadu 344,9 Mt ekv. CO₂ v EU-27.

¹³⁸ Odvětví v grafu odpovídají následujícím odvětvím Mezivládního panelu pro změnu klimatu: Zásobování energií: 1A1, 1B a 1C. Spotřeba energie ve zpracovatelském průmyslu: 1A2. Průmyslové procesy a použití výrobků: 2. Doprava: 1A3. Ostatní spotřeba energie: 1A4, 1A5 a 6. Zemědělství: 3. Odpady: 5. Mezinárodní letectví: 1.D.1.a.

¹³⁹ Evropská agentura pro životní prostředí, [Total GHG trends and projections](#) (Celkové trendy a prognózy emisí skleníkových plynů).

Graf 37: Vykázané a započítané emise a pohlcování z odvětví LULUCF v Česku¹⁴⁰

nabíjení a podporou alternativních paliv. To bude mít pozitivní dopad na český domácí dopravní průmysl a rozvíjející se průmysl baterií.

- Motivovat využívání obnovitelných zdrojů v odvětví elektřiny, včetně začlenění nepravidelných dodávek elektřiny z obnovitelných zdrojů do distribuční a přenosové sítě a poplatků za elektřinu. Podporovat diverzifikaci obnovitelných zdrojů.
- Zajistit trvale udržitelné využívání biomasy. Aktuální a plánované využívání biomasy se blíží úrovni udržitelnosti. Z dlouhodobého hlediska je třeba vytvořit alternativy.
- Podpořit opatření v odvětví LULUCF zavedením dalších opatření a změn v postupech hospodaření s půdou.

Využití příjmů z dražeb povolenek EU ETS

Celkové příjmy z dražeb emisních povolenek v rámci EU ETS v letech 2013–2020 dosáhly 2,5 miliardy EUR. V Česku nejsou příjmy účelově vázány. Vykazované výdaje představují částky každoročně vyčleněné ve státním rozpočtu na projekty v oblasti změny klimatu a energetiky (pokud je tato částka vyšší než 100 %, vykazuje se jako 100 % příjmů). Na projekty v oblasti klimatu a energetiky je každoročně vyčleněno v průměru 76 % státního rozpočtu.

Prioritní opatření v roce 2022

- Využít potenciál obnovitelných zdrojů energie a úspor energie, zejména v budovách.
- Dále dekarbonizovat odvětví dopravy, které je nejrychleji rostoucím odvětvím náročným na energii. Podpořit elektrifikaci zavedením infrastruktury pro

¹⁴⁰ Rozdíly mezi vykázanými a započítanými emisemi z odvětví LULUCF podle Kjótského protokolu jsou popsány ve „vysvětlivce k LULUCF – započítaná a vykázaná množství podle Kjótského protokolu“.

Část II: Podpurný rámec: prováděcí nástroje

5. Financování

Potřeby investic v oblasti životního prostředí v Evropské unii

Financování environmentálních opatření je pro jejich úspěch zásadní. Ačkoli většina finančních prostředků pochází z vnitrostátních zdrojů, významně přispívají i různé fondy EU, čímž pomáhají překlenout rozdíly ve financování mezi jednotlivými zeměmi. Environmentální opatření po roce 2020 budou rovněž podporována z fondu na podporu oživení po pandemii COVID-19 (prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost) a na základě zásady „významně nepoškozovat“, která platí pro celý rozpočet EU. Obnovené závazky přijaté na konferenci COP26 (Glasgow, říjen–listopad 2021) a v Úmluvě o biologické rozmanitosti (duben–květen 2022) se promítnou i do rozpočtu EU¹⁴¹.

Celkové investiční mezery v oblasti životního prostředí (EU-27)

Investiční potřeby EU v oblasti ekologické transformace zahrnují řadu vzájemně propojených oblastí. Potřeba dodatečných investic oproti výchozím úrovním (tj. rozdíl mezi tím, co je potřeba, a tím, co se předpokládá, že bude investováno, pokud nebudou přijata žádná dodatečná opatření) v oblasti klimatu, energetiky a dopravy byla odhadnuta na 390 miliard EUR ročně (EU-27)¹⁴², přičemž dalších 130 miliard EUR je potřeba na dosažení hlavních environmentálních cílů EU¹⁴³. Náklady na přizpůsobování se změně klimatu mohou být rovněž značné a dosahují celkem 35–62 miliard EUR (užší rozsah) nebo 158–518 miliard EUR (širší rozsah) ročně¹⁴⁴. Tyto investiční potřeby odrážejí cíle provádění do roku 2020 a do roku 2030 (s výjimkou přizpůsobování se změně klimatu, jehož náklady se očekávají v delším časovém horizontu).

¹⁴¹ Úmluva o biologické rozmanitosti (cbd.int); globální rámec pro biologickou rozmanitost po roce 2020 | IUCN.

¹⁴² COM(2020) 562 final, Zvýšení cílů Evropy v oblasti klimatu do roku 2030 Investice do klimaticky neutrální budoucnosti ve prospěch našich občanů: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0562&from=EN> a SWD(2021) 621, doprovodný návrh COM(2021) 557 na změnu směrnice REDII (EU) 2018/2001.

¹⁴³ SWD(2020) 98 final/2, Zjišťování potřeb Evropy v oblasti oživení: [Zjišťování potřeb Evropy v oblasti oživení \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-life-swd_cs.pdf).

¹⁴⁴ SWD(2018) 292 „Impact assessment accompanying the Proposal for the LIFE Regulation“ (Posouzení dopadů doprovázející návrh nařízení o programu LIFE) (COM(2018) 385) https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-life-swd_cs.pdf

Předběžná aktualizace základní investiční mezery EU v oblasti životního prostředí je uvedena v tabulce 1¹⁴⁵. Téměř 40 % investiční mezery v oblasti životního prostředí se týká řešení znečištění, což ve spojení s vodním hospodářstvím představuje téměř dvě třetiny celkového deficitu. Investiční mezera v oblasti oběhového hospodářství a odpadů se odhaduje v rozmezí 13–28 miliard EUR ročně, a to v závislosti na úrovni zavedeného oběhového hospodářství. Roční deficit finančních prostředků na biologickou rozmanitost se odhaduje na přibližně 20 miliard EUR.

Tabulka 1: Odhadované rozdělení investiční mezery EU v oblasti životního prostředí podle environmentálních cílů, období 2021–2030, ročně¹⁴⁶

Environmentální cíl	Odhadovaná investiční mezera (EU-27, ročně)	
	v miliardách EUR	%
Prevence a omezování znečištění	42,8	39 %
Vodní hospodářství a průmysl	26,6	24 %
Oběhové hospodářství a odpady	13,0	12 %
Biologická rozmanitost a ekosystémy ¹⁴⁷	21,5	20 %

¹⁴⁵ S poklesem v důsledku brexitu a určitého sladění mezi cíli. Zdroj: GŘ pro životní prostředí „Study supporting EU green investment needs analysis“ (Studie na podporu analýzy potřeb ekologických investic v EU) (probíhá, 2021–2023) a interní analýza GŘ pro životní prostředí „Environmental investment needs and financing in the EU’s green transition“ (Potřeby a financování investic v oblasti životního prostředí v rámci ekologické transformace EU), červenec 2020.

¹⁴⁶ Evropská komise, GŘ pro životní prostředí „Study supporting EU green investment needs analysis“ (Studie na podporu analýzy potřeb ekologických investic v EU) (probíhá, 2021–2023) a interní analýza GŘ pro životní prostředí „Environmental investment needs and financing in the EU’s green transition“ (Potřeby a financování investic do životního prostředí v rámci ekologické transformace EU), červenec 2020.

¹⁴⁷ K naplnění potřeb Strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 (Natura 2000, zelená infrastruktura) by mělo být pro přírodu uvolněno nejméně 20 miliard EUR ročně (COM(2020) 380 final), zatímco k plnému financování této strategie (včetně obnovy) může být zapotřebí 30–35 miliard EUR, což znamená, že oproti současné výchozí úrovni výdajů chybí 10–20 miliard EUR ročně.

Výzkum, vývoj a inovace a další	6,2	6 %
Celkem	110,1	100 %

Investiční potřeby v oblasti životního prostředí v Česku

Při řešení klíčových environmentálních problémů vystupují jako hlavní oblasti pro investice v oblasti životního prostředí kvalita ovzduší, oběhové hospodářství a vodní hospodářství (řešení povodní a sucha).

Prevence a omezování znečištění

Podle prvního výhledu EU pro čisté ovzduší¹⁴⁸ v rámci programu čistého ovzduší se odhaduje, že celkové náklady na omezování znečištění ovzduší v Česku s cílem dosáhnout do roku 2030 požadavků na snížení emisí podle směrnice o národních emisních stropích¹⁴⁹ činí 2 miliardy EUR ročně, včetně 1,3 miliardy EUR na kapitálové investice (za předpokladu, že budou splněny cíle v oblasti klimatu a energetiky pro rok 2030).

Druhý výhled EU pro čisté ovzduší¹⁵⁰ naznačuje, že EU by z velké části dosáhla snížení emisí látek znečišťujících ovzduší, které odpovídá závazkům vyplývajícím ze směrnice o národních emisních stropích pro rok 2030, pokud: i) by byly provedeny všechny příslušné právní předpisy přijaté do roku 2018 (včetně všech právních předpisů týkajících se znečištění ovzduší a cílů v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 stanovených v roce 2018) a ii) členské státy by rovněž provedly opatření oznámená v jejich národních programech omezování znečištění ovzduší. Jedinou výjimkou je čpavek, a to pro patnáct členských států, mezi které Česko nepatří.

Vodní hospodářství

V České republice jsou stále zapotřebí značné investice, aby se urychlilo dosažení souladu s rámcovou směrnicí o vodě a směrnicí o povodních. S ohledem na změnu klimatu je třeba zlepšit připravenost na sucha. Kromě dalšího rozvoje monitorovací sítě je třeba se zaměřit na hospodaření s půdou. To bude znamenat využití přírodních řešení a krajinných prvků, minimalizaci zastavování půdy a obnovu mokřadů, aby se umožnila přirozenější hydromorfologie povrchových vodních útvarů postižených umělou regulací toků, ochrana půdy a předcházení desertifikace. Je třeba přijmout opatření ke snížení tlaku na odběry vody a ke snížení rozptýleného

zemědělského znečištění (živiny – zejména dusičnany v podzemních vodách, chemické látky a organické znečištění) povrchových i podzemních vod, které brání dosažení cílů rámcové směrnice o vodě.

Podle hodnocení českého plánu povodí provedeného Komisí¹⁵¹ je úroveň ambicí programu opatření nízká a očekává se, že do konce druhého cyklu bude při plnění cílů dosaženo jen malého pokroku. V uplynulém desetiletí tvořily finanční prostředky EU významný podíl na celkové financování z veřejných zdrojů.

Studie OECD posoudila investiční potřeby vodohospodářského průmyslu EU (pro splnění zákonných požadavků na pitnou vodu a sanitaci) a zjistila, že kumulativní výdaje, které Česko potřebuje, dosáhnou do roku 2030 výše 5,7 miliardy EUR, včetně 2,4 miliardy EUR kapitálových výdajů. Z toho vyplývá, že Česko bude na financování potřebovat v průměru 500 milionů EUR ročně, přičemž přibližně polovina z této částky (240 milionů EUR) bude určena na investice (do fyzických aktiv)¹⁵², z nichž téměř 90 % se týká odpadních vod. Kromě toho je v této oblasti důležitým zdrojem informací také nedávná zpráva o provádění 6. rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních¹⁵³ a doprovodná finančně-ekonomická studie¹⁵⁴.

Odpady a oběhové hospodářství

Urychlení transformace na oběhové hospodářství a jeho zpřístupnění řadovým hospodářským subjektům (spíše než současným hlavním aktérům) je pro Česko hlavním úkolem v rámci Zelené dohody. Česko má potenciál překonat „úzké“ chápání oběhového hospodářství. K tomu je třeba zaměřit financování na celý životní cyklus výrobků: včetně jejich navrhování, oběhových průmyslových procesů, udržitelné spotřeby, nakládání s odpady a druhotných surovin.

Dodatečné investiční potřeby do roku 2030 (nad rámec výchozích úrovní) pro dosažení souladu s revidovanými

¹⁴⁸ Pokrok při plnění cílů EU v oblasti kvality ovzduší a emisí (europa.eu).

¹⁴⁹ Patří sem snížení a emisní stropy pro pět látek znečišťujících ovzduší (SO_x, NO_x, PM_{2,5}, NH₃ a těkavé organické látky) do roku 2030 ve srovnání s rokem 2005. Požadavky vycházejí ze směrnice (EU) 2016/2284.

¹⁵⁰ COM(2021) 3 final. Mezinárodní institut pro aplikovanou systémovou analýzu, Podpora rozvoje druhého výhledu pro čisté ovzduší, rok 2020 a příloha.

¹⁵¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=SWD:2019:35:FIN&qid=1551205988853&from=EN>

¹⁵² OECD, [financing-water-supply-sanitation-and-flood-protection-country-fact-sheet-czech-republic.pdf](https://www.oecd.org/finance/financing-water-supply-sanitation-and-flood-protection-country-fact-sheet-czech-republic.pdf) (oecd.org)

¹⁵³ WFD and FD Implementation Reports (Zprávy o provádění rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních) – Generální ředitelství pro životní prostředí – Evropská komise.

¹⁵⁴ Evropská komise, Generální ředitelství pro životní prostředí, [Economic data related to the implementation of the WFD and the FD and the financing of measures](https://ec.europa.eu/economy_finance/~/media/1/2/0/1/2021_01_20_economic_data_related_to_the_implementation_of_the_wfd_and_the_fd_and_the_financing_of_measures.pdf) (Ekonomické údaje týkající se provádění rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních a financování opatření), Závěrečná zpráva. Úřad pro publikace, rok 2021.

návrhy v oblasti odpadů (rámcová směrnice o odpadech, směrnice o skládkách a obalových odpadech)¹⁵⁵ zahrnují:

- 519 milionů EUR na dosažení cílů EU v oblasti recyklace komunálního a obalového odpadu do roku 2035,
- 297 milionů EUR na kapitálové investice do komunálního a obalového odpadu v letech 2021–2027.

Z toho vyplývá průměrná roční potřeba investic pro české odvětví odpadů ve výši 35–40 milionů EUR na zlepšení sběru, zpracování bioodpadu, recyklaci, zařízení na třídění odpadu a digitalizaci evidence odpadů. To však nezahrnuje řešení klíčových toků odpadů (plasty, textil, nábytek) ani dodatečné investiční potřeby, které mohou vyplynout ze zvýšeného využívání procesů oběhového hospodářství v různých odvětvích.

Biologická rozmanitost a ekosystémy

Rámce prioritních opatření přijaté členskými státy podle článku 8 směrnice o stanovištích představují: i) priority ochrany pro síť Natura 2000 a její podpůrnou zelenou infrastrukturu; ii) náklady na tyto priority ochrany a iii) plánované zdroje financování biologické rozmanitosti a ekosystémů v období odpovídajícím současnému víceletému finančnímu rámci na období 2021–2027.

Podle českého rámce prioritních opatření bude na ochranu přírody, včetně správy soustavy Natura 2000, v programovém období 2021–2027 zapotřebí 1,05 miliardy EUR, což v průměru představuje 150 milionů EUR ročně¹⁵⁶. Tato částka nezahrnuje dodatečné náklady na provádění strategie biologické rozmanitosti do roku 2030, včetně nákladů na zvýšenou ochranu a obnovu.

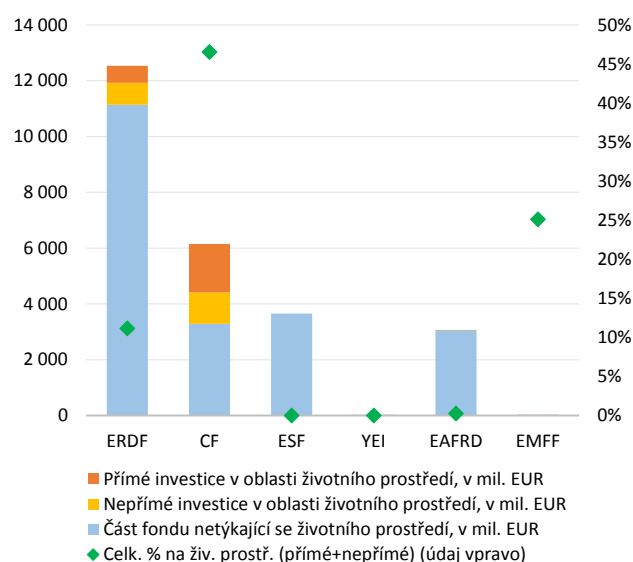
Financování EU v oblasti životního prostředí, období 2014–2020

Ve víceletém finančním rámci na léta 2014–2020 bylo v EU pro toto období vyčleněno téměř 960 miliard EUR (v závazcích, ceny z roku 2011)¹⁵⁷. Tento závazek v rámci tohoto víceletého finančního rámce na období 2014–2020 pro ekologickou transformaci zahrnoval cíl 20 % výdajů na ochranu klimatu. Zahrnoval také možnosti financování životního prostředí, zejména v rámci

evropských strukturálních a investičních fondů (ESI)¹⁵⁸. Rozpočet víceletého finančního rámce na období 2014–2020 byl následně doplněn o více než 50 miliard EUR (v běžných cenách) z programu REACT-EU na opatření politiky soudržnosti proti pandemii COVID-19¹⁵⁹.

Česko získalo z fondů ESI na období 2014–2020 částku 25,46 miliardy EUR na investice do tvorby pracovních míst a do udržitelného a zdravého evropského hospodářství a životního prostředí. Plánované přímé investice v oblasti životního prostředí dosáhly výše 2,36 miliardy EUR, přičemž dalších 1,91 miliardy EUR bylo určeno jako nepřímé investice do životního prostředí, což je celkem 4,27 miliardy EUR. Graf 39 ukazuje přehled (plánovaných) jednotlivých fondů ESI určených pro Česko (částky EU, bez vnitrostátních částek).

Graf 38: Fondy ESI přidělené Česku, včetně investic v oblasti životního prostředí, období 2014–2020¹⁶⁰

¹⁵⁸ Evropské strukturální a investiční fondy (fondy ESI) zahrnují Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF), Fond soudržnosti (FS), Evropský sociální fond (ESF) s Iniciativou na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF).

¹⁵⁹ Nařízení (EU) 2020/2221.

¹⁶⁰ Evropská komise, GŘ pro životní prostředí – Analýza dat na základě portálu veřejně přístupných dat ESI fondů (cohesiondata.ec.europa.eu), „Integration of environmental concerns in Cohesion Policy Funds“ (Začlenění otázek životního prostředí do fondů politiky soudržnosti) (COWI, 2017), nařízení (EU) č. 1303/2013, nařízení (EU) 2021/1060 a prováděcí nařízení (EU) č. 215/2014. Investice v oblasti životního prostředí jsou zde zachyceny prostřednictvím spojeného použití oblastí intervence a koeficientů podle nařízení (EU) č. 1303/2013 a nařízení (EU) 2021/1060, což umožňuje přesnější určení a ocenění příslušných investic v oblasti životního prostředí. Poznámka: Nepřímé investice v oblasti životního prostředí se oceňují pomocí environmentálních koeficientů podle přílohy I nařízení (EU) 2021/1060 (na rozdíl od plné hodnoty).

¹⁵⁵ Evropská komise, [Study on investment needs in the waste sector and on the financing of municipal waste management in Member States](#) (Studie o investičních potřebách v odvětví odpadů a o financování nakládání s komunálním odpadem v členských státech), rok 2019.

¹⁵⁶ Skupina N2K, „Strengthening investments in Natura 2000 and improving synergies with EU funding instruments report to the European Commission“ (Posílení investic do soustavy Natura 2000 a zlepšení součinnosti s nástroji financování EU, zpráva pro Evropskou komisi), rok 2021.

¹⁵⁷ [Nařízení Rady \(EU, Euratom\) č. 1311/2013](#).

Tabulka 2: Přímé a nepřímé investice v oblasti životního prostředí v rámci fondů ESI v Česku, období 2014–2020¹⁶¹

Nástroj	Přidělené prostředky pro životní prostředí (v milionech EUR)
V rámci politiky soudržnosti (EFRR + FS)	4 256,9
<u>Přímé investice v oblasti životního prostředí</u>	<u>2 344,0</u>
voda	576,9
odpady	320,3
kvalita ovzduší	569,3
biologická rozmanitost a příroda	405,8
rekultivace půdy	115,5
klima a řízení rizik	356,3
<u>Nepřímé investice v oblasti životního prostředí</u>	<u>1 912,9</u>
obnovitelná energie	34,0
energetická účinnost	590,8
ostatní energie ¹⁶²	42,4
udržitelná doprava	1 175,7
rozvoj podnikání, výzkum a inovace	70,0
V rámci EZFRV / rozvoje venkova	7,7
<u>Přímé investice v oblasti životního prostředí</u>	<u>7,2</u>
klima a řízení rizik	7,2
<u>Nepřímé investice v oblasti životního prostředí</u>	<u>0,5</u>
obnovitelná energie	0,5
V rámci ENRF	7,8
<u>Přímé investice v oblasti životního prostředí</u>	<u>7,8</u>
ochrana životního prostředí a účinné využívání zdrojů	7,8
V rámci fondů ESI celkem	4 272,4
Přímé investice v oblasti životního prostředí	2 359,0
Nepřímé investice v oblasti životního prostředí	1 913,4

¹⁶¹ Evropská komise, GŘ pro životní prostředí – analýza údajů. Zde uvedené hodnoty investic v oblasti životního prostředí v konkrétních environmentálních oblastech se mohou lišit od hodnot sledovaných na internetových stránkách cohesiondata.ec.europa.eu, např. pro čisté ovzduší nebo biologickou rozmanitost, v důsledku dvou činitelů: souboru použitých environmentálních koeficientů a rozsahu posuzovaných prostředků. Analýza GŘ pro životní prostředí zde zahrnovala celou škálu fondů ESI. Viz také předchozí poznámka pod čarou.

¹⁶² Inteligentní systémy distribuce energie (inteligentní sítě) a vysoce účinná kombinovaná výroba elektřiny a tepla a dálkové vytápění, které vycházejí z oblasti intervence 53 a 54 (se 40% environmentálními koeficienty) NAŘÍZENÍ (EU) 2021/1060, příloha I.

O programovém období 2014–2020 zatím není možné podat úplnou zprávu. Nicméně současné údaje naznačují, že provádění fondů ESI je v Česku na dobré cestě¹⁶³. To platí i pro výdaje na ochranu životního prostředí, řízení zdrojů, přizpůsobování se změně klimatu a prevenci rizik. Odhadovaná výše finančních prostředků EU v letech 2014–2020 pro Česko může dosáhnout celkem 4,6 miliardy EUR.

Financování životního prostředí z fondů ESI bylo rovněž doplněno dalšími programy financování EU, které jsou k dispozici všem členským státům, jako jsou například program LIFE, Horizont 2020 a některé úvěry Evropské investiční banky (EIB). Program LIFE¹⁶⁴ je zcela zaměřen na cíle v oblasti životního prostředí a klimatu. Financuje demonstrační akce a opatření využívající osvědčené postupy s cílem zavádět ekologická řešení. V období 2014–2020 získalo Česko podporu EU na deset projektů LIFE ve výši 30,5 milionu EUR, a to z programu LIFE pro projekty v oblasti přírody a životního prostředí (z 1 028 projektů programu LIFE v EU-27 s celkovým příspěvkem EU ve výši 1,74 miliardy EUR)¹⁶⁵.

V období 2014–2020 bylo v rámci programu Horizont 2020 pro Česko vyčleněno přibližně 10,6 milionu EUR na životní prostředí (zejména na oběhové hospodářství, výzkum a inovace, opatření v oblasti klimatu a vody) – 2,1 % z celkového přidělu 501,6 milionu EUR¹⁶⁶. Z Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) Česko získalo celkem 76,8 milionu EUR, avšak žádný projekt nebyl věnován životnímu prostředí¹⁶⁷. Úvěry EIB pro Česko v oblasti životního prostředí činily 300 milionů EUR (podpora v oblasti vody a kanalizací) z celkové částky úvěru 6,2 miliardy EUR, kterou EIB ve stejném období Česku poskytla¹⁶⁸. Z hlediska celkového objemu úvěrů EIB je země na 13. místě.

V roce 2020 poskytla EIB v celé Evropě finanční prostředky na boj proti změně klimatu ve výši 24,2 miliardy EUR, což představuje 37 % celkového

¹⁶³ [Portál veřejně přístupných dat pro evropské strukturální a investiční fondy – Evropská komise | Data | Evropské strukturální a investiční fondy \(europa.eu\)](#), březen 2022: 115 % přidělených prostředků a 70 % celkově vyčerpaných prostředků

¹⁶⁴ [Evropská komise, Program LIFE](#).

¹⁶⁵ Cinea, [LIFE \(europa.eu\)](#).

¹⁶⁶ Zdroj: <https://sc5.easme-web.eu/>.

¹⁶⁷ Schválené a podepsané financování z fondu EFSI – EIB, období 2015–2020: Zdroj: <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/efsi/index.htm>.

¹⁶⁸ Úvěry EIB v zemích EU v období 2014–2020. Zdroj: Portál veřejně přístupných dat EIB: <https://www.eib.org/en/infocentre/eib-open-data.htm>

financování. Poskytla rovněž 1,8 miliardy EUR (3 % svého financování) na úvěry v oblasti životního prostředí¹⁶⁹.

Financování EU v oblasti životního prostředí, období 2021–2027

Investiční plán Zelené dohody pro Evropu 2020 požaduje, aby se do roku 2030 v celé EU uskutečnily ekologické investice (veřejné a soukromé) ve výši 1 bilionu EUR. V rámci víceletého finančního rámce na období 2021–2027 a výdajového programu NextGenerationEU bude mobilizováno 2,018 bilionu EUR (v běžných cenách) na podporu zotavení z pandemie COVID-19 a dlouhodobých priorit EU, včetně ochrany životního prostředí¹⁷⁰. V návaznosti na závazek „nepoškozovat“, který byl přijat v rámci Zelené dohody EU¹⁷¹, a na interinstitucionální dohodu o víceletém finančním rámci na období 2021–2027¹⁷² bude 30 % rozpočtu EU v období 2021–2027 podporovat úsilí v oblasti klimatu, zatímco na biologickou rozmanitost bude od roku 2024 vyčleněno 7,5 % rozpočtu EU a od roku 2026 10 %, což vyžaduje intenzivnější plánování finančních zdrojů pro biologickou rozmanitost, konkrétně v rámci politiky soudržnosti na období 2021–2027 a SZP na období 2023–2027, aby bylo těchto cílů dosaženo.

Udržitelné financování výrazně zvyšuje transparentnost v oblasti environmentální udržitelnosti (cíl podporovaný taxonomií EU)¹⁷³. Zpřísňuje také požadavky na nefinanční výkaznictví a usnadňuje vydávání zelených dluhopisů (vypracováním standardu EU pro zelené dluhopisy¹⁷⁴). Udržitelné financování posílené obnovenou strategií udržitelného financování (2020)¹⁷⁵ zvýší investiční toky do oblasti klimatu a životního prostředí. Nová strategie přizpůsobování se změně klimatu¹⁷⁶ může pomoci překlenout mezeru v pojistné ochraně, kvůli které v současné době zůstává mnoho rizik souvisejících s klimatickými jevy nepojištěno¹⁷⁷. EIB sladí 50 % svých

úvěrů na projekty v oblasti klimatu a životního prostředí¹⁷⁸ s příspěvkem ve výši 250 miliard EUR na investiční plán Zelené dohody do roku 2027.

Tabulka 3: Klíčové finanční prostředky EU vyčleněné pro Česko (v běžných cenách), období 2021–2027

Nástroj	Příděl finančních prostředků pro jednotlivé země (v milionech EUR)
Politika soudržnosti	Celkem: 19,8¹⁷⁹
EFRR	10 426,2
FS	6 365,3 ¹⁸⁰
ESF+	2 701,2
EÚS (EFRR)	311,1 ¹⁸¹
Fond pro spravedlivou transformaci	1 641,5¹⁸²
EZFRV / rozvoj venkova v rámci strategických plánů SZP 2023–2027 ¹⁸³	1 295,9¹⁸⁴
Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond	30,0 EUR¹⁸⁵
Nástroj pro oživení a odolnost 2021–2026 ¹⁸⁶	7 035,7 EUR¹⁸⁷ (granty)

V Česku probíhá programové období pro většinu fondů EU (fondy politiky soudržnosti, EZFRV a Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu). Jednání v rámci Nástroje pro oživení a odolnost však byla uzavřena.

V národním plánu Česka pro oživení a odolnost je 41,7 % rozpočtu vyčleněno na opatření související s klimatem¹⁸⁸,

¹⁶⁹ Zpráva o činnosti EIB za rok 2020. Skupina EIB spolupracuje s Evropskou komisí na realizaci několika programů, které financují provádění opatření v oblasti životního prostředí: Program InvestEU, nástupce EFSI, II. a III. pilíř mechanismu pro spravedlivou transformaci. Skupina EIB je klíčovým prováděcím partnerem Programu InvestEU a je odpovědná za správu 75 % celkové rozpočtové kapacity mandátu.

¹⁷⁰ Evropská komise, [Dlouhodobý rozpočet EU na období 2021–2027 a NextGenerationEU](#).

¹⁷¹ COM/2019/640 final.

¹⁷² Interinstitucionální dohoda, Úř. věst. L 4331.

¹⁷³ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_cs

¹⁷⁴ Standard EU pro zelené dluhopisy – 2021/0191 (COD).

¹⁷⁵ COM(2021) 390 final – Evropská komise, Strategie financování přechodu k udržitelnému hospodářství.

¹⁷⁶ COM(2021) 82 final.

¹⁷⁷ Strategie by podpořila lepší pokrytí mezery v pojistné ochraně, a to i prostřednictvím trhů týkajících se přírodních katastrof, jak je zohledněno v přehledu EIOPA (Asociace evropských orgánů pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), který se týká mezery

v pojistné ochraně pro případ přírodních katastrof. Viz: Pilotní přehled o mezeře v pojistné ochraně pro případ přírodních katastrof | Eiopa (europa.eu).

¹⁷⁸ Plán klimatické banky EIB na období 2021–2025, listopad 2020.

¹⁷⁹ Evropská komise, [Příděly z rozpočtu EU pro politiku soudržnosti v období 2021–2027](#).

¹⁸⁰ Převedení do Nástroje pro propojení Evropy (doprava) není zahrnut.

¹⁸¹ Počáteční příděly z Evropské územní spolupráce pro jednotlivé členské státy včetně nadnárodní a přeshraniční spolupráce v rámci EÚS.

¹⁸² Evropská komise, [Příděly z rozpočtu EU pro politiku soudržnosti v období 2021–2027](#).

¹⁸³ Evropská komise, Strategické plány SZP.

¹⁸⁴ Nařízení (EU) 2021/2115, příloha XI.

¹⁸⁵ Nařízení (EU) 2021/1139, příloha V.

¹⁸⁶ Skutečné reformy a investice v rámci Nástroje pro oživení a odolnost musí být provedeny do 31. prosince 2026.

¹⁸⁷ Prováděcí rozhodnutí Rady, FIN 637.

¹⁸⁸ Stav v květnu 2022, ale je pravděpodobné, že Česko obdrží další příděly.

se zaměřením na zmírňování dopadů změny klimatu, přizpůsobování se této změně, na ochranu biologické rozmanitosti a přírodních zdrojů. Očekávají se investice do obnovitelných zdrojů energie, modernizace rozvodných sítí dálkového vytápění, výměny kotlů na uhlí a zvýšení energetické účinnosti obytných a veřejných budov. Očekávají se také investice do udržitelné dopravy s cílem zlepšit železniční infrastrukturu a infrastrukturu čisté mobility, včetně elektromobility.

K dosažení klimatického cíle nejvíce přispívají opatření ke zvýšení energetické účinnosti budov a pořízení kotlů na obnovitelné zdroje energie, dále opatření na podporu udržitelné a čisté dopravy a mobility a opatření na podporu přizpůsobování se změně klimatu a podporu ochrany životního prostředí, konkrétně opětovné zalesňování a předcházení povodním. Čtvrtá část plánu přispívá k ekologické transformaci a do jisté míry i k ochraně životního prostředí podporou oběhového hospodářství a nakládání s odpady.

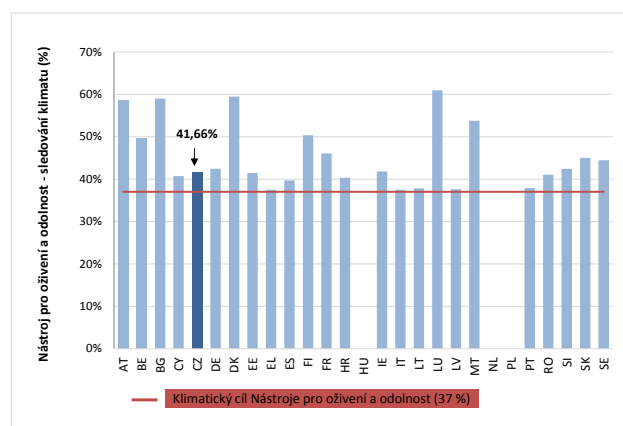
Plán stanoví podmínky, které zajistí dodržování zásady „významně nepoškozovat“. Například investice do výroby elektřiny a tepla z biomasy musí být podloženy posouzením trajektorií udržitelného využívání bioenergie a dodávek biomasy v Česku a jejich dopadů na využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF), propady skleníkových plynů, biologickou rozmanitost a kvalitu ovzduší v letech 2020–2030¹⁸⁹.

Pokud jde o rozpočet na jednotlivé oblasti politiky v letech 2021–2027, Česko vyčlení 34,5 % na „zelenější, nízkouhlíkový přechod na uhlíkově neutrální hospodářství“ – (politický cíl č. 2 v návrhu dohody o partnerství¹⁹⁰), 23,7 % na „sociálněji a inkluzivněji Evropu“ (politický cíl č. 4) a 21,9 % na „propojenější Evropu díky zvyšování mobility“ (politický cíl č. 3). Návrh dohody o partnerství se vztahuje na všechna relevantní odvětví životního prostředí, ale přednost mají investice do dekarbonizace a cíle nulového znečištění v rámci Zelené dohody pro Evropu. Podle metodiky sledování biologické rozmanitosti pro víceletý finanční rámec na období 2021–2027 představuje financování související s biologickou rozmanitostí přibližně 7,5 % v rámci dohody o partnerství s Českem.

Česko musí také splnit základní podmínky pro uspokojivé plány odpadového hospodářství, aby mohlo financovat investice do odpadového hospodářství a oběhového hospodářství. Aktualizované plánování investic v odvětví vodního hospodářství a odpadních vod, jakož i v rámci

prioritních opatření na podporu investic do přírody a biologické rozmanitosti.

Graf 39: Výdaje související s klimatem v plánu pro oživení a odolnost, období 2021–2026¹⁹¹

V rámci nástroje NextGenerationEU vydá Komise do roku 2026 zelené dluhopisy EU v hodnotě až 250 miliard EUR (jedna třetina všech dluhopisů vydaných v rámci nástroje NextGenerationEU), které budou v souladu s obecným duchem zásady „významně nepoškozovat“. Těchto 250 miliard EUR v zelených dluhopisech však nebude podléhat v současné době připravovaným aktům v přenesené pravomoci týkajícím se taxonomie EU a nebude plně v souladu s navrhovanou normou EU pro zelené dluhopisy.

Kromě finančních prostředků EU vyčleněných konkrétně pro Česko na období 2021–2027 existují i další programy financování na úrovni EU, které jsou otevřené všem členským státům. Patří mezi ně program LIFE¹⁹² (5,4 miliardy EUR), program Horizont Evropa (95,5 miliardy EUR)¹⁹³, Nástroj pro propojení Evropy¹⁹⁴ (33,7 miliardy EUR)¹⁹⁵ a prostředky, které mají být mobilizovány prostřednictvím Programu InvestEU¹⁹⁶. Tyto další zdroje financování budou rovněž podporovat ekologickou

¹⁹¹ Evropská komise. Příspěvky k cílům v oblasti klimatu byly vypočteny na základě přílohy VI nařízení (EU) 2021/241.

¹⁹² Evropská komise, [Program LIFE](#).

¹⁹³ Evropská komise, [Víceletý finanční rámec 2021–2027 \(v závazcích\) – běžné ceny](#).

¹⁹⁴ Nástroj pro propojení Evropy (doprava) zahrnuje 11,3 miliardy EUR převedených z Fondu soudržnosti. 30 % převedené částky bude na základě výběrového řízení poskytnuto všem členským státům způsobilým pro financování z Fondu soudržnosti. Zbývajících 70 % bude respektovat vnitrostátní přiděly do 31. prosince 2023. Veškeré nevyčerpané částky k tomuto datu v rámci vnitrostátních přidělů budou vynaloženy na podporu všech členských států, na které se vztahuje Fond soudržnosti.

¹⁹⁵ [Nařízení \(EU\) 2021/1153](#).

¹⁹⁶ Očekává se, že Fond InvestEU zmobilizuje investice ve výši více než 372 miliard EUR prostřednictvím rozpočtové záruky EU ve výši 26,2 miliardy EUR, která podpoří investice finančních partnerů, například skupiny Evropské investiční banky (EIB) a dalších.

¹⁸⁹ Analýza plánu pro oživení a odolnost Česka, která je průvodním dokumentem k návrhu prováděcího rozhodnutí Rady o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Česka, SWD(2021) 211 final: [EUR-Lex – 52021SC0211 – CZ – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

¹⁹⁰ [Dotace EU – Příprava období 2021–2027](#).

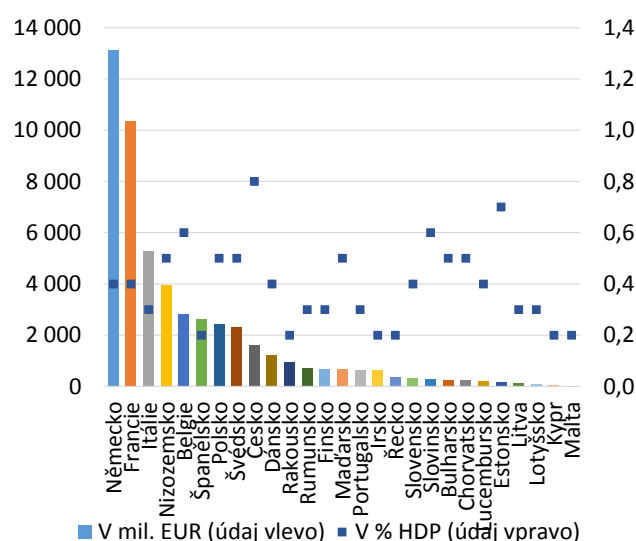
transformaci, mimo jiné prostřednictvím výzkumných a inovačních činností v oblasti ochrany životního prostředí (program Horizont Evropa)¹⁹⁷, čisté dopravy a energetiky (Nástroj pro propojení Evropy)¹⁹⁸ nebo udržitelné infrastruktury (InvestEU)¹⁹⁹.

Vnitrostátní výdaje na ochranu životního prostředí

Celkové vnitrostátní výdaje na ochranu životního prostředí (včetně všech příslušných běžných a kapitálových výdajů)²⁰⁰ v EU-27 v roce 2020 činily 272,6 miliardy EUR, což představuje 2 % HDP EU-27. Toto procento zůstává v průběhu času poměrně stabilní. Ačkoli největší absolutní částky výdajů jsou soustředěny v několika málo zemích, většina zemí vydává na ochranu životního prostředí 1–2 % HDP, přičemž Česko vydává 2,7 %.

Z těchto výdajů činily v roce 2018 kapitálové výdaje (Capex) EU-27 na ochranu životního prostředí (tj. investice) 56,3 miliardy EUR, přičemž v roce 2020 klesly na 54,5 miliardy EUR, což představuje přibližně 0,4 % HDP EU-27. Většina členských států investovala do ochrany životního prostředí 0,2–0,5 % svého HDP, zatímco Česko 0,8 %. V období 2014–2020 to v Česku představuje přibližně 10,6 miliardy EUR na investice v oblasti životního prostředí (EU-27 celkem: 376 miliard EUR).

Graf 40: Investice v oblasti ochrany životního prostředí v EU-27 (v milionech EUR a % HDP), rok 2018²⁰¹

Podle institucionálních sektorů česká veřejná správa a podniky přispěly na investice do ochrany životního prostředí na základě vykázaných údajů každý z nich přibližně 40 %, zatímco specializovaní poskytovatelé služeb v oblasti ochrany životního prostředí (např. odpadové a vodohospodářské společnosti) poskytli 20 %. Na úrovni EU pochází 37 % investic od veřejné správy, 33 % od specializovaných poskytovatelů a 30 % od průmyslu (podniků).

¹⁹⁷ Evropská komise, [Horizon Europe](#).

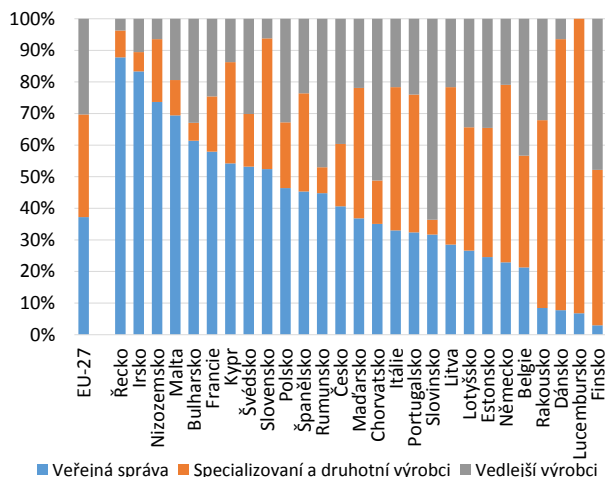
¹⁹⁸ Evropská komise, [Nástroj pro propojení Evropy](#).

¹⁹⁹ Evropská unie, [InvestEU](#).

²⁰⁰ Na úrovni hospodářství, včetně konečné spotřeby, mezispotřeby a kapitálových výdajů domácností, podniků a vlád souvisejících s výrobky a službami na ochranu životního prostředí. Nezahrnuje fondy EU, ale může zahrnovat některé mezinárodní výdaje nad rámec domácích. Zdroj údajů: účty výdajů na ochranu životního prostředí, Eurostat. Účty výdajů na ochranu životního prostředí jsou založeny na [Klasifikaci CEPA 2000](#), s výjimkou oblasti klimatu, energetiky a oběhového hospodářství.

²⁰¹ [Účty výdajů na ochranu životního prostředí \(europa.eu\)](#).

Graf 41: Investice do ochrany životního prostředí (Capex) v EU-27 podle institucionálních sektorů (ekonomika celkem = 100 %), rok 2018²⁰²

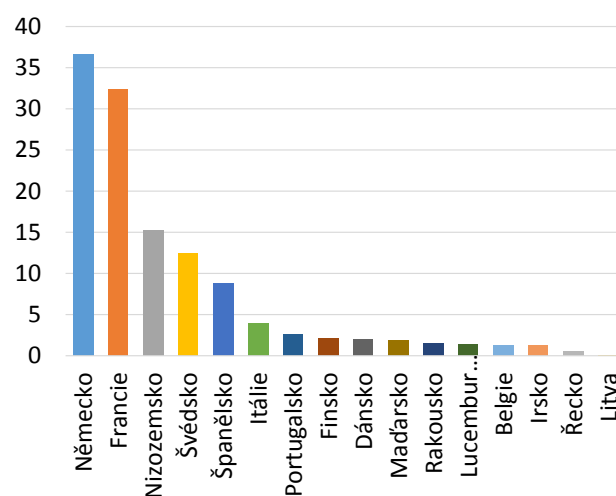
Rozdělení investic podle environmentálních témat je k dispozici pouze na úrovni institucionálních sektorů (nikoli na úrovni ekonomiky), a to z důvodu odlišných způsobů vykazování²⁰³. Na úrovni veřejné správy připadalo v roce 2018 v Česku 68 % investic v oblasti ochrany životního prostředí na odpadní vody, 16 % na ochranu biologické rozmanitosti a 11 % na nakládání s odpady. Specializovaní poskytovatelé v zemi se zaměřili na nakládání s odpady (86 %), na ochranu vody a půdy (10 %) a na odpadní vody (4 %). Pro podnikatelský sektor bylo hlavním problémem znečištění ovzduší, na které bylo vynaloženo 54 % investic v oblasti ochrany životního prostředí, zatímco na odpadní vody připadlo 13 %.

Roční emise evropských zelených dluhopisů²⁰⁴ v roce 2020 dosáhla 156 miliard USD (137 miliard EUR²⁰⁵), což znamená nárůst oproti 117 miliardám USD (105 miliard EUR) v roce 2019 (tyto údaje zahrnují i některé evropské země mimo EU). V EU-27 dosáhla emise zelených

dluhopisů v roce 2020 výše 124 miliard EUR, avšak Česko mezi emitenty nebylo.

V období 2014–2020 směřovalo 83 % zelených dluhopisů vydaných evropskými zeměmi na cíle v oblasti energetiky, budov nebo dopravy, 8 % na podporu vodního hospodářství a odpadů a 6 % na podporu udržitelného využívání půdy (s vazbou na zachování a obnovu ekosystémů). Tyto údaje vycházejí z taxonomie klimatických dluhopisů, která je v podstatě podobná taxonomii EU²⁰⁶.

Graf 42: Roční emise zelených dluhopisů v EU v roce 2020 (v miliardách EUR)²⁰⁷

Zelené rozpočtové nástroje

Zelené zdanění a daňová reforma

Příjmy Česka z environmentálních daní v roce 2020 představovaly 1,93 % HDP, což je méně než průměr EU, který činí 2,24 %, jak ukazuje graf 43. Nejvyšší podíl z této částky připadá na zdanění energie (94 % oproti průměru EU 77,5 %). Podíl daní z dopravy na celkových příjmech z environmentálních daní činil 5,7 %, zatímco daně ze znečištění a zdrojů zůstaly pod 1 % (0,7 %), což je v obou případech mnohem méně, než je příslušný průměr EU.

²⁰² Účty výdajů na ochranu životního prostředí (europa.eu).

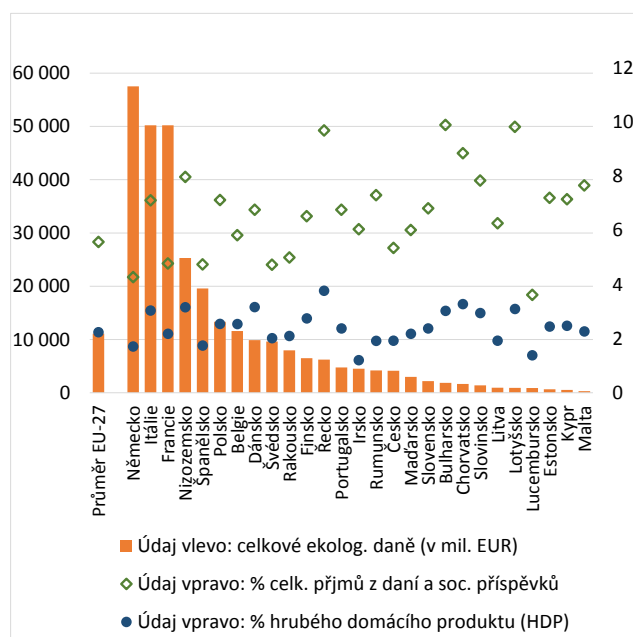
²⁰³ Vykazování údajů se u třech institucionálních sektorů liší, což vede k obtížím při zjišťování celkové částky. Specializované společnosti poskytují komplexní údaje ve všech oblastech životního prostředí (CEPA 1–9), zatímco méně často tomu tak je v případě veřejné správy a průmyslu, kdy tato sféra často vykazuje (nepovinné) údaje pouze ve sloučených kategoriích (které lze obtížně rozčlenit), nebo je nevykazuje vůbec.

²⁰⁴ Zelené dluhopisy byly vytvořeny za účelem financování projektů, které mají pozitivní dopad na životní prostředí a/nebo klima. Většina vydávaných zelených dluhopisů je zelená ve smyslu „použití výnosů“ nebo jejich navázání na aktiva. Vůbec první zelený dluhopis byl vydán v roce 2007, kdy jej s ratingem AAA emitovaly multilaterální instituce, Evropská investiční banka (EIB) a Světová banka.

²⁰⁵ Podle průměrného ročního směnného kurzu EUR/USD Eurostatu.

²⁰⁶ Interaktivní datová platforma na adrese www.climatebonds.net. Další informace o taxonomii klimatických dluhopisů: <https://www.climatebonds.net/standard/taxonomy>

²⁰⁷ Climate Bonds Initiative (Iniciativa Klimatické dluhopisy), rok 2022.

Graf 43: Environmentální daně v EU-27, rok 2020²⁰⁸

Zelená dohoda pro Evropu 2019 zdůrazňuje, že dobře navržené daňové reformy mohou podpořit hospodářský růst a odolnost, podpořit spravedlivější společnost a spravedlivou transformaci. Daňové reformy k tomu mohou přispět tím, že vyšlou hospodářským subjektům správné cenové signály a pobídky. Zelená dohoda vytváří podmínky pro rozsáhlé daňové reformy, odstranění fosilních paliv a přesun daňového zatížení z práce na znečištění. Toho dosáhne při současném zohlednění sociálních aspektů²⁰⁹. Zelená dohoda podporuje zásadu „znečišťovatel platí“²¹⁰, která stanoví, že znečišťovatelé by měli nést náklady na opatření k předcházení, omezování a nápravě znečištění. Zásadu „znečišťovatel platí“ usnadňuje projekt Evropské komise „Nástroj pro technickou podporu“ týkající se ekologizace daní.

Nedávné hodnocení ekonomických nástrojů v Česku ukazuje, že existuje prostor pro jejich větší využití, aby byli znečišťovatelé v některých odvětvích donuceni platit, například daň z dusíkatých hnojiv a poplatek za spotřebu vody²¹¹.

Dotace škodlivé pro životní prostředí

Řešení a odstranění dotací škodlivých pro životní prostředí je dalším krokem k širším fiskálním reformám²¹².

Dotace na fosilní paliva jsou pro veřejné rozpočty nákladné a ztěžují dosažení cílů Zelené dohody. V mnoha případech tyto dotace rovněž nemotivují k ekologickým investicím a nepřispívají k vyrovnání podmínek. Roční dotace na fosilní paliva se v EU od roku 2015 pohybovaly kolem 55 miliard EUR. V letech 2015 až 2019 vzrostly o 4 %, ačkoli některé země (například Lotyšsko, Litva, Švédsko, Řecko a Irsko) je v tomto období dokázaly snížit. Na úrovni EU se v letech 2015–2019 nadále zvyšovaly dotace na ropné produkty v odvětvích, jako je doprava a zemědělství. Dotace na uhlí a lignit se však snížily v důsledku klesající úlohy pevných paliv při výrobě elektřiny. V roce 2019 se podíl dotací na fosilní paliva v poměru k HDP pohyboval od 1,2 % v Maďarsku po méně než 0,1 % na Maltě (průměr v EU byl 0,4 %). Česko v roce 2019 vynaložilo na dotace na fosilní paliva ve výši 1,4 miliardy EUR, což představuje 0,63 % HDP (více než je průměr EU).

V roce 2020 se celkové dotace na fosilní paliva v EU-27 snížily na 52 miliard EUR (v důsledku klesajícího trendu spotřeby v souvislosti s omezeními v důsledku pandemie COVID-19). Bez opatření členských států se dotace pravděpodobně vrátí na dřívější úroveň, neboť od roku 2020 dochází k oživení hospodářské činnosti²¹³.

²⁰⁸ Eurostat, Účty environmentálních daní (env_eta).

²⁰⁹ Evropská komise, Zelená dohoda pro Evropu, COM(2019) 640 final, s. 17.

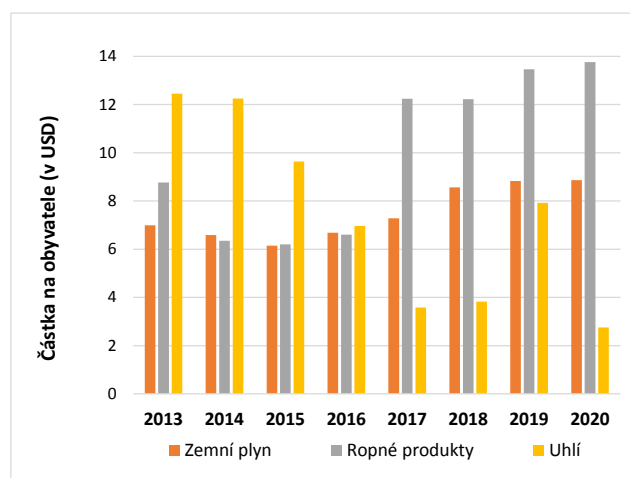
²¹⁰ Čl. 191 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie: „Politika Unie v oblasti životního prostředí je (...) založena na zásadách obezřetnosti a prevence, odvrácení ohrožení životního prostředí především u zdroje a na zásadě „znečišťovatel platí“.“

²¹¹ [Factsheet Polluters pay Czech Republic V1.pdf \(europa.eu\)](#).

²¹² Evropská komise, „Study on assessing the environmental fiscal reform potential for the EU28“ (Studie o posouzení potenciálu environmentální fiskální reformy v EU-28), leden 2016, https://ec.europa.eu/environment/integration/green_semester/pdf/Eu_nomiaEFR_Final_Report_MAIN_REPORT.pdf

²¹³ Zpráva o stavu energetické unie, COM(2021) 950 a Příloha.

Graf 44: Vývoj dotací na zemní plyn, ropné produkty a uhlí v Česku²¹⁴

% HDP	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zemní plyn	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Ropa	0,04	0,03	0,03	0,04	0,06	0,05	0,06	0,06
Uhlí	0,06	0,06	0,05	0,04	0,02	0,02	0,03	0,01

Současné postupy ekologického sestavování rozpočtu

Ekologické sestavování rozpočtu má různé postupy značení a sledování klimatu a životního prostředí v rozpočtech. Některé členské státy již používají určité postupy ekologického sestavování rozpočtu²¹⁵. Ekologické sestavování rozpočtu pomáhá určovat a sledovat ekologické výdaje a ekologické příjmy, aby se zvýšila transparentnost dopadů rozpočtových politik na životní prostředí. Cílem je zlepšit soudržnost politik a podpořit ekologické politiky (včetně klimatických a environmentálních cílů)²¹⁶.

Komise rovněž vypracovala pokyny pro prověřování z hlediska klimatického dopadu a udržitelnosti jako nástrojů pro posuzování způsobilosti projektu a jeho souladu s právními předpisy a kritérii v oblasti životního prostředí²¹⁷. Evropská komise vypracovala referenční

rámec pro ekologické sestavování rozpočtu²¹⁸ a v roce 2021 zahájila projekt Nástroje pro technickou podporu pro ekologické sestavování rozpočtu, který má členskými státy pomoci vypracovat vnitrostátní rámce pro ekologické sestavování rozpočtu s cílem zlepšit soudržnost politik a podpořit ekologickou transformaci. Česko je zapojeno do Nástroje pro technickou podporu Komise pro ekologické sestavování rozpočtu, který byl zahájen v roce 2021.

Celkové financování v porovnání s potřebami

Odhaduje se, že celkové financování investic do životního prostředí v EU v období 2014–2020 činilo 0,6–0,7 % HDP a patřily do něj jak hlavní fondy EU, tak vnitrostátní financování. Vnitrostátní financování se pohybovalo od 0,3 % (Irsko) do 1,91 % (Bulharsko) v závislosti na úrovni problémů v oblasti životního prostředí v jednotlivých členských státech. Odhaduje se, že v letech 2021–2027 se budou celkové potřeby investic EU v oblasti životního prostředí pohybovat v rozmezí 0,9–1,5 % předpokládaného HDP (v letech 2021–2027), což naznačuje možný nedostatek finančních prostředků na úrovni EU v oblasti životního prostředí ve výši 0,6–0,8 % HDP ve srovnání s předchozími úrovněmi financování²¹⁹.

²¹⁴ OECD, [Fossil Fuel Subsidy Tracker](#) (Sledování dotací na fosilní paliva).

²¹⁵ Evropská komise, [Postupy ekologického sestavování rozpočtu v EU: První přezkum](#), rok 2021.

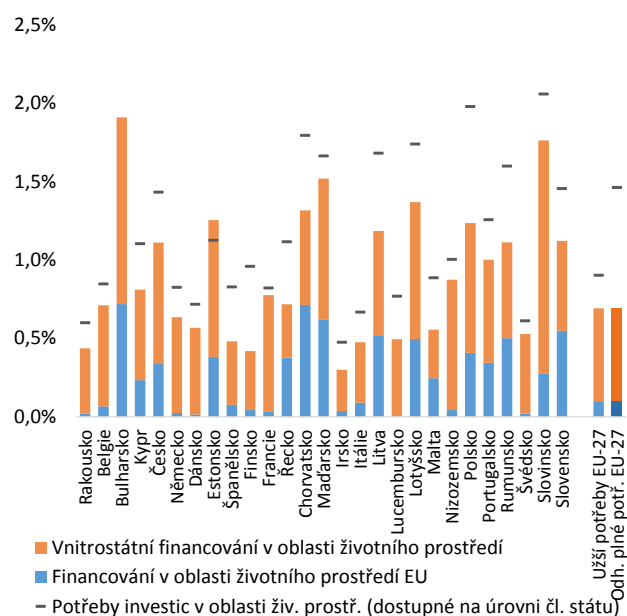
²¹⁶ Evropská komise, [European Commission Green Budgeting Reference Framework](#) (Referenční rámec Evropské komise pro ekologické sestavování rozpočtu). Evropská komise, [Green Budgeting in the EU Key insights from the 2021 Commission survey](#) (Ekologické sestavování rozpočtu EU. Hlavní poznatky z průzkumu Komise v roce 2021).

²¹⁷ Evropská komise, [Technické pokyny k prověřování udržitelnosti pro účely Fondu InvestEU](#).

²¹⁸ Evropská komise, Referenční rámec pro ekologické sestavování rozpočtu, založený na přezkumu iniciativy *OECD Paris Collaborative on Green Budgeting* (Pařížská spolupráce OECD v oblasti ekologického sestavování rozpočtu), rok 2017.

²¹⁹ Analýza dat GŘ pro životní prostředí. Zahrnuté zdroje financování EU: Fondy ESI (EFRR, FS, ESF, YEI, EZFRV, ENRF), Horizont 2020, LIFE, EFSI (částka EU), úvěry EIB. Vnitrostátní financování: celkové vnitrostátní kapitálové výdaje (investice) na ochranu životního prostředí – zdroj: datový soubor Eurostatu EPEA. Datum uzávěrky pro údaje: konec roku 2021. Poznámka: Celková výše financování může být vyšší, zejména díky dalším nepřímým investicím, což si v budoucnu vyžádá další analýzu.

Graf 47: Celkový výchozí stav financování v oblasti životního prostředí (2014–2020) a odhadované potřeby (2020–2030) v EU-27 (% HDP)²²⁰

Financování investic do životního prostředí v České republice se v období 2014–2020 odhaduje na 1,11 % HDP ročně (dvojnásobek průměru EU), přičemž ve více než dvou třetinách případů se spoléhá na vnitrostátní financování. Odhaduje se, že v letech 2021–2027 dosáhne potřeba investic v oblasti životního prostředí v zemi více než 1,43 % HDP (na základě částečných informací, které jsou k dispozici na úrovni země), což naznačuje deficit finančních prostředků na ochranu životního prostředí ve výši nejméně 0,32 % HDP. Je pravděpodobné, že bude ještě vyšší, pokud se zohlední i potřeby, které se v současnosti odhadují pouze na úrovni EU (např. ochrana vody, oběhovost, Strategie v oblasti biologické rozmanitosti atd.). To lze vyřešit pouze pokračujícím pevným závazkem v oblasti životního prostředí a mobilizací dodatečných finančních prostředků na zbývající prováděcí priority země.

Prioritní opatření v roce 2022

V přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 mělo Česko jedno prioritní opatření, kterým bylo zlepšení schopnosti využívat fondy EU. Obecně lze říci, že Česko je na dobré cestě k využití finančních prostředků, které má k dispozici na období 2014–2020. V jeho plánu pro oživení a odolnost a návrhu programů soudržnosti na období 2021–2027 však není vyvážen rozpočet vyčleněný na cíle „dekarbonizace“ a „nulového znečištění“ stanovené v Zelené dohodě pro Evropu. Ne vždy se také zkoumají součinnosti mezi

jednotlivými politikami. Proto se doporučují následující prioritní opatření:

- Řešit hlavní problémy životního prostředí v zemi zajištěním odpovídajícího financování. To zahrnuje mobilizaci investic a využití fondů EU (30 % z nich je vyhrazeno na environmentální cíle).
- Zlepšit využívání ekonomických nástrojů, které zajistí, aby znečišťovatelé platili.

²²⁰ Eurostat, [Otevřená data fondů ESJ](#), rok 2021.

6. Správa záležitostí týkajících se životního prostředí

Informovanost, účast veřejnosti a přístup k právní ochraně

Občané mohou účinněji chránit životní prostředí, pokud mají možnost opřít se o tři „pilíře“ Aarhuské úmluvy:

- i) přístup k informacím;
- ii) účast veřejnosti na rozhodování;
- iii) přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí.

Účinné a efektivní sdílení informací v oblasti životního prostředí má zásadní význam pro veřejné orgány, veřejnost a podniky²²¹. Účast veřejnosti umožňuje orgánům přijímat rozhodnutí, která zohledňují veřejné zájmy. Přístup k právní ochraně je souborem záruk, které umožňují občanům a nevládním organizacím využívat vnitrostátní soudy za účelem ochrany životního prostředí²²². Zahrnuje nárok obrátit se v právním sporu na soud („aktivní legitimace“)²²³.

Informace o životním prostředí

Česko by mohlo směrnici INSPIRE provádět lépe. Jeho výsledky byly přezkoumány na základě informačního přehledu o zemi za rok 2021²²⁴. Identifikace a dokumentace údajů postupuje pomalu, přičemž úroveň provádění se zlepšuje. Je však třeba vyvinout větší úsilí, aby:

- údaje byly zpřístupněny širší veřejnosti,
- při provádění se upřednostnily environmentální datové soubory, zejména ty, které jsou identifikovány jako soubory prostorových dat s vysokou hodnotou k provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí²²⁵.

²²¹ Aarhuská úmluva, směrnice o přístupu k informacím o životním prostředí (směrnice 2003/4/ES) a směrnice INSPIRE (směrnice 2007/2/ES) vytvářejí společně právní podklad pro sdílení informací v oblasti životního prostředí mezi veřejnými orgány a s veřejností. Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na provádění směrnice INSPIRE.

²²² Tyto záruky jsou vysvětleny ve sdělení Komise o přístupu k právní ochraně v oblasti životního prostředí, Úř. věst. L 275, 18.8.2017, a v související Příručce pro občany.

²²³ Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na prostředky, které členské státy používají k zaručení práva na přístup k právní ochraně, aktivní legitimaci a k překonání dalších hlavních překážek při podávání žalob týkajících se přírody a znečištění ovzduší.

²²⁴ <https://inspire.ec.europa.eu/INSPIRE-in-your-Country/CZ>

²²⁵ Evropská komise, [Seznam sad prostorových dat s vysokou hodnotou](#).

Tabulka 4: Přehled zemí týkající se provádění směrnice INSPIRE, období 2016–2020²²⁶

	2016	2020	Legenda
Účinná koordinace a sdílení údajů			
Zajištění účinné koordinace	■	■	■ Provádění tohoto ustanovení již pokročilo nebo je (téměř) dokončeno. Nevyřešené problémy jsou nevýznamné a lze je snadno vyřešit. Procento: > 89 %
Sdílení dat bez překážek	■	■	
Ukazatele výkonnosti INSPIRE			
i. Shoda metadat	■	■	■ Provádění tohoto ustanovení bylo zahájeno a dosáhlo určitého nebo podstatného pokroku, ale stále se neblíží dokončení. Procento: 31–89 %
ii. Shoda sad prostorových dat²²⁷	■	■	
iii. Přístupnost sad prostorových dat prostřednictvím služeb prohlížení a stahování dat	■	■	
iv. Soulad síťových služeb	■	■	■ Provádění tohoto ustanovení výrazně zaostává. Je třeba vyvinout zásadní úsilí, aby se odstranilo zpoždění v provádění. Procento: < 31 %

Účast veřejnosti

Podrobné informace a dokumentace o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) a o strategickém posuzování

²²⁶ Znalostní báze INSPIRE, rok 2021.

²²⁷ Termíny pro zavedení interoperability prostorových dat byly v roce 2016 ještě vzdálené: pro údaje z přílohy I byl termín stanoven na 23. 11. 2017 a pro údaje z příloh II a III na 21. 10. 2020. Je také třeba vzít v úvahu, že tento ukazatel shody v mnoha případech nikdy nedosáhne 100% souladu, protože většina zemí poskytuje kromě harmonizovaných datových souborů INSPIRE také soubory dat v neupraveném stavu.

vlivů na životní prostředí (SEA) jsou k dispozici v informačním systému EIA/SEA²²⁸. Internetové stránky však poskytují chybné odkazy na příslušné dokumenty a neumožňují ani nepodporují účast veřejnosti. Informace o tom, jak se zapojit, však poskytují nevládní organizace a advokátní kancelář Frank Bold.

Vzhledem k tomu, že nejsou zveřejňovány žádné údaje o účasti na rozhodování v oblasti EIA a SEA, je obtížné posoudit, zda se veřejnost zapojuje více, či méně. Každoroční statistická publikace Ministerstva životního prostředí²²⁹ obsahuje výsledky průzkumu, v němž je jednou z otázek pro respondenty, zda se pokusili nějakým způsobem mít vliv na rozhodování úřadů v otázkách životního prostředí. Podíl kladných odpovědí se snížil z 10 % v roce 2008 na 7 % v roce 2018.

Prioritním opatřením určeným Česku v rámci přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019 bylo usnadnění účasti veřejnosti na provádění právních předpisů EU v oblasti životního prostředí. Od té doby však Česko v této oblasti dosáhlo jen omezeného pokroku.

Přístup k právní ochraně

Nevládní organizace mohou mít právo aktivní legitimity, pouze pokud prokáží, že jde o jejich práva, avšak žádosti jsou bez problémů přijímány. Existují však určité potíže, když dojde ke zpochybnění plánů a programů. Existuje systém pravidelného dohledu nad právně závaznými akty, který je však pro veřejnost a nevládní organizace jen stěží dostupný. Na případy mohou být upozorněny pouze ty orgány nebo úředníci, kteří jsou oprávněni zahájit mimořádný dohled. Zákony, které upravují plány a programy, jež jsou výslovně vyžadovány právními předpisy EU, nestanovují zvláštní pravidla pro správní nebo soudní přezkum. Účinnost přístupu k právní ochraně u vnitrostátních soudů se zvýšila v důsledku změny vnitrostátní judikatury, podle níž mohou nevládní organizace zabývající se ochranou životního prostředí napadat jak hmotnou, tak procesní zákonnost obecných environmentálních opatření a chránit právo svých členů na příznivé životní prostředí.

Existují určité informace o přístupu k právní ochraně, obvykle v češtině, které spravuje vláda. Tyto informace je však třeba vyhledat.

²²⁸ https://portal.cenia.cz/eiasea/view/eia100_cr

²²⁹ https://www.mzp.cz/cz/statisticka_rocenka_zivotniho_prostredi_publicace

Novelizovaná směrnice EIA dosud nebyla správně provedena do vnitrostátního práva²³⁰. Několik nedostatků bylo v nedávné době napraveno změnou vnitrostátního zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Jedná se o součást balíčku rekodifikace stavebního zákona, který by měl urychlit povoloovací řízení pro projekty, ačkoli omezuje ochranu životního prostředí a může mít vliv na práva veřejnosti a dotčené veřejnosti přiznaná směrnicí EIA²³¹. Například novela soudního řádu správního, která je součástí balíčku, zavádí možnost uložit pokutu za podání, které následuje po zjevném zneužití práv, což by mohlo být v rozporu s požadavkem, aby některá soudní řízení nebyla nepřiměřeně nákladná, který stanoví čl. 9 odst. 4 Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí a směrnice EIA. Celý legislativní balíček by měl vstoupit v platnost v červenci 2023, avšak česká vláda již před tímto datem navrhla další úpravy. Jakmile budou všechny změny dokončeny, Komise pečlivě posoudí soulad legislativního balíčku s právem Unie a v případě porušení norem EU přijme další opatření.

Prioritní opatření v roce 2022

- Doplnit informace dostupné v informačním systému hodnocení dopadů na životní prostředí o odkazy a podrobné informace o tom, jak se může zapojit veřejnost.
- Shromažďovat a zveřejňovat údaje o účasti veřejnosti na postupech EIA a SEA a přijímat opatření k řešení případného snížení zapojení.
- Zlepšit přístup dotčené veřejnosti k soudům, pokud jde o napadnutí správních nebo regulačních rozhodnutí a nečinnosti, a to i v oblasti plánování, zejména s ohledem na vodu, přírodu a kvalitu ovzduší.
- Lépe informovat veřejnost o jejich právech na přístup k právní ochraně, zejména tím, že na soudních a správních portálech budou v rámci e-justice uvedeny odkazy na informační listy Komise týkající se přístupu k právní ochraně v environmentální oblasti²³².
- Úplné provedení revidované směrnice EIA.
- Zpřístupnit prostorová data v širším měřítku a

²³⁰ Posouzení dopadů: Komise vyzývá ČESKO a KYPR, aby napravily své systémy posuzování vlivů na životní prostředí: [Květnové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí \(europa.eu\)](https://e-justice.europa.eu/content_access_to_justice_in_environmental_matters-300-cs.do).

²³¹ [Stavební zákon vyžaduje zásadní revizi, účinnost je třeba odložit nejméně o dva roky | Zelený kruh \(zelenykruh.cz\)](https://e-justice.europa.eu/content_access_to_justice_in_environmental_matters-300-cs.do).

²³² https://e-justice.europa.eu/content_access_to_justice_in_environmental_matters-300-cs.do

upřednostnit environmentální sady dat podle směrnice INSPIRE, zejména sady prostorových dat s vysokou hodnotou pro provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí.

Zajištění dodržování právních předpisů

Zajištění dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí se vztahuje na veškerou činnost, kterou provádějí veřejné orgány s cílem zajistit, aby průmyslová odvětví, zemědělci a další subjekty plnili své povinnosti v oblasti ochrany vody, ovzduší a přírody a nakládání s odpady²³³.

Zahrnuje podpůrná opatření zajišťovaná těmito orgány, například:

- i) podporu dodržování právních předpisů²³⁴;
- ii) inspekce a další kontroly, které provádějí, např. sledování dodržování příslušných požadavků²³⁵;
- iii) kroky, které provádějí s cílem zamezit porušování právních předpisů, ukládat sankce a vyžadovat nápravu škody, tj. vymáhání²³⁶.

Občanská věda a stížnosti pomáhají orgánům, aby lépe zaměřily své úsilí. Odpovědnost za životní prostředí²³⁷ zajišťuje, že nápravu veškerých škod platí znečišťovatel.

Podpora a monitorování dodržování právních předpisů

Informace o směrnících o ochraně přírodních stanovišť a ochraně volně žijících ptáků na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí nejsou zaměřeny konkrétně na správce pozemků, ale obsahují podrobnosti o konkrétních opatřeních, která by byla prospěšná pro jednotlivé druhy. Pokud by zemědělci tyto informace hledali, mohli by je najít, ale nejsou jim aktivně poskytovány. V případě směrnice o dusičnanech

233

Koncepce je podrobně vysvětlena ve sdělení o opatřeních EU ke zlepšení dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí a správy věcí veřejných v této oblasti COM(2018) 10 a v souvisejícím pracovním dokumentu útvarů Komise SWD(2018) 10.

²³⁴ Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na pomoc zemědělcům při dosahování souladu s právními předpisy o přírodě a dusičnanech.

²³⁵ Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na inspekce významných průmyslových zařízení.

²³⁶ Tento přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí se zaměřuje na dostupnost údajů o vymáhání a na vzájemnou koordinaci orgánů s cílem řešit trestnou činnost proti životnímu prostředí.

²³⁷ Příslušný rámec vytváří směrnice 2004/35 o odpovědnosti za životní prostředí.

poskytuje Ministerstvo zemědělství podrobné informace o požadavcích podmíněnosti, ale nemá mnoho informací o dalších konkrétních opatřeních, která by byla přínosná. V každém případě existuje zvláštní internetová stránka²³⁸ s praktickými informacemi, včetně informací o školeních.

Jak je uvedeno v přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2019, Česká inspekce životního prostředí zveřejňuje roční plány kontrol²³⁹, jakož i výroční zprávy²⁴⁰, které obsahují souhrnné údaje o provedených kontrolách, včetně seznamu a popisu nejvýznamnějších případů nedodržení vnitrostátních právních předpisů. Existuje však jen málo podrobných informací o následných opatřeních v případě porušení nebo opakovaných případů nedodržení předpisů. Údaje jsou shrnuty a strukturovány podle odvětví, přičemž podrobnosti jsou uvedeny pouze u vybraných případů.

Vyřizování stížností a občanská věda

Zatímco internetové stránky Ministerstva životního prostředí neobsahují podrobnosti o postupech při podávání stížností, na internetových stránkách České inspekce životního prostředí s názvem „Podávání podnětů a stížností“²⁴¹ jsou uvedeny jasné pokyny, jak podat stížnost proti ohrožení nebo poškozování životního prostředí, s obecnými informacemi a kontakty na místní úřady. Na internetových stránkách Státní zemědělské a potravinářské inspekce je krátká sekce²⁴² věnovaná stížnostem a podnětům.

Na internetových stránkách vlády je k dispozici jen málo materiálů, které by občany vybízely k poskytování informací nebo informovaly o tom, jak jsou tyto informace využívány. Na výše uvedených stránkách týkajících se stížností se uvádí, že občané musí výslovně uvést, zda chtějí být informováni o tom, jak je jejich stížnost nebo informace vyřizována. Zdá se, že neexistují žádné strukturované informace o využívání stížností nebo hlášení občanů o porušování předpisů v oblasti životního prostředí. Některé nevládní organizace poskytují konkrétnější informace o tom, jak podávat stížnosti.

Prosazování práva

Policie České republiky zveřejňuje údaje²⁴³ o počtu zjištěných a úspěšně vyšetřených trestných činů proti životnímu prostředí, které jsou součástí širších zpráv o její činnosti. Ministerstvo spravedlnosti rovněž zveřejňuje

²³⁸ <http://www.nitrat.cz>

²³⁹ <https://www.cizp.cz/Plany-cinnosti>

²⁴⁰ <https://www.cizp.cz/Vyrocnizpravy>

²⁴¹ <https://www.cizp.cz/Podavani-podnetu-stiznosti>

²⁴² <https://www.szpi.gov.cz/clanek/kontakty-pro-verejnost.aspx>

²⁴³ www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx

údaje o trestných činech proti životnímu prostředí, které se dostaly před soud, a o výsledcích trestních řízení²⁴⁴.

V hodnotící zprávě z roku 2018 o provádění evropských politik zaměřených na prevenci a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí v České republice²⁴⁵ se uvádí, že „V Česku zatím nebyl vypracován jednotný strategický dokument, který by zavedl komplexní politiku a koordinovaný vnitrostátní přístup a příslušné priority související s opatřeními pro potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí.“ V reakci na to vláda přijala Strategii prevence a boje proti trestné činnosti související s odpady na období 2021–2023²⁴⁶, v níž jsou stanoveny kroky ke zlepšení koordinace a sdílení informací – ty se však stále ještě provádějí.

Směrnice o odpovědnosti za životní prostředí

Česko spravuje vnitrostátní registr ekologických škod s názvem SEKM (Systém evidence kontaminovaných míst)²⁴⁷, v němž jsou evidovány jednotlivé případy ekologických škod a podezření na ekologické škody. SEKM je systém zřízený Ministerstvem životního prostředí. Na internetových stránkách České inspekce životního prostředí se uvádí (poslední aktualizace stránky v roce 2018), že doposud nebyl zaznamenán žádný případ spadající do působnosti českého zákona o odpovědnosti za životní prostředí. Zpráva pro Komisi z roku 2020²⁴⁸ uvádí, že finanční zajištění většiny rizik spojených s odpovědností za životní prostředí je široce dostupné.

Prioritní opatření v roce 2022

- Zlepšit materiály dostupné zemědělcům a správcům půdy o opatřeních, která jim pomohou při provádění směrnice o přírodě a směrnice o dusičnanech.
- Poskytnout veřejnosti přístup k podrobným informacím o následných opatřeních v případě porušení nebo opakovaných případech nedodržení předpisů, jež se zjistí při kontrolách.
- Poskytovat podrobnější a aktuálnější informace o škodách na životním prostředí, mimo jiné

²⁴⁴ <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

²⁴⁵ <https://www.mvcr.cz/soubor/evaluation-report-on-the-8th-round-of-mutual-evaluations-the-practical-implementation-and-operation-of-european-policies-on-preventing-and-combating-environmental-crime-report-on-the-cz.aspx>, dokument Rady č. 14129/18.

²⁴⁶ <https://www.mvcr.cz/soubor/strategy-to-prevent-and-combat-waste-related-crime-for-the-years-2021-2023.aspx>

²⁴⁷ <https://www.sekm.cz>

²⁴⁸ Zlepšování finančního zajištění v kontextu směrnice o odpovědnosti za životní prostředí: studie pro Českou republiku: https://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/Annex-I_Czech-Republic.pdf

zřízením centrální databáze nebo registru s údaji o ekologických haváriích nebo případech podle směrnice o odpovědnosti za životní prostředí, a podporovat občany, aby o škodách na životním prostředí podávali zprávy.

- Sledovat opatření ke zlepšení koordinace mezi orgány veřejné správy odpovědnými za boj proti trestné činnosti v oblasti životního prostředí a včas zveřejňovat příslušné informace o dohodách a koordinačních opatřeních.
- Usnadnit právo podávat stížnosti týkající se škod na životním prostředí nebo problémů s dodržováním předpisů tím, že se na internetových stránkách příslušných orgánů poskytnou viditelné a uživatelsky přívětivé informace s cílem povzbudit nevládní organizace nebo jednotlivce, aby při podávání zpráv o škodách na životním prostředí nebo porušování předpisů podávali informace o vědeckých poznatcích občanů.

Účinnost správy životního prostředí

Subjekty zapojené do provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí na úrovni EU a na vnitrostátní, regionální a místní úrovni musí být vybaveny znalostmi, nástroji a kapacitou k zajištění toho, aby právní předpisy a řízení procesu prosazování práva přinášely zamýšlené výsledky.

Administrativní kapacita a kvalita

Umístění Česka v roce 2020 na 20. místě ze 180 zemí ve výkonnosti v oblasti životního prostředí bylo dosaženo především díky tomu, že se řídí směrnicemi a nařízeními EU, přičemž příslušné předpisy EU jsou zpravidla včas prováděny. V současné době lze počet stížností a porušení předpisů v oblasti životního prostředí považovat za blížící se průměru v EU.

Koordinace a integrace

Jak bylo uvedeno v přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí z roku 2017, provedení revidované směrnice EIA²⁴⁹ představuje příležitost ke zjednodušení regulačního rámce v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí. Přestože Česká republika nedodržela lhůtu pro provedení (květen 2017), revidovanou směrnicí EIA provedla. Výsledky kontroly

²⁴⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/52/EU ze dne 16. dubna 2014, kterou se mění směrnice Rady 2011/92/EU o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí.

souladu provedené útvary Komise jsou uvedeny v oddíle o přístupu k právní ochraně.

Komise prosazuje zjednodušené posuzování vlivů na životní prostředí s cílem omezovat zdvojení a bránit překrývání v oblasti posouzení vlivů na životní prostředí, které se týká projektů. Zefektivnění navíc pomáhá snižovat zbytečnou administrativní zátěž a urychluje rozhodování za předpokladu, že se tak děje bez snížení kvality postupu posuzování vlivů na životní prostředí²⁵⁰. Česko již před revizí směrnice EIA zavedlo zefektivnění posuzování vlivů na životní prostředí podle směrnice EIA a směrnice o přírodních stanovištích.

Česko na konci roku 2021 provedlo významné změny, které zjednodušují povoloovací řízení. Legislativa ještě nevstoupila plně v platnost, přičemž v souvislosti s kontroverzností této reformy není vyloučena ani další úplná změna systému. Tato reforma je rovněž zahrnuta do národního plánu pro oživení a odolnost (zejména segment digitalizace). Jakékoli další zefektivnění systému povolování v České republice by však nemělo snížit úroveň ochrany životního prostředí, ale spíše využít flexibilitu, kterou právní předpisy EU v oblasti životního prostředí nabízejí.

Reformy prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu Komise

Komise podporuje provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí a ekologickou transformaci nejen prostřednictvím finančních programů EU, ale také poskytováním technické pomoci, například ve formě Nástroje pro technickou podporu.

V rámci Nástroje pro technickou podporu 2019 Komise podpořila dva projekty v oblasti životního prostředí v Česku: i) přípravu nového vnitrostátního strategického rámce pro oběhové hospodářství včetně nové strategie nakládání s odpady a ii) analýzu, doporučení a legislativní návrhy pro reformu stavebního zákona v oblasti územního plánování. Česko v rámci Nástroje pro technickou podporu 2022 vypracovalo metodiku pro uplatňování „zásady významně nepoškozovat“ na vnitrostátní úrovni.

²⁵⁰ V roce 2016 vydala Komise dokument s pokyny, který se týká stanovení koordinovaných a/nebo společných postupů, jež jsou souběžně předmětem posouzení prováděných podle směrnice EIA, směrnice o ochraně přírodních stanovišť, rámcové směrnice o vodě a směrnice o průmyslových emisích, Úř. věst. C 273, 27.7.2016, s. 1.

Projekt technické pomoci a výměny informací při přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí (TAIEX EIR) typu peer-to-peer

Komise spustila nástroj TAIEX EIR typu peer-to-peer, který má usnadnit vzájemné učení mezi orgány v oblasti životního prostředí²⁵¹. Ve sledovaném období se Česko zúčastnilo studijní návštěvy na téma Úspěšná recyklace bioodpadu v Rakousku (2019) a využilo odborné mise na téma Oběhové hospodářství (2019). Česko se také zúčastnilo čtyř pracovních setkání pro více zemí, která se týkala zahrnutí ekologických kritérií do veřejných zakázek (2020), udržitelného financování (2020), technologií a opatření na snížení emisí amoniaku (2021) a nulového znečištění (2022)

²⁵¹ [Projekt technické pomoci a výměny informací – přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí \(TAIEX EIR\) – PEER-TO-PEER – Životní prostředí – Evropská komise \(europa.eu\)](#).

